VHRM

VLAAMSE HOGE
HANDHAVINGSRAAD VOOR
RUIMTE & MILIEU

MILIEUHANDHAVINGS-PROGRAMMA 2015-2019

Geactualiseerde versie
Goedgekeurd door de VHRM
op 16 december 2016

Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu

Vlaanderen
is ruimte & milieu

www.vhrm.be

Addendum

De Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu heeft het Milieuhandhavingsprogramma 2015-2019 goedgekeurd op 3 juli 2015. Op 22 april 2016 werd dit milieuhandhavingsprogramma goedgekeurd door de Vlaamse Regering. Er werd echter gevraagd, conform artikel 5, §3 van het Milieuhandhavingsbesluit, om – gelet op de veranderingen in het milieuhandhavingslandschap, het milieuhandhavingsprogramma tussentijds te actualiseren.

Methodologisch werd er voor geopteerd om geen nieuwe bevraging te organiseren bij de handhavingsactoren[1], maar de originele tekst te actualiseren zonder de individuele programma's te wijzigingen.

De gevraagde actualisering heeft voornamelijk vorm gekregen door de toevoeging van beleidsaanbevelingen met betrekking tot het ruimere handhavingslandschap, naast de overkoepelende aanbevelingen met betrekking tot de thema's water, afval en informatie-uitwisseling zoals deze werden vastgesteld in de originele tekst. De beleidsaanbevelingen met betrekking tot het ruimere handhavingslandschap behandelen de volgende thema's:

- *Risicogericht toezicht*
- *Uitwerking van kwaliteitsvol toezicht op klasse-2 bedrijven*
- *Afstemming tussen de programma's en activiteiten van de handhavingsactoren*
- *Afstemming van het systeem van de evaluatie van de omgevingsvergunning op het handhavingssysteem voor de omgevingsvergunning*

[1] Op expliciete vraag van de OVAM en de Federale politie werd echter hun individueel programma geactualiseerd.

INHOUD

1 INLEIDING 5

1.1 CONTEXT MILIEUHANDHAVINGSPROGRAMMA 2015-2019: WETTELIJKE, METHODOLOGISCHE EN BELEIDSMATIGE OMKADERING 5

1.1.1 Wettelijk kader 5
1.1.2 Methodologie en structuur 5
1.1.3 Beleidsmatige omkadering 7
1.1.3.1 Regeerakkoord 2014-2019 7
1.1.3.2 Beleidsnota omgeving 2014-2019 8
1.1.3.3 Beleidsnota algemeen regeringsbeleid 2014-2019 8
1.1.4 Milieuhandhavingsrapporten van de VHRM 8

2 MILIEUHANDHAVINGSPROGRAMMA'S VAN DE MILIEUHANDHAVINGSACTOREN 10

2.1 GEWESTELIJKE MILIEUHANDHAVINGSACTOREN 10

2.1.1 De afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond en Natuurlijke Rijkdommen van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie 10
2.1.1.1 Handhavingsbevoegdheid 10
2.1.1.2 Programma 10

2.1.2 De afdeling Maritieme Toegang van het departement Mobiliteit en Openbare Werken 13
2.1.2.1 Handhavingsbevoegdheid. 13
2.1.2.2 Programma 13

2.1.3 De afdeling Milieu-inspectie van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie 15
2.1.3.1 Handhavingsbevoegdheid 15
2.1.3.2 Programma 16

2.1.4 De afdeling Milieuvergunningen van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie 20
2.1.4.1 Handhavingsbevoegdheid 20
2.1.4.2 Programma 20

2.1.5 Het Agentschap voor Natuur en Bos 23
2.1.5.1 Handhavingsbevoegdheid 23
2.1.5.2 Programma 24

2.1.6 Het Agentschap Waterwegen en Zeekanaal NV. 27
2.1.6.1 Handhavingsbevoegdheid. 27
2.1.6.2 Programma 27

2.1.7 Het Agentschap Wegen en Verkeer 28
2.1.7.1 Handhavingsbevoegdheid. 28
2.1.7.2 Programma 28

2.1.8 NV de Scheepvaart 29
2.1.8.1 Handhavingsbevoegdheid. 29
2.1.8.2 Programma 29

2.1.9 De Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij 30
2.1.9.1 Handhavingsbevoegdheid 30
2.1.9.2 Programma 31

2.1.10 Het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid 37
2.1.10.1 Handhavingsbevoegdheid 37

2.1.10.2 Programma 37
2.1.11 De Vlaamse Landmaatschappij 37
2.1.11.1 Handhavingsbevoegdheid 37
2.1.11.2 Programma 38
2.1.12 De Vlaamse Milieumaatschappij 39
2.1.12.1 Handhavingsbevoegdheid 39
2.1.12.2 Programma 40
2.1.13 De afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie 42
2.1.13.1 Handhavingsbevoegdheid 42
2.1.13.2 Programma 43
2.2 MILIEUHANDHAVINGSPROGRAMMA'S VAN DE POLITIE 46
2.2.1 Federale politie 46
2.2.1.1 Prioriteiten 46
2.2.1.2 Doelstellingen 46
2.2.2 Lokale politie 50
2.3 HET LOKALE MILIEUHANDHAVINGSBELEID 51
2.3.1 Provincies 51
2.3.1.1 Handhavingsbevoegdheid 51
2.3.1.2 Milieuhandhavingsprogramma's 52
2.3.1.2.2 Provincie Limburg 54
2.3.1.2.3 Provincie Oost-Vlaanderen 54
2.3.1.2.4 Provincie Vlaams-Brabant 54
2.3.1.2.5 Provincie West-Vlaanderen 55
2.3.1.3 Opleiding lokale toezichthouders 55
2.3.2 Gemeenten 56
2.3.2.1 Handhavingsbevoegdheid 56
2.3.2.2 Respons van de bevraging naar de geplande milieuhandhavingsactiviteiten 57
2.3.2.3 Programmering van milieuhandhavingsactiviteiten door de steden en gemeenten. 58
2.3.2.4 Inhoud van de individuele milieuhandhavingsprogramma's van de steden en de gemeenten 60
2.3.3 Intergemeentelijke verenigingen 66
2.3.3.1 IGEAN milieu en veiligheid 66
2.3.3.2 Interleuven 71
2.3.3.3 IVMK 74
2.3.4 Lokale politie. 76
2.3.4.1 Programmering van de milieuhandhavingsactiviteiten binnen de politiezones 76
2.3.4.2 Inhoud van de milieuhandhavingsprogramma's van de politiezones 76
3 STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN VAN DE VHRM 81
3.1 MISSIE EN VISIE VAN DE VHRM 81
3.1.1 Missie 81
3.1.2 Visie 81
3.2 STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN 81

4 AANBEVELINGEN 87
4.1 Water 87
4.1.1 Situering 87
4.1.1.1 Bescherming van de oppervlaktewateren 87
4.1.1.2 Bescherming van de oeverzones 88
4.1.1.3 Bescherming van het grondwater 89
4.1.1.4 Bescherming van waterfauna en –flora 90
4.1.2 Aanbevelingen 90
4.2 Afval 93
4.2.1 Afvalzwendel 93
4.2.1.1 Situering 93
4.2.1.2 Actoren en hun rol 93
4.2.1.3 Aanbevelingen 95
4.2.2 Achterlaten van afval 96
4.2.2.1 Situering 96
4.2.2.2 Actoren 97
4.2.2.3 Aanbevelingen 97
4.3 Informatie-uitwisseling. 98
4.3.1 Situering. 98
4.3.1.1 Processen-Verbaal 99
4.3.1.2 Verslagen van vaststelling 100
4.3.1.3 Bestuurlijke maatregelen 101
4.3.1.4 Veiligheidsmaatregelen 101
4.3.2 Aanbevelingen 101
4.4 Beleidsaanbevelingen 103
4.4.1 Met betrekking tot de thema's water, afval en informatie-uitwisseling 103
4.4.2 Met betrekking tot het ruimere handhavingslandschap 104
4.4.2.1 Risicogericht toezicht 104
4.4.2.2 Uitwerking van kwaliteitsvol toezicht op klasse-2 bedrijven 108
4.4.2.3 Afstemming tussen de programma's en activiteiten van de handhavingsactoren. 110
4.4.2.4 Afstemming van het systeem van de evaluatie van de omgevingsvergunning op het handhavingssysteem voor de omgevingsvergunning 111
SLOT 113
Bijlage 1. Beleidsnota omgeving 2014-2019 114
Bijlage 2. Beleidsnota algemeen regeringsbeleid 2014-2019 117
Bijlage 3. Lijst van responderende steden en gemeenten 119
Bijlage 4. Lijst van responderende politiezones 121
Bijlage 5. Lijst van gebruikte afkortingen 122

1 INLEIDING

1.1 CONTEXT MILIEUHANDHAVINGSPROGRAMMA 2015-2019: WETTELIJKE, METHODOLOGISCHE EN BELEIDSMATIGE OMKADERING

1.1.1 Wettelijk kader

Naar aanleiding van de evaluatie van het Milieuhandhavingsdecreet werd vastgesteld dat opmaak van een jaarlijks milieuhandhavingsprogramma een beperkte meerwaarde bood wegens het feit dat de programma's van de meeste handhavingsactoren meestal niet elk jaar ingrijpend wijzigt.

De decreetgever heeft dan ook beslist om het jaarlijks milieuhandhavingsprogramma te vervangen door een strategisch vijfjaarlijks milieuhandhavingsprogramma.

Zo doende bepaalt het milieuhandhavingsdecreet voortaan dat de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu (VHRM) op basis van de insteek van de handhavingsactoren uit het decreet een vijfjaarlijks milieuhandhavingsprogramma opstelt met een bundeling van de verschillende handhavingsprioriteiten[2].

Daarnaast bevat het milieuhandhavingsprogramma de strategische en operationele doelstellingen van de VHRM zelf en worden er overkoepelende aanbevelingen geformuleerd met betrekking tot het gewestelijke, provinciale en gemeentelijke milieuhandhavingsbeleid[3].

1.1.2 Methodologie en structuur

Het milieuhandhavingsprogramma is opgebouwd in drie grote onderdelen.

In het eerste onderdeel van het milieuhandhavingsprogramma worden de individuele vijfjaarlijkse handhavingsprogramma's van de handhavingsinstanties gebundeld. Deze bundeling is het resultaat van verkregen informatie ten gevolge van een bevraging in januari 2015 naar de individuele handhavingsprogramma's van de handhavingsactoren. De verschillende gewestelijke toezichthouders in het kader van het Milieuhandhavingsdecreet werden aangeschreven, alsook de gemeenten en de provincies maar ook de Federale politie en de gewestelijke entiteit.

Er werd geen gestandaardiseerde vragenlijst gehanteerd gezien de complexiteit van gegevensverzameling. Het bleek immers niet voor elke handhavingsactor mogelijk te zijn om een gedetailleerd beeld van de geplande werkzaamheden aan te leveren. Dit houdt in dat de VHRM voor de opstelling van dit milieuhandhavingsprogramma niet over uniforme en vergelijkbare

[2] Art. 16.2.4 van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid
[3] Art. 5 van het besluit van de Vlaamse Regering van 12 december 2008 tot uitvoering van titel XVI van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid

gegevens beschikt en zich derhalve voornamelijk dient te beperken tot een integrale weergave van de gegevens die werden ontvangen.

Hiermee wordt een antwoord geboden op de vraag hoe de individuele handhavingsinstanties uitwerking geven aan de strategische en operationele doelstellingen van de Vlaamse minister van Omgeving, Natuur en Landbouw, evenals de doelstellingen opgenomen in het geldende milieubeleidsplan voor de komende vijf jaar.

De VHRM wordt bij de opstelling van het milieuhandhavingsprogramma bijgestaan door de gemeentelijke, provinciale, gewestelijke en federale overheden die instaan voor het toezicht op en de handhaving van het milieurecht. Ook bij de opstelling van dit milieuhandhavingsprogramma koos de VHRM ervoor om in de eerste plaats te werken vanuit een "bottom-up" perspectief.

De prioriteiten zoals omschreven in de programma's van de handhavingsactoren worden dan ook integraal en/of gesynthetiseerd weergegeven in dit milieuhandhavingsprogramma. Daarmee wordt derhalve invulling gegeven aan het eerste lid van artikel 16.2.4 van het Milieuhandhavingsdecreet, dat stelt dat het vijfjaarlijks milieuhandhavingsprogramma de handhavingsprioriteiten van de actoren die belast zijn met de handhaving van het milieurecht bundelt. Het betreft hier louter een bundeling van de integrale en/of gesynthetiseerde programma's gelet op het feit dat de VHRM niet de bevoegdheid heeft in te grijpen in deze individuele programma's van de handhavingsactoren. Op basis van deze programma's formuleert de VHRM wel aanbevelingen en focuspunten in hoofdstuk 4.

In tegenstelling tot de federale, gewestelijke en provinciale handhavingsactoren, waar de ontvangen programma's integraal of gesynthetiseerd worden opgenomen in dit milieuhandhavingsprogramma, zal de programmering van gemeenten en de lokale politie – in het kader van de leesbaarheid – op een eerder statistische wijze worden weergegeven.

Hierbij zal voor wat deze actoren betreft in de eerste plaats worden weergegeven of er al dan niet gebruikt gemaakt wordt van een (meerjaren)programma en welke prioriteiten er worden vooropgesteld.

In het tweede onderdeel wordt tegemoet gekomen aan het tweede lid van artikel 16.2.4 van het Milieuhandhavingsdecreet met de opname van de strategische en operationele doelstellingen van de VHRM zelf voor de komende 5 jaar. Dit betreft een weergave van het Strategische en Operationele Plan van de VHRM, waarin naast de visie en de missie van de raad gefocust wordt op de strategische en operationele doelstellingen van de VHRM zoals deze voortvloeien uit zijn decretale opdrachten.

De strategische doelstellingen geven weer hoe de missie en de visie zullen worden uitgevoerd. Iedere doelstelling kan hierbij beschouwd worden als een apart concreet streefdoel, dat na voltooiing een stuk van de opdracht (missie) en van de ambitie heeft waargemaakt.
De operationele doelstellingen daarentegen zijn een meer concrete vertaling van de strategische doelstelling.

Dit maakt dat dit onderdeel een antwoord zal geven op de vraag hoe de VHRM in de komende jaren zal bijdragen aan de realisering van de strategische en operationele doelstellingen van Vlaams minister van Omgeving, Natuur en Landbouw. Concreet betekent dit de opmaak van een vijfjarenplanning van de VHRM waarin de strategische en operationele doelstellingen worden uitgewerkt.
Er wordt aangegeven rond welke acties, projecten en processen, en rond welke thema's, de VHRM samen met de verschillende handhavingsactoren de komende jaren zal werken.

In het derde onderdeel van het milieuhandhavingsprogramma worden overkoepelende aanbevelingen met betrekking tot de strategische en de operationele doelstellingen betreffende het gewestelijke, provinciale en gemeentelijke milieuhandhavingsbeleid geformuleerd. Deze aanbevelingen kunnen worden geformuleerd op basis van de analyse van deel I en deel II. Er kan worden onderzocht in welke mate samenwerking en afstemming mogelijk en desgevallend wenselijk is. Tevens kunnen actiepunten worden gesuggereerd. Op die manier kan de VHRM, in zijn rol als facilitator, voorstellen formuleren om bepaalde samenwerkingsverbanden te initiëren of te versterken betreffende milieuhandhaving, zelf projecten te lanceren om de milieuhandhaving te optimaliseren en om bepaalde ondersteuningsmechanismen uit te werken.

1.1.3 Beleidsmatige omkadering

1.1.3.1 Regeerakkoord 2014-2019[4]

Het regeerakkoord bevat de ambitie voor een efficiëntieverhoging bij, en meer samenwerking en afstemming tussen alle diensten die als taak hebben om Vlaamse regelgeving te handhaven en overtredingen te beteugelen. Er wordt gestreefd naar een stroomlijning van de procedures in de bestaande Vlaamse handhavingsregelingen.

In het kader van de modernisering van het instrumentarium en de creatie van een nog efficiëntere overheid worden de beleidslijnen en –prioriteiten van de handhaving van de omgevingsvergunning uitgewerkt in het handhavingsprogramma en worden de instrumenten van bestuurlijke handhaving optimaal ingezet. Tevens wordt er gestreefd naar een oplossingsgerichte en klantvriendelijke omgevingsadministratie waarbij de administraties oplossingen aanreiken en faciliteren om een project vooruit te helpen en fungeren als een kenniscel die meewerkt aan het vormen van draagvlak, steeds met het oog op het algemeen belang. Ook op het vlak van handhaving dient de redelijkheid te primeren en staat oplossingsgerichtheid en klantvriendelijkheid centraal. Het decretaal kader waarbinnen gewerkt wordt, dient deze oplossingsgerichte manier van werken dan ook te ondersteunen.

De VHRM heeft hierbij een belangrijke ondersteunende rol. Zowel de afstemming van het milieuhandhavingsrapport met het handhavingsrapport Ruimtelijke ordening en de coördinerende rol van de raad bij de opmaak van het handhavingsprogramma Ruimtelijke ordening zijn een uitvoering van dit regeerakkoord.

[4] http://ebl.vlaanderen.be/publications/documents/60797

1.1.3.2 Beleidsnota omgeving 2014-2019

De beleidsnota omgeving 2014-2019 van Vlaams minister Joke Schauvliege legt strategische en operationele doelstellingen inzake milieuhandhaving vast waar de VHRM in belangrijke mate uitvoering aan kan geven.

Specifiek voor handhaving is strategische doelstelling 3 "Eenvoudige en doeltreffende instrumenten" zoals verder geconcretiseerd in operationele doelstelling 14. "Verdere uitbouw gericht handhavingsbeleid" van belang. (zie bijlage).

1.1.3.3 Beleidsnota algemeen regeringsbeleid 2014-2019

Ook in de beleidsnota van Vlaams minister voor het algemeen regeringsbeleid Geert Bourgeois zijn aanknopingspunten met betrekking tot handhaving te vinden, meer bepaald in strategische doelstelling 1 "Een vlotte en betrouwbare dienstverlening voor de Vlaamse Regering, een innoverend procesmanagement voor de besluitvorming en uitwerking van de Vlaamse Justitie".

Deze strategische doelstelling werd verder uitgewerkt in zes operationele doelstellingen waarvan er 2 rechtstreeks op het handhavingsbeleid betrekking hebben. (zie bijlage).

Enerzijds wordt dit uitgewerkt in operationele doelstelling 1.4: "Uitvoering van het samenwerkingsakkoord betreffende het strafrechtelijk beleid en het veiligheidsbeleid voor een meer coherente vervolging van overtredingen".

Anderzijds zijn duidelijk aanknopingspunten vervat in operationele doelstelling 1.5 "Uitbouw van een Vlaams inspectie- en handhavingsbeleid door de versterking van de efficiëntie van en de afstemming tussen alle inspectie- en handhavingsdiensten en de stroomlijning van processen en procedures".

1.1.4 Milieuhandhavingsrapporten van de VHRM

Het milieuhandhavingsrapport dient op basis van het decreet minstens de volgende onderdelen te bevatten: een algemene evaluatie van het in het afgelopen kalenderjaar gevoerde gewestelijke milieuhandhavingsbeleid; een specifieke evaluatie van de inzet van de afzonderlijke handhavingsinstrumenten; een overzicht van de gevallen waarin, binnen de gestelde termijn, geen uitspraak werd gedaan over beroepen tegen besluiten houdende bestuurlijke maatregelen; een evaluatie van de beslissingspraktijk van de parketten inzake het al dan niet stafrechtelijk behandelen van een vastgesteld misdrijf; een overzicht en vergelijking van het door de gemeenten en provincies gevoerde milieuhandhavingsbeleid; een inventaris van de inzichten die tijdens de handhaving werden opgedaan en die kunnen worden aangewend ter verbetering van de milieuregelgeving, beleidsvisies en beleidsuitvoering; en aanbevelingen voor de verdere ontwikkelijking van het milieuhandhavingsbeleid.

Het milieuhandhavingsrapport wordt beschouwd als een cruciaal element ter ondersteuning en eventuele bijsturing van het te voeren milieuhandhavingsbeleid. Daarom maakt het document deel uit van de beleidsmatige omkadering van het milieuhandhavingsprogramma. Om een optimaal resultaat te bereiken dient echter te worden gesproken van een cyclische benadering waarbij beide documenten – zijnde het milieuhandhavingsprogramma en het milieuhandhavingsrapport

in de toekomst elkaar wederzijds input verschaffen. In het kader van dit milieuhandhavingsprogramma zullen de aanbevelingen en conclusies uit de milieuhandhavingsrapporten worden meegenomen.

2 MILIEUHANDHAVINGSPROGRAMMA'S VAN DE MILIEUHANDHAVINGSACTOREN

Zoals reeds aangegeven worden in dit onderdeel de integrale of gesynthetiseerde individuele milieuhandhavingsprogramma's van de verschillende handhavingsactoren weergegeven. De VHRM bundelt deze programma's, maar heeft niet de bevoegdheid te interveniëren in deze eigen programma's. De VHRM formuleert daarentegen wel overkoepelende aanbevelingen op basis van deze programma's. Deze aanbevelingen zijn opgenomen in hoofdstuk 4.

2.1 GEWESTELIJKE MILIEUHANDHAVINGSACTOREN

Hieronder worden, in alfabetische volgorde, de handhavingsprogramma's van de gewestelijke milieuhandhavingsactoren weergegeven, met de afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer als afsluiter.

2.1.1 De afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond en Natuurlijke Rijkdommen van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie

2.1.1.1 Handhavingsbevoegdheid

De toezichthouders van de afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond en Natuurlijke rijkdommen (ALBON) zijn bevoegd om toezicht uit te oefenen op de volgende regelgeving.

- het Milieuvergunningendecreet, wat het gevaar voor stabiliteitsproblemen betreft bij inrichtingen vergund in het kader van de subrubrieken 2.3.11, 18.1 en 18.7 van bijlage 1 van titel I van het VLAREM, en bij inrichtingen vergund in het kader van rubriek 60 van bijlage 1 van titel I van het VLAREM als het een opvulling van een vergunde ontginning betreft
- het Oppervlaktedelfstoffendecreet en de uitvoeringsbesluiten ervan
- het decreet Diepe Ondergrond en de uitvoeringsbesluiten ervan

2.1.1.2 Programma

Prioriteiten

ALBON formuleert voor de komende 5 jaar vier prioriteiten.

a) Jaarlijkse schouwingen van actieve ontginningen

Een schouwing wordt gedefinieerd als een gestructureerd voorbereid en uitgevoerd plaatsbezoek waarbij vaststellingen op het terrein worden gedaan in het kader van het Vlarem- en Vlareop-toezicht op de actieve leem-, klei-, zand- en grindontginningen. Het uitgangspunt is dat voor ca. 90% van de actieve ontginningen, waar er mogelijks enige activiteit heeft plaatsgevonden, 1 maal per jaar een schouwing wordt uitgevoerd (geraamd #: 100). Uitzonderlijk zijn er voor sommige ontginningsgebieden twee schouwingen per jaar mogelijk, als er in de jaarplanning een hogere frequentie is opgenomen op basis van een risicoanalyse. De jaarplanning van de schouwingen is voldoende flexibel om te kunnen inspelen op dringende schouwingen die noodzakelijk blijken door objectieve indicaties.

b) Jaarlijkse controlemetingen van actieve ontginningen

De eigen opmetingen in het kader van het toezicht op actieve ontginningen moeten gebeuren voor controledoeleinden (Vlarem-controleopmetingen en Vlareop-controleopmetingen) en verificatie van extern aangeleverde meetplannen (Vlareop-verificatieopmetingen).
Er wordt jaarlijks een planning opgemaakt van de uit te voeren opmetingen. Er wordt daarbij gestreefd naar een uniform niveau van toezichtsafdekking. Globaal wordt er een jaarlijkse planning gemaakt voor controlemetingen in een 35-tal groeves. Dit is het maximum aantal voor de beschikbare personeelscapaciteit.

Voor de Vlarem-controleopmetingen wordt een planning opgesteld op basis van een risicoanalyse (ontginning in de nabijheid van beschermingsstroken en taluds, ontginningen die de maximaal toegelaten ontginningsdiepte benaderen, specifieke bijzondere milieuvergunnings-voorwaarden,...). Deze opmetingen zullen in werkvolume het grootste deel van de landmeetkundige capaciteit van de buitendienst Natuurlijke rijkdommen in beslag nemen. Jaarlijks zullen slechts in een deel van de actieve ontginningen controleopmetingen kunnen gebeuren.

Naast de Vlarem-controlemetingen worden een aantal Vlareop-controleopmetingen (m.b.t. financiële zekerheden, certificaat van herkomst) in de jaarplanning ingepast.

De Vlareop-verificatieopmetingen ten slotte vormen de kleinste groep en kunnen gericht gebeuren ter verificatie van de aangeleverde plannen.

De planning dient voldoende flexibel te zijn om te kunnen inspelen op dringende opmetingen die noodzakelijk blijken door vaststellingen tijdens schouwingen, met een hoge prioriteit voor (dreigende) afschuivingen.

c) Controle van jaarlijkse voortgangsrapporten van actieve ontginningen

In het kader van het toezicht op de actieve ontginningen, moeten de ontginners jaarlijks uiterlijk tegen 31 maart een voortgangsrapport (VR) indienen, waarin de activiteiten van het voorgaande jaar worden beschreven.

Om de informatie van de Vlareop-voortgangsrapporten optimaal aan te wenden voor de beleidsondersteuning en het toezicht op de actieve ontginningen wordt deze verwerkt in een geïntegreerd databeheerssysteem.

Het behandelingstraject van een voortgangsrapport omvat volgende stappen :

1. bijhouden van lijst van binnengekomen VR's;
2. na 15 dagen worden er aanmaningen verstuurd voor de ontbrekende VR's;
3. quick-scan van de papieren versie van het VR en invullen van de digitale doorloopfiche;
4. het (digitale) plan nakijken en de doorloopfiche verder invullen;
5. nazicht VR door de dossierbehandelaar (conformiteit met de gestelde financiële zekerheid, het werkplan en de bepalingen m.b.t. het certificaat van herkomst);
6. landmeter controleert hellingen, beschermstroken en bijzondere bepalingen ;

7. beslissing of er actie (aanmaning betreffende ingediende VR of richtlijn voor volgende VR's) moet worden ondernomen.

Het uitgangspunt is dat alle ingediende voortgangsrapporten gecontroleerd worden en dat er gewaakt wordt dat er gepaste actie ondernomen wordt bij ontbrekende voortgangsrapporten.

d) Opvolging van stabiliteitsproblemen in inrichtingen vergund in rubriek 18

Een verzakking of instorting van een vereiste of voorgeschreven helling zonder aantasting van de beschermstrook of zonder aantasting van de grens van de vergunde zone wordt aangepakt via aanmaningen tot het herstellen van vereiste of voorgeschreven hellingen.

Bij een stabiliteitsprobleem met aantasting van beschermingsstroken of aantasting van de grens van de vergunde zone wordt als eerste stap een inschatting gemaakt van de aard en de omvang van de verzakking of instorting. Er wordt nagegaan of alle Vlarem-verplichtingen werden en worden nagekomen. Als tweede stap wordt er, binnen de 5 dagen na de vaststellingen, een aangetekende brief verstuurd (met afschrift aan de afdeling Milieu-inspectie) met uitgebreide raadgevingen, aanmaningen en bevelen. Als derde stap volgt de beoordeling van het ingediende voorstel van herstelling. Al naargelang het geval volgt de goedkeuring van de voorstellen, extra raadgevingen of bevelen met betrekking tot de herstelmaatregelen. De laatste stap is dan de opvolging van de herstelmaatregelen.

Occasioneel kan het gebeuren dat zich een grondverschuiving en/of instorting voordoet die de omvang van een calamiteit bereikt. In deze omstandigheden zijn extra maatregelen vereist. In deze omstandigheden is het LNE-draaiboek milieu-incidenten bepalend voor de te nemen acties.

Doelstellingen

ALBON heeft haar doelstellingen inzake milieuhandhaving geformuleerd als strategische doelstelling m.n. de realisatie van een effectieve en efficiënte handhaving.

Effectieve handhaving is gericht op het verwezenlijken van zo snel en zo goed mogelijk herstel. Redelijkheid primeert en klantvriendelijkheid staat hierbij centraal. Indien een schending gesignaleerd wordt, is steeds actie vereist. Vooraleer het handhavingsinstrumentarium wordt ingezet, worden de verwachtingen van de afdeling LNE-ALBON gecommuniceerd in de vorm van een raadgeving of een opmerking.

Het hoofddoel van de handhaving is het zo snel als mogelijk te voldoen aan de voorwaarden van de regelgeving en de vergunning, en dus niet het sanctionerend optreden op zich. Sancties worden enkel gehanteerd als het de enige manier is om de effectiviteit te garanderen.
Efficiënte handhaving ziet erop toe dat de beschikbare mensen, middelen en instrumenten optimaal worden ingezet. Handhaving moet focussen op prioriteiten, in alle redelijkheid gebeuren, en proportioneel zijn. De noodzakelijkheid van elke actie moet kunnen worden verantwoord en de actie moet in proportie zijn met de concrete situatie.

2.1.2 De afdeling Maritieme Toegang van het departement Mobiliteit en Openbare Werken

2.1.2.1 Handhavingsbevoegdheid.

De toezichthouders van de afdeling Maritieme Toegang van het departement Mobiliteit en Openbare Werken (aMT) zijn bevoegd om toezicht uit te oefenen op de volgende regelgeving.

- artikel 2 van de wet Oppervlaktewateren, wat betreft de bevaarbare waterlopen, de waterwegen en de havens, en hun aanhorigheden
- artikel 12, §1, van het Materialendecreet, wat betreft de waterwegen en de havens en hun aanhorigheden
- titel I, hoofdstuk III, afdeling II, van het decreet Integraal Waterbeleid en artikel 62 en 70 van het voormelde decreet, wat betreft de bevaarbare waterlopen, de waterwegen en de havens, en hun aanhorigheden

2.1.2.2 Programma

Prioriteiten

aMT maakt prioriteit van de vorming van de toezichthouders en het opstellen van een structuur voor het centraal beheren van alle documenten betreffende milieumisdrijven en de afhandeling ervan.

Doelstellingen

De volgende concrete acties worden vooropgesteld:

- Opmaak van een procedurefiche met beschrijving van de te ondernemen acties bij vaststelling van een milieumisdrijf.
- Voorbereiden van een dossier voor de secretaris-generaal met voorstel tot aanstellen van een nog te bepalen aantal werftoezichters van aMT als gewestelijke toezichthouders.
- Voorzien van informatie voor en (desgevallend) van de opleiding voor de toezichters betreffende de te ondernemen acties bij vaststelling van een milieumisdrijf (registreren vaststellingen, aanspreken aangestelde milieuhandhaver,…).
- Voorzien van een jaarlijks overleg met, en opleiding van de aangestelde toezichthouders ten einde de knelpunten in kaart te brengen en te remediëren/signaleren
- Voorzien van een centraal platform voor het bewaren/consulteren van templates van formulieren voor opmaak verslagen van vaststelling vaststellingen en/of voor het nemen van bestuurlijke maatregelen
- Voorzien van een centraal platform voor het registreren van de vaststellingen van milieumisdrijven, de meldingen van verontreiniging aan Scheepvaartpolitie en/of de meldingen aan de milieudienst van getroffen gemeentes.
- Voorzien van een centraal platform voor het bewaren ingevulde formulieren, verslagen, bestuurlijke maatregelen,… per vaststelling van milieumisdrijf.

Samenwerking

Wanneer medewerkers van aMT een milieumisdrijf vaststellen, worden (afhankelijk van het vastgestelde misdrijf) de (Scheepvaart)politie, de milieudienst van de gemeente (bij duidelijke verontreiniging van waterlichamen of de bodem), de VMM en/of het RIS (River Information Services) ingelicht.

Voor het ruimen van olie op het wateroppervlak in de Zeeschelde tussen de nieuwe Zeesluis te Wintam en de Nederlandse grens beschikt aMT over een raamcontract met een aannemer voor ruimen van allerlei drijvend hout en voorwerpen. Oproepen tot ruiming van olie komen meestal van de Scheepvaartpolitie die de nodige PV's opstellen. Bij vaststelling van een olielozing op de Zeeschelde door een toezichter van aMT (op een baggerschip) of bij melding via een ander kanaal (bv. centrale Zandvliet) wordt de Scheepvaartpolitie gecontacteerd voor uitvoering van de nodige vaststellingen. Daarna wordt het olieruimingsvaartuig ingezet.

Het opruimen van sluikstorten op land wordt uitgevoerd door aannemers die aangesteld werden door aMT in het kader van raamcontracten voor onderhoud. Na melding van vaststelling van sluikstorten, zwerfvuil, aangespoeld hout,... door toezichters, recreanten of andere partijen wordt door aMT opdracht gegeven tot opruimen. In bepaalde gevallen stelt aMT zich burgerlijke partij voor de geleden schade/kosten.

Knelpunten

De aangestelde toezichthouders bij aMT hebben gedurende de voorbije jaren volgende knelpunten ervaren waardoor geen bestuurlijke maatregelen getroffen werden:

- De milieumisdrijven waarvoor aMT bevoegd is, betreffen voornamelijk overtredingen op sluikstorten en het achterlaten van zwerfvuil maar worden voornamelijk gepleegd op uren/dagen wanneer zij niet op terrein aanwezig zijn. De misdrijven hebben dus al plaatsgevonden zonder dat men kan achterhalen wie de veroorzaker is.
- Als er een geval van sluikstorting wordt vastgesteld met een onbekende veroorzaker moet aMT toch zelf zorgen voor het opruimen van het afval. Opmaak van een proces-verbaal (PV) maakt dus niet veel uit omdat de kosten toch niet verhaalbaar zijn
- aMT krijgt geen informatie van de politie (bv. persoonsgegevens op basis van kentekens-nummerplaat worden niet meer overgemaakt).
- De aangestelde toezichthouders bij aMT zijn de districtshoofden en/of de werfingenieurs. Zij komen te weinig 'te velde' en stellen bijgevolg quasi geen milieumisdrijven vast.
- De toezichthouders zijn geen politie en komen ook als dusdanig niet over naar de buitenwereld. Het opvragen van een identiteitskaart is in de praktijk onmogelijk.
- Zaken worden vaak geseponeerd bij het parket wegens onvoldoende bewijs, niet belangrijk, geen prioriteit, ... (ervaringen bij uitoefenen van een vorige functie bij Agentschap Wegen en Verkeer)

Aanbevelingen

aMT formuleert een aantal voorstellen voor verbetering:

- Het is logischer om toezichters van aMT aan te stellen als gewestelijke toezichthouders aangezien zij meer op het terrein komen. Het afdelingshoofd zal hiertoe een dossier voor de secretaris-generaal voorbereiden.
- Het zou nuttig zijn dat er regelmatig een opfrissing komt van de te nemen procedure bij vaststelling van en overtreding want op heden weet men niet wat de te ondernemen stappen zijn. Binnen de afdeling zal één keer per jaar een samenkomst van de toezichthouders plaatsvinden. Tijdens deze samenkomst kan dan informatie worden uitgewisseld, een evaluatie gebeuren en plannen worden gemaakt.
- De opmaak van een procedurefiche is aangewezen.

2.1.3 De afdeling Milieu-inspectie van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie

2.1.3.1 Handhavingsbevoegdheid

De toezichthouders van de afdeling Milieu-inspectie (MI) zijn bevoegd om toezicht uit te oefenen op de volgende regelgeving:

- titel III, titel IV en titel XV van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid
- de wet Luchtverontreiniging
- de wet Oppervlaktewateren
- de wet Geluidshinder
- de wet betreffende de schadelijke effecten en de hinder van niet-ioniserende stralingen, infrasonen en ultrasonen
- het Materialendecreet
- het Grondwaterdecreet
- het Milieuvergunningendecreet
- de uitvoeringsbesluiten van de wetten en decreten, vermeld in punt 1° tot en met 7°
- verordening (EG) nr. 1005/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 betreffende de ozonlaagafbrekende stoffen
- Verordening (EG) nr. 1069/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van gezondheidsvoorschriften inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten en afgeleide producten en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1774/2002
- verordening (EG) nr. 850/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de persistente organische verontreinigde stoffen en tot wijziging van richtlijn 97/117/EEG
- verordening (EG) nr. 166/2005 van het Europees Parlement en de Raad van 18 januari 2006 betreffende de instelling van een Europees register inzake de uitstoot en overbrenging van verontreinigende stoffen en tot wijziging van de richtlijn 91/689/EEG en 96/61/EG van de Raad
- verordening (EG) nr. 842/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 17 mei 2006 inzake bepaalde gefluoreerde broeikasgassen

- verordening (EG) nr. 1013/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2006 betreffende de overbrenging van afvalstoffen
- verordening (EG) nr. 1907/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 18 december 2006 inzake de registratie van en de autorisatie en beperkingen ten aanzien van chemische stoffen (REACH), tot oprichting van een Europees Agentschap voor chemische stoffen, houdende wijziging van richtlijn 1999/45/EG en houdende intrekking van verordening (EEG) nr. 793/93 van de Raad en
- verordening (EG) nr. 1488/94 van de Commissie alsmede richtlijn 76/769/EEG van de Raad en de richtlijn 91/155/EEG, 93/67/EEG, 93/105/EG en 2000/21/EG van de Commissie
- verordening (EG) nr. 1418/2007 van de Commissie van 29 november 2007 betreffende de uitvoer, met het oog op terugwinning, van bepaalde afvalstoffen, vermeld in bijlage HI of III A bij verordening (EG) nr. 1013/2006 van het Europees Parlement en de Raad, naar bepaalde landen waarop het OESO-besluit betreffende het toezicht op de grensoverschrijdende overbrenging van afvalstoffen niet van toepassing is
- het mestdecreet en de uitvoeringsbesluiten ervan
- het Oppervlaktedelfstoffendecreet en de uitvoeringsbesluiten ervan
- het decreet Diepe Ondergrond en de uitvoeringsbesluiten ervan
- Verordening (EU) nr. 333/2011 van de raad van 31 maart 2011 tot vaststelling van criteria die bepalen wanneer bepaalde soorten metaalschroot niet langer als afval worden aangemerkt overeenkomstig Richtlijn 2008/98/EG van het Europees Parlement en de Raad
- het Pesticidendecreet en de uitvoeringsbesluiten ervan, als het van toepassing is op hinderlijke inrichtingen vermeld in artikel 3 van het Milieuvergunningendecreet
- verordening EG nr. 1102/2008 van het Europees Parlement en de Raad van 22 oktober 2008 inzake het verbod op de uitvoer van metallisch kwik en andere kwikverbindingen en -mengsels en de veilige opslag van metallisch kwik
- verordening (EU) nr. 1179/2012 van de Commissie van 10 december 2012 tot vaststelling van criteria die bepalen wanneer kringloopglas overeenkomstig Richtlijn 2008/98/EG van het Europees Parlement en de Raad niet langer als afval wordt aangemerkt
- verordening (EU) nr. 715/2013 van de Commissie van 25 juli 2013 tot vaststelling van criteria die bepalen wanneer koperschroot overeenkomstig Richtlijn 2008/98/EG van het Europees Parlement en de Raad niet langer als afval wordt aangemerkt

2.1.3.2 Programma

Prioriteiten en doelstellingen

a) Met betrekking tot toezicht en handhaving

De belangrijkste opdracht van MI is het toezicht op de naleving van de milieuhygiëneregelgeving en de bestuurlijke remediërende handhaving daarvan. De lijst van wetten, decreten en verordeningen waarop MI moet toezien is lang en divers, de achterliggende thema's en problematiek complex.

Een belangrijke manier om toezicht uit te oefenen is controles uitvoeren. De onderwerpen die de controles van MI aansnijden zijn zeer divers. Voor sommige onderwerpen (sectoren of activiteiten) eist de Europese regelgeving expliciet een programmatische aanpak, voor de andere gelden de

algemene principes van de Europese aanbeveling betreffende minimumcriteria voor milieu-inspecties.

MI pakt haar controles al lange tijd op een planmatige manier aan door het werken o.b.v. een Milieu-inspectieplan (MIP). Dergelijk MIP is in essentie een jaarplan.

Met de start van de nieuwe regeerperiode wil MI zich beter inschakelen in de beleidscycli en werken met een meerjarenprogramma 2015-2019 voor haar controles.

Het meerjarenprogramma 2015-2019 vormt de basis voor de jaarlijkse milieu-inspectieplannen (MIP's): in het programma worden de prioriteiten bepaald en de lijnen uitgezet voor de komende jaren, en de jaarprogramma's of MIP's zijn dan een nadere concretisering. Het MIP 2015 vormt het eerste jaarprogramma binnen het MJP 2015-2019. De komende MIP's zullen telkens het resultaat zijn van een evaluatie en eventuele bijsturing van het meerjarenprogramma. Het blijft voor een toezichts- en handhavingsorgaan als MI immers van groot belang dat het een vinger aan de pols houdt en bijstuurt als de actualiteit dat vereist.

Om haar beschikbare personeel en budget op een effectieve en efficiënte manier in te zetten en om een doeltreffende handhaving helpen te garanderen, onderscheidt MI routinematige controles, niet-routinematige controles en voortgangscontroles.

Routinematige controles zijn controles die geprogrammeerd kunnen worden en die een duidelijke scope hebben. Bij de routinematige controles kunnen we nog onderscheid maken tussen de controles die deel uitmaken van controleprogramma's en van controlecampagnes, routinemonsternames en -metingen en algemene routinecontroles (controles van de milieuvergunningen en de werkplannen van afvalverwerkers).

Het meerjarenprogramma omvat programma's die verplicht zijn vanuit Europa en die op zich risicogebaseerd zijn, i.e. het GPBV-programma, en campagnes rond specifieke thema's of sectoren, die vorm worden gegeven o.b.v. de operationele doelstellingen uit de beleidsnota van de minister, voorstellen van andere actoren en de ervaring en professionele inschatting van MI.
MI geeft zo invulling aan de volgende doelstellingen uit de beleidsnota Omgeving 2014-2019:

- OD29 'Verbetering van de grondwaterkwantiteit en -kwaliteit'
- OD35 'Voorkomen van nieuwe bodemverontreiniging en de verspreiding ervan'
- OD41 'Verdere vermindering van luchtverontreinigende emissies'
- OD42 'Lokale luchtkwaliteit verbeteren in hotspotzones zoals stedelijke gebieden, industriegebieden en landbouwzones'
- OD44 'Blootstelling aan overmatig geluid, geur of licht verminderen'
- OD50 'Voor verzurende en vermestende stikstofdeposities wordt een programmatische aanpak ontwikkeld'
- OD53 'Via samenwerking materiaalkringlopen sluiten en kringloopcentra stimuleren'
- OD54 'Op een duurzame en geïntegreerde manier omgaan met biomassa(rest)stromen'

Niet-routinematige of reactieve controles worden uitgevoerd naar aanleiding van een appel dat wordt gedaan op de afdeling Milieu-inspectie. Aangezien er pas een optreden kan komen, nadat daarvoor een oproep werd gelanceerd, is het bijzonder moeilijk om reactieve controles effectief te plannen.

We onderscheiden diverse types van reactieve controles: behandeling van milieuklachten, optreden bij voorvallen, opmaken van evaluatieverslagen van proefvergunningen, uitvoeren van breedbandmetingen van elektromagnetische straling van zendantennes, en ondersteuning geven bij opsporingsonderzoeken.

"Het werk van een toezichthouder begint pas als de controle is afgelopen." Het is een ietwat boude bewering die meer dan een grond van waarheid bevat.
Tijdens een controle worden allerhande vaststellingen gedaan, die steeds moeten worden getoetst aan de vigerende regels. Als daarbij tekortkomingen worden vastgesteld, start de toezichthouder de bestuurlijke remediërende afhandeling, in overeenstemming met het milieuhandhavings-instrumentarium. Om de schendingen van de milieuvoorschriften ongedaan te maken en de terugkeer naar conformiteit te bewerkstelligen zullen corrigerende acties ondernomen moeten worden, waarvan de tijdige en effectieve uitvoering wordt nagegaan tijdens voortgangscontroles.

b) Met betrekking tot het beleid

In de periode 2015-2019 wil MI loyaal uitvoering geven aan OD14 'Verdere uitbouw gericht handhavingsbeleid' uit de beleidsnota Omgeving 2014-2019. MI verwijst hiervoor naar de MI-doelstellingen zoals die zijn opgenomen in het jaarlijks ondernemingsplan van het Departement Leefmilieu, Natuur en Energie:

- We zetten een risicogebaseerd meerjarenplan op.
- We stellen, met respect voor de herschikking van de toezichtopdrachten inzake omgeving, een strategisch meerjarenprogramma voor controles vast.
- We staan in voor de voorbereiding en evaluatie van het handhavingsbeleid en de handhavingsregelgeving.
- We zullen in het kader van onze inspectie- en handhavingscampagnes de handhavingservaringen rechtstreeks terugkoppelen naar de bevoegde minister en voorstellen formuleren ten behoeve van een eenvoudige, transparante, uitvoerbare en handhaafbare regelgeving.
- We operationaliseren het handhavingsbeleid rond de omgevingsvergunning, daarbij rekening houdend met de herschikking van de handhavingsopdrachten inzake omgeving en met de fusieoperatie Omgeving.
- We dragen bij aan de werkzaamheden van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu (VHRM).
- We staan (mee) in voor een structurele kennisuitwisseling en -verspreiding, en voor de ondersteuning van lokale toezichthouders.

Met haar eerste meerjarenprogramma zet MI een belangrijke stap in de realisatie van de aanbevelingen van Audit Vlaanderen en dus naar een efficiënte en effectieve werking. In datzelfde kader heeft MI enkele goede voornemens voor de periode 2015-2019:

- MI wil werken aan een betere risicoanalyse, daarbij haar volledige toezichtsopdracht (bevoegdheidspakket) beschouwen en de resultaten gebruiken voor de bijsturing van het meerjarenprogramma.
- MI wil inzetten op een verregaande digitalisering van haar toezichts- en handhavingsprocessen en informatiestromen.
- MI wil werk maken van een klantgerichte toepassing om de milieu-informatiestroom tussen bedrijven en overheid te digitaliseren, optimaliseren en vereenvoudigen, rekening houdend met het principe van de unieke gegevensinzameling.
- MI streeft naar een grotere transparantie over haar activiteiten door haar MIP's te publiceren, toelichting en opleiding te geven en een gedifferentieerd rapporteringssysteem uit te werken voor rapportering op maat.

MI wil ook meer de weg op gaan van 'compliance promotion'. MI is een toezichts- en handhavingsinstantie. Eenvoudig gesteld is handhaving het doen naleven van regels. In deze brede definitie wordt toezicht begrepen onder handhaving. In een engere interpretatie volgt handhaving op toezicht. De opbouw van het MHD ondersteunt de nauwere begripsomschrijving van handhaving. Dat was een bewuste keuze: op die manier wordt de preventieve rol van toezicht onderstreept. Beide zijn hoe dan ook onderdeel van de zogenaamde 'compliance assurance chain' die moet leiden tot de naleving van de regels. Ook 'compliance promotion' is onderdeel van die keten. Door toelichtingen te geven aan en te overleggen met de belanghebbenden en sectorfederaties kan het nalevingsgedrag in gunstige zin worden beïnvloed en kan de nood aan handhaving (in de enge betekenis) afnemen.

Samenwerking

De afdeling Milieu-inspectie heeft dan wel een spilfunctie in het toezicht op en de handhaving van de milieuhygiënewetgeving, ze is allerminst de enige actor. MI zal daarom haar opdracht in belangrijke mate uitvoeren in samenwerking met anderen. Die samenwerking speelt op verschillende vlakken.

Er is samenwerking tussen toezichthouders onderling. In functie van het thema of de sector waarop de controles betrekking hebben, werkt MI samen met federale, Vlaamse of lokale collega's. Het betreft samenwerking op maat, met gezamenlijke campagnes aan de ene kant van het spectrum en informatie-uitwisseling en onderlinge ondersteuning aan de andere kant.
Omdat milieuproblemen zelden aan de grenzen stoppen, zet MI ook in op een grensoverschrijdende aanpak door samenwerking met de andere gewesten en EU-lidstaten bij de uitwerking, uitvoering en afhandeling van bepaalde thematische of sectorale campagnes.

Er is samenwerking met de vergunning- en adviesverleners door de onderlinge afstemming van dit meerjarenprogramma met de rollende meerjarenprogramma's voor evaluaties van

omgevingsvergunningen en met de programma's voor periodieke evaluaties volgens de Richtlijn Industriële Emissies (RIE).

Er is samenwerking die gericht is op de integrale handhavingsketen, de samenwerking tussen toezichthouders en sanctionerende instanties. Hierbij ligt de nadruk op informatie-uitwisseling en terugkoppeling van de veldervaringen.

Er is samenwerking rond het milieuhandhavingsbeleid. In deze context speelt MI haar rol binnen het beleidsdomein LNE en de VHRM. Eén van de bezorgdheden daarbij is het wegwerken of optimaliseren van overlappende opdrachten van verschillende actoren.

Er is samenwerking in de ruimere beleidscyclus: MI werkt samen met de beleidsmakers door bij te dragen aan de voorbereiding en evaluatie van het beleid en regelgeving m.b.t. milieuhygiëne. Vanuit haar ervaringen op het terrein en haar opgebouwde technisch-inhoudelijke expertise toetst MI bestaande en nieuwe regels op hun eenvoud, transparantie en handhaafbaarheid en koppelt daarover terug naar de beleidsmakers, zodat niet-handhaafbare regels kunnen worden aangepast. MI doet dat zowel op Vlaams als op Europees niveau.

2.1.4 De afdeling Milieuvergunningen van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie

2.1.4.1 Handhavingsbevoegdheid

De toezichthouders van de afdeling Milieuvergunningen (AMV) zijn bevoegd om toezicht uit te oefenen op de volgende regelgeving.

- hoofdstuk IIIbis van het Milieuvergunningendecreet en de uitvoeringsbepalingen ervan, voor wat betreft de verplichtingen inzake erkenning als milieucoördinator en als opleidingscentrum voor milieucoördinatoren, en het gebruik van die erkenningen
- hoofdstuk II - Milieucoördinatoren van titel III van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid

2.1.4.2 Programma

Prioriteiten

a) Risico-analyse

AMV heeft aan de hand van een risicobenadering een prioriteit toegekend aan alle mogelijke schendingen van het VLAREL en de certificeringsbesluiten (milieu-inbreuken en –misdrijven) en om op basis hiervan de milieuhandhavingsactiviteiten te plannen.

De risicoanalyse is toegepast op alle mogelijke milieu-inbreuken en –misdrijven in verband met erkenningen met betrekking tot het leefmilieu. Om hier toe te komen werden alle gebruikseisen, waarop AMV toezichtsrechten heeft, opgesomd. Vervolgens werd om het risico (R) te bepalen voor elk van deze gebruikseisen ingeschat wat de ernstgraad (E) is als deze niet worden nageleefd en hoe waarschijnlijk (W) het is dat deze niet worden nageleefd door de erkende personen. Vervolgens werd hierop de formule $R=E^2*W$ toegepast om ten slotte prioriteiten toe te kennen.

b) Prioriteiten

Het niet in het bezit zijn van een erkenning komt niet voor in de prioriteitenlijst. De reden hiervoor is dat dit geen gebruikseis is – gebruikseisen gelden enkel voor erkende personen.

Dit betekent niet dat de afdeling Milieuvergunningen hier geen aandacht aan zal besteden, integendeel. Het uitvoeren van erkenningsplichtige activiteiten zonder hiervoor over de juiste erkenning te beschikken wordt beschouwd als een milieumisdrijf en is zelfs opgenomen in de Prioriteitennota vervolgingsbeleid milieurecht in het Vlaams gewest 2013: "*Het ontbreken van een noodzakelijke voorafgaandelijke overheidsmachtiging (vergunning, erkenning) voor het exploiteren van een inrichting of het uitoefenen van een activiteit, zonder dat er een (begin van) regularisatie is.".* Om die reden wordt hieraan de hoogste prioriteit toegekend. Wanneer AMV dus te weten komt dat een persoon of een instelling erkenningsplichtige activiteiten uitvoert, zonder hiervoor te beschikken over de nodige erkenning(en), wordt hieraan onmiddellijk gevolg gegeven.

Milieu-inbreuken met een risicoscore vanaf 12 en misdrijven worden als prioritair beschouwd. Deze krijgen respectievelijk prioriteit 2 en 1 en zullen opgenomen worden in het jaarlijkse milieuhandhavingsplan.

Inbreuken met een risicoscore kleiner dan 12 krijgen prioriteit 3. Deze worden niet als prioritair opgenomen in het Strategisch Meerjarenprogramma Milieuhandhaving en zullen slechts opgenomen worden in het jaarlijkse milieuhandhavingsplan als de middelen en tijd dit toelaten.

Uitzondering hierop zijn de inbreuken die worden gemeld door derden. De afdeling zal alle vragen en meldingen steeds als prioritair behandelen omdat deze hinder of ongemak veroorzaken bij derden, wat zo snel mogelijk moet opgelost worden. In deze gevallen gaat het om reactieve controles.

Door toepassing van de prioriteringsmethode, krijgen de gebruikseisen een score op een schaal van 3. De scores worden als volgt toegekend:

- 1: misdrijven met R ≥ 4 en E = 4
    - het niet beschikken over de (juiste) erkenning
    - het werk niet onpartijdig en onafhankelijk uitvoeren
    - het tegenwerken of verhinderen van toezicht
- 2: inbreuken met R ≥ 12
- 3: inbreuken met R < 12

De lijst met prioritaire misdrijven en inbreuken is opvraagbaar bij AMV.

Doelstellingen

Bij het uitwerken van het handhavingsbeleid hanteert AMV een aantal uitgangspunten.

a) Handhaving ter voorkoming van schade aan het milieu en de gezondheid

Het Milieuhandhavingsdecreet en bijhorend besluit zijn er gekomen om schade aan het milieu en de gezondheid te beperken. De voorwaarden en instrumenten die daarin worden beschreven,

moeten bijdragen tot de naleving van de voorschriften. Het handhavingsbeleid zal zich dan ook richten op het voorkomen van gedragingen die in strijd zijn met de voorschriften zoals opgenomen in de regelgeving waarover AMV toezichtsbevoegdheid heeft.

b) Herstel oorspronkelijke toestand door de overtreder

Wanneer wordt vastgesteld dat erkende personen of instellingen zich niet houden aan de voorschriften, kunnen bestuurlijke maatregelen worden opgelegd. Hiermee kan van de overtreder worden geëist dat hij de gevolgen van de overtreding ongedaan maakt of herhaling ervan moet voorkomen.

c) Redelijkheid

Wanneer wordt opgetreden in het kader van milieuhandhaving, moet dit gebeuren op een redelijke manier. Er moet rekening gehouden worden met het evenredigheidsbeginsel dat stelt dat de omvang en de vorm van het optreden in verhouding moeten staan tot het nagestreefde doel.

d) Communicatie en sensibilisatie

Door duidelijk te stellen wat de regels zijn en voor wie deze gelden, kan de naleving hiervan worden vergroot. Communicatie en sensibilisatie zijn dus onmisbaar in het preventieve handhavingsbeleid en dus bij de preventie van milieu-inbreuken en -misdrijven.
Wanneer de regels veranderen, moet dit door de afdeling worden gemeld aan de betrokken personen. Dit kan door publicatie op de website, maar het kan ook actiever, bijvoorbeeld door het versturen van nieuwsbrieven. Ook de media kan hierbij een belangrijke rol spelen.

e) Transparantie

Het handhavingsbeleid dat door de afdeling wordt gevoerd, moet transparant zijn. Alle betrokken personen hebben het recht te weten hoe dit beleid wordt gevoerd. Ook hier speelt communicatie een belangrijke rol.

f) Afhandelen van de handhavingsacties

Wanneer een schending van de voorschriften wordt vastgesteld, is het aan de toezichthouder om maatregelen te nemen en het dossier op te volgen tot het is afgerond. Met andere woorden, wanneer een actie wordt opgestart, moet deze ook worden afgehandeld.

g) Beschikbare middelen

Met het opzetten van het handhavingsbeleid wil de afdeling Milieuvergunningen ernaar streven om de vijf à zeven jaar alle erkende personen die de erkenning gebruiken te controleren.
Bij het organiseren van het beleid moet rekening gehouden worden met de middelen (financieel en personeel) die de afdeling ter beschikking heeft. Naast handhaving hebben de personeelsleden van AMV nog heel wat andere taken. Er moet bekeken worden welke middelen en hoeveel VTE kan ingezet worden om de handhavingsdoelstellingen te halen.

Samenwerking

AMV kan voor haar handhavingsbeleid steunen op een aantal partners:

- de afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer voor de coördinatie van de bestuurlijke handhaving

- het Milieuhandhavingscollege voor beroepen tegen alternatieve of exclusieve bestuurlijke geldboeten
- de VHRM voor ondersteuning bij de uitwerking van het milieuhandhavingsbeleid
- de afdeling Milieu-inspectie, de dienst Milieueffectrapportage en de dienst Veiligheidsrapportering voor informatie-uitwisseling

2.1.5 Het Agentschap voor Natuur en Bos

2.1.5.1 Handhavingsbevoegdheid

De toezichthouders van het Agentschap voor Natuur en Bos (ANB) zijn bevoegde om toezicht uit te oefenen op de volgende regelgeving:

- titel XV van het decreet
- het Boswetboek
- de Riviervisserijwet
- de Jachtwet
- de Natuurbehoudswet
- artikel 12, § 1, van het Materialendecreet voor wat betreft de ruimtelijk kwetsbare gebieden, vermeld in artikel 1.1.2, 10°, van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009
- de CITES-wet
- het Bosdecreet
- het Jachtdecreet
- het Natuurdecreet
- de uitvoeringsbesluiten van de wetten en decreten, vermeld in punt 1° tot en met 10°
- Verordening (EG) nr. 338/97 van de Raad van 9 december 1996 inzake de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten door controle op het desbetreffende handels-verkeer"
- Verordening (EG) nr. 865/2006 van de Commissie van 4 mei 2006 houdende uitvoeringsbepalingen van Verordening (EG) nr. 338/97 van de Raad inzake de bescherming van in het wild levende dier- en plantensoorten door controle op het desbetreffende handelsverkeer
- Verordening (EG) nr. 359/2009 van de Commissie van 30 april 2009 tot schorsing van het binnenbrengen in de Gemeenschap van specimens van bepaalde in het wild levende dier- en plantensoorten
- verordening (EEG) nr. 3254/91 van de Raad van 4 november 1991 houdende een verbod op het gebruik van de wildklem in de gemeenschap en op het binnenbrengen in de gemeenschap van pelzen en producten die vervaardigd zijn van bepaalde in het wild levende diersoorten uit landen waar gebruik wordt gemaakt van de wildklem of andere vangmethoden die niet stroken met de internationale normen voor humane vangst met behulp van vallen
- het Pesticidendecreet en de uitvoeringsbesluiten ervan in speciale beschermingszones vermeld in artikel 36bis van het Natuurdecreet, de bermen langs wegen en spoorwegen en alle terreinen, inclusief de bermen op minder dan zes meter van het talud van het oppervlaktewater
- artikel 21 van het Mestdecreet, voor wat betreft de ruimtelijk kwetsbare gebieden, vermeld in artikel 1.1.2, 10°, van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009 en voor wat

betreft de speciale beschermingszones afgebakend op grond van artikel 36bis van het Natuurdecreet

2.1.5.2 Programma

Prioriteiten en doelstellingen

Voor het bepalen van haar milieuhandhavingsprioriteiten en -doelstellingen werkt ANB met het concept programmatisch handhaven zoals ontwikkeld door het Nederlands ministerie van justitie.

Het resultaat is een globaal (rollend) meerjarenprogramma met een aanzet van gerichte interventies. De essentie van dit meerjarenprogramma is een planmatige en programmatische aanpak met:

- meer nadruk op preventie (verhoging naleving)
- de inschatting van de risico's van niet naleving (+ uitvoeren van risicoanalyse) wat moet leiden tot het vaststellen van nieuwe prioriteiten;
- gefaseerde doelgroepenanalyse.
- een cyclische aanpak.

Deze stappen moeten leiden tot een aanzet van handhavingsstrategie (= versie 1.0). Deze omvat antwoorden op de vragen: hoe en met welke middelen willen we het gedrag van de doelgroepen beïnvloeden en hoe kunnen we het gedrag van naleving verhogen (= preventie)?

a) Risicoanalyse

De eerste stap binnen programmatisch handhaven is het vaststellen waar de beleidsdoelen het meest worden bedreigd, met behulp van een risicoanalyse die in 2013 werd uitgevoerd.

Op basis van de impact van overtredingen op de natuurwaarde en het naleefniveau, is vastgesteld welke groepen het hoogste risico voor de natuur vormen. Aanvullend is gekeken naar de bestuurlijke en maatschappelijke gevoeligheid van overtredingen. De handhavingsinspanning kan op die manier gerichter en slimmer worden ingezet op de doelgroepen die het grootste risico vormen voor de natuur.

Van een aantal doelgroepen is vastgesteld dat hun overtredingen én geregeld voorkomen én grote schade toebrengen aan de natuur. Daarom zijn deze overtredingen door deze doelgroep geselecteerd als prioriteit. Deze prioriteiten werden bepaald in overleg met vertegenwoordigers van diverse ANB-entiteiten en externe partners.

De risicoanalyse resulteerde in de volgende prioritaire doelgroepen:

- Bijzondere veldwachters
- Landbouwers
- Gemotoriseerde recreanten
- Grondeigenaars

- Internethandelaars
- Jagers (incl. stropers)
- Organisatoren van (recreatieve) evenementen (informele groepen)
- Overheden en infrastructuurbeheerders
- Paardenhouders
- Tuincentra
- Vogelhouders

De prioritaire gedragingen zijn te ruim om hier weer te geven. Ze zijn opvraagbaar bij het ANB.
Met het vaststellen van de prioriteiten is nog niets gezegd over de handhavingsactiviteiten die als doel hebben de naleving te bevorderen. De komende jaren zullen deze activiteiten verder moeten worden ontwikkeld.

b) Doelgroepanalyse

In 2015 wordt werk gemaakt van een volgende stap in programmatisch handhaven, nl. het uitvoeren van een doelgroepanalyse bij een beperkt aantal prioritaire doelgroepen. In functie van het resultaat van deze oefening worden de jaren nadien andere doelgroepen geanalyseerd.
De risicoanalyse bracht enkele prioritaire doelgroepen in beeld waarbij sommige gedragingen met hoog overtredingsniveau een hoge natuurimpact hebben en derhalve een groot risico inhouden.

In 2015 wordt de focus gelegd op twee prioritaire doelgroepen:

- Overheden en infrastructuurbeheerders. Deze doelgroepen hebben een voorbeeldfunctie in de correcte toepassing van vigerende wetgeving. Het stimuleren van de overheden, meer bepaald de gemeenten, zou moeten resulteren in een positieve impact op de naleving van het milieubeheerrecht door de burgers. Er wordt een tweesporenbeleid gevoerd waarbij enerzijds maximaal wordt ingezet op informatie en communicatie en tezelfdertijd het afwegingskader aanmaningen/processen verbaal onverminderd wordt toegepast;
- Landbouwers (communicatie i.s.m. het Agentschap voor Landbouw en Visserij).

Van deze twee doelgroepen wordt een doelgroepanalyse uitgevoerd. In de jaren nadien zal geëvalueerd worden om na te gaan of er binnen de beschikbare capaciteit nog een bijkomende doelgroep kan geselecteerd worden. Het zal een doelgroep zijn uit de lijst van de hierna vermelde doelgroepen.
In afwachting van het resultaat van deze doelgroepanalyses, zal de handhavingsaanpak zich beperken tot extra aandacht voor de geprioriteerde doelgroepen en gedragingen.
Uiteindelijk moeten de resultaten van zowel risicoanalyse als doelgroepanalyse leiden tot de opmaak van een interventiestrategie, die niet enkel weergeeft wat de prioriteiten zijn, maar ook op welke manier die prioriteiten op de meest efficiënte en effectieve wijze kunnen worden gehandhaafd.

c) Naar een nieuwe interventiemix

Dit maakt de komende jaren tot een overgangsperiode waarin de prioriteiten al of niet geleidelijk worden vertaald in nieuwe handhavingsactiviteiten. Deze activiteiten, vaak een mix van meerdere interventies, zijn specifiek gericht op de geprioriteerde doelgroepen.
De vertaling in een nieuwe interventiemix moet gekaderd worden in relatie tot de taakstelling van de natuurinspecteurs, die globaal samen te vatten is in 4 grote blokken:

- interventies in het kader van het programmatisch handhaven: dit zijn gerichte proactieve, en dus geplande, interventies op basis van inzicht in de drijfveren van de meest risicovolle doelgroepen.
- reactief optreden n.a.v. meldingen: dit zijn activiteiten waarin meldingen worden opgevolgd. De inspecteur kan daarbij zowel sanctionerend als voorlichtend optreden.
- reactief toezicht: hier betreft het reageren op overtredingen die worden waargenomen terwijl inspecteurs in de gebieden aanwezig zijn en controleren.
- calamiteiten + optreden n.a.v. bestuurlijke gevoeligheden: deze activiteiten betreffen het opvolgen van onverwachte grote gebeurtenissen met een grote impact op de natuurwaarde of met een grote politieke gevoeligheid.

Op dit moment zijn er buiten enkele gecoördineerde acties, nog geen programmatische interventies, die worden in de komende periode ontwikkeld. In de loop van de volgende jaren zal er daarom een verschuiving te zien zijn, waarbij het aandeel van de programmatische interventies steeds verder toeneemt, ten koste van de overige categorieën. Het toezicht wordt daarmee planmatig en effectief gericht op die aspecten die de meeste relevantie hebben voor de natuurwaarde.

Het is niet de bedoeling dat er na verloop van tijd alleen maar programmatisch gestuurde, op de geprioriteerde doelgroepen gerichte interventies zullen zijn. Onwettige gedragingen van niet geprioriteerde doelgroepen worden niet gedoogd. Naleving is en blijft ook daar de norm en onderwerp van toezicht en handhaving. De geprioriteerde doelgroepen worden evenwel programmatisch benaderd met een aanpak op maat. De niet geprioriteerde doelgroepen worden bv. reactief aangepakt, bijvoorbeeld op grond van meldingen of waarnemingen tijdens het toezicht.

Daarnaast kunnen er natuurlijk incidenten zijn, op grond waarvan het ANB moet optreden, of kunnen er specifieke projecten zijn die een deel van de capaciteit vergen.

Vooral zal de organisatie moeten nadenken over “hoe omgaan met meldingen” . Op dit moment legt het opvolgen van meldingen een zeer groot beslag op de toezichtscapaciteit.

Programmatisch handhaven wordt gefaseerd ingevoerd en de tijdsbesteding voor de natuurinspecteurs voor programmatisch handhaven is een groeitraject zodat de doorwerking zichtbaar moet worden binnen de planning van de natuurinspecteurs.

In de onderstaande figuur is schematisch weergegeven hoe de capaciteitsinzet in de loop van de komende jaren zal verschuiven.

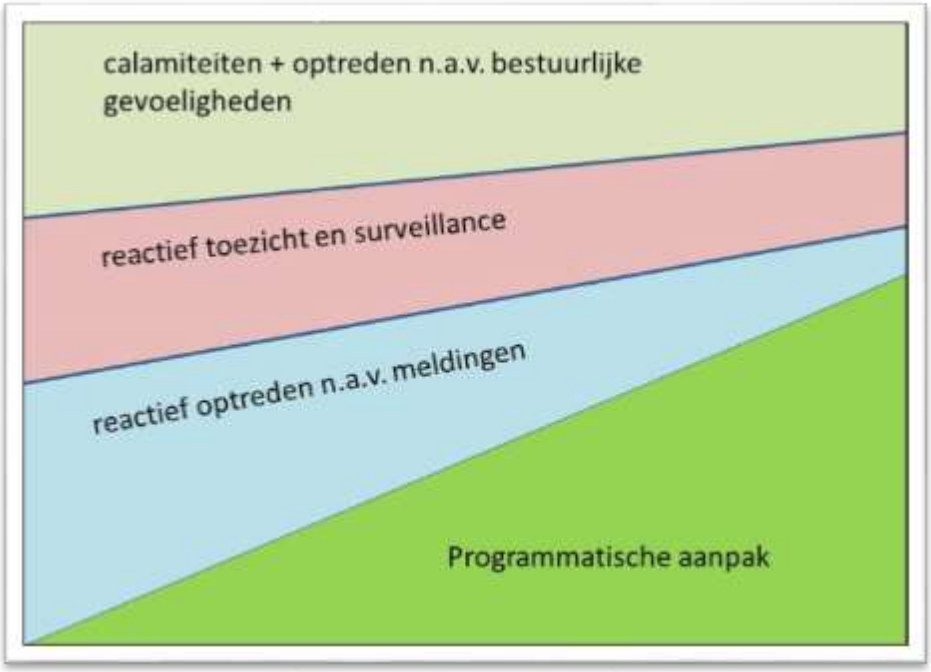

2.1.6 Het Agentschap Waterwegen en Zeekanaal NV.

2.1.6.1 Handhavingsbevoegdheid.

De toezichthouders van het agentschap Waterwegen en Zeekanaal NV. (W&Z) zijn bevoegd om toezicht uit te oefenen op de volgende regelgeving.

- artikel 2 van de wet Oppervlaktewateren, wat betreft de bevaarbare waterlopen, de waterwegen en de havens, en hun aanhorigheden
- artikel 12, §1, van het Materialendecreet, wat betreft de waterwegen en de haven en hun aanhorigheden
- titel I, hoofdstuk III, afdeling II, van het decreet Integraal Waterbeleid en artikel 62 en 70 van het voormelde decreet, wat betreft de bevaarbare waterlopen, de waterwegen en de havens, en hun aanhorigheden

2.1.6.2 Programma

Prioriteiten

W&Z legt zich in de komende 5 jaar prioritair toe op de volgende gebieden:

- sluikstorten op en naast de waterweg
- grondophogingen in overstromingsgevoelige gebieden

- obstakels (zoals afsluitingen) die het beheer verhinderen
- accidentele en structurele lozingen: zowel puntlozingen als verspreide lozingen, met uitzondering van de waterkwaliteitsaspecten
- bebouwing die gelegen is in overstromingsgebied met in het bijzonder een steekproefsgewijze screening van de naleving van de afgeleverde watertoetsadviezen

Doelstellingen

W&Z heeft momenteel onvoldoende expertise in huis om haar handhavingsopdrachten in de zin van het Milieuhandhavingsdecreet afdoende uit te voeren. Om op het terrein effectief te kunnen optreden wordt als doelstelling vooruitgeschoven om in eerste instantie haar eigen mensen op te leiden om overtredingen te kunnen detecteren en hen te leren hoe er hiermee omgegaan moet worden en/of er een beroep gedaan zal worden op de inspectiediensten binnen de Vlaamse overheid of de lokale overheden.

Samenwerking

W&Z maakt deel uit van de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW). De door W&Z voorgestelde prioriteiten houden rekening met de prioriteiten van de CIW.

2.1.7 Het Agentschap Wegen en Verkeer

2.1.7.1 Handhavingsbevoegdheid.

De toezichthouders van het agentschap Wegen en Verkeer (AWV) zijn bevoegd om toezicht uit te oefenen op de volgende regelgeving.

- artikel 2 van de wet Oppervlaktewateren, wat betreft de grachten en kunstmatige afvoerwegen voor hemelwater langs de openbare wegen, en hun aanhorigheden
- artikel 12, §1, van het Materialendecreet, wat betreft de openbare wegen en hun aanhorigheden

2.1.7.2 Programma

Prioriteiten

AWV wil in de komende 5 jaar blijven inzetten op het terugdringen van de problematiek van zwerfvuil langs de openbare wegen.

Jaarlijks organiseert AWV hiertoe een actieweek waarbij de gewestelijke toezichthouders controles uitvoeren op parkings en de gekende hotspots langs gewest- en autosnelwegen. De acties worden, in nauwe samenwerking met OVAM ondersteund door een publicitaire campagne op de publiciteitsborden langsheen de wegen.

Verder zet AWV in op een verdere optimalisatie van de interne ICT-applicatie voor de registratie en administratie van de processen-verbaal. AWV hoopt hiermee in functie van budgetruimte, een betere aansluiting te vinden met de andere interne registratieprogramma's voor controle en toezicht van de gewestelijke wegen.

Doelstellingen
AWV heeft haar milieudoelstellingen geformuleerd als een operationele milieudoelstelling in het milieubeleidsplan 2012-2016.

De essentiële kenmerken van de milieudoelstelling zijn:

- interne maatopleiding voor milieuhandhaving
- ontwikkeling van een applicatie voor de registratie, administratie en rapportage van de PV's
- ontwikkeling van gepaste sjablonen voor de PV's
- jaarlijks terugkerende actieweek tegen zwerfvuil langs de openbare weken
- ondersteuning door een werkgroep milieuhandhaving

Samenwerking
AWV werkt nauw samen met OVAM om via publicitaire campagnes de weggebruiker te sensibiliseren om geen zwerfvuil achter te laten.

Knelpunten
AWV meldt dat om de beleidskeuze van de Vlaamse overheid inzake milieuhandhaving te kunnen waarmaken diezelfde Vlaamse overheid hiervoor voldoende budgettaire middelen en personeel beschikbaar moet stellen.

2.1.8 NV de Scheepvaart

2.1.8.1 Handhavingsbevoegdheid.
De toezichthouders van NV de Scheepvaart zijn bevoegd om toezicht uit de oefenen op de volgende regelgeving.

- artikel 2 van de wet Oppervlaktewateren, wat betreft de bevaarbare waterlopen, de waterwegen en de havens, en hun aanhorigheden
- artikel 12, §1, van het Materialendecreet, wat betreft de waterwegen en de havens en hun aanhorigheden
- titel I, hoofdstuk III, afdeling II, van het decreet Integraal Waterbeleid en artikel 62 en 70 van het voormelde decreet, wat betreft de bevaarbare waterlopen, de waterwegen en de havens, en hun aanhorigheden

2.1.8.2 Programma

Prioriteiten
Volledig in de lijn met haar wettelijke opdracht inzake handhaving zet NV de Scheepvaart in de komende 5 jaren prioritair in op het verder terugdringen en het toezicht op het achterlaten van afval en het verbod om voorwerpen en stoffen in de oppervlaktewateren te werpen.

Doelstellingen
NV. De scheepvaart heeft voor de komende 5 jaar 4 doelstellingen uitgewerkt.

Op het vlak van de problematiek rond sluikstorten verhoogt NV. de Scheepvaart enerzijds de controles binnen haar domeingrenzen hetgeen moet resulteren in een toename van het aantal PV's. Anderzijds wordt de plaatselijke beschikbaarheid van afvalcontainers geoptimaliseerd.
Er zullen initiatieven genomen worden om meer regelmatige en praktisch gerichte opleidingen te voorzien voor haar gewestelijke toezichthouders met als centrale thema's het opstellen van PV's en een algemene introductie in de wetgeving rond milieuhandhaving.

Verder participeert NV. de Scheepvaart actief aan ambtelijke werkgroepen rond netheid/ zwerfvuil/drijfvuil en sluikstorten. Er werd hiertoe reeds een samenwerkingsovereenkomst met de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij afgesloten wat resulteerde in een aantal praktische maatregelen op het terrein. Zo werd in het kader van het project " In de Vuilbak" het achterlaten van zwerfvuil en sluikstorten ontmoedigd.

Ten slotte werkt NV. de Scheepvaart binnen het Coördinatieorgaan Integraal Waterbeleid actief mee aan het strategisch vijfjarenprogramma handhaving. Hierbij staan een betere handhaving door structurele en uitvoerende afspraken te maken tussen de verschillende betrokken toezichtinstanties en kennisdeling en ervaringsuitwisseling met betrekking tot handhaving in het kader van het integraal waterbeleid centraal.

2.1.9 De Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij

2.1.9.1 Handhavingsbevoegdheid

De toezichthouders van de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij (OVAM) zijn bevoegd op toezicht uit te oefenen op de volgende regelgeving.

- het materialendecreet en de uitvoeringsbesluiten ervan voor wat betreft:
    - de inzameling bij en het aanbieden van huishoudelijke afvalstoffen door de particulier, zoals dat door de gemeentelijke overheden georganiseerd wordt
    - het verloop van de afvalstromen die onder de toepassing vallen van een uitgebreide producentenverantwoordelijkheid, met uitsluiting van het toezicht op de bepalingen ter uitvoering van het Milieuvergunningendecreet en de bepalingen over het vervoer van of het inzamelen of handelen of makelen in afvalstoffen
    - de bepalingen over afvalpreventie- en recyclagedoelstellingen waaronder de bepalingen over de uitgebreide producentenverantwoordelijkheid, het opstellen van milieubeleidsovereenkomsten, en afvalpreventie- en afvalbeheerplannen voor bepaalde afvalstromen
    - de afgifte van scheepsafvalstoffen
    - de rapportering over geproduceerde, ingezamelde en verwerkte afvalstoffen in het kader van beleidsevaluatie
    - het afvalstoffen- en materialenregister
    - de naleving van sectorale uitvoeringsplannen als vermeld in artikel 18 van het Materialendecreet

- het verdrag inzake de verzameling, afgifte en inname van afval in de Rijn- en binnenvaart, ondertekend in Straatsburg op 9 september 1996
- hoofdstuk IIIbis van het Milieuvergunningendecreet en de uitvoeringsbepalingen ervan, wat betreft de verplichtingen inzake erkenning als laboratorium in de discipline afvalstoffen en andere materialen, en het gebruik van die erkenning
- artikel 12 van het Materialendecreet binnen het kader van het ambtshalve inzamelen, vervoeren en verwerken van afvalstoffen
- het Bodemdecreet en zijn uitvoeringsbesluiten

2.1.9.2 Programma

Prioriteiten

Uitgebreide producentenverantwoordelijkheid

De uitgebreide producentenverantwoordelijkheid maakt de producenten (incl. invoerders), tussenhandelaars en eindverkopers verantwoordelijk voor de producten die ze op de Vlaamse markt brengen, ook in de afvalfase. De controle verloopt via opwaartse controles en neerwaartse controles.

De opwaartse controles vinden plaats bij de producenten (inclusief invoerders), tussenhandelaars en eindverkopers en zijn vooral gericht op het opsporen van freeriders. Die moeten uit de markt of zich conformeren aan de wetgeving. De neerwaartse controles zijn gericht op de volledige inzamel- en verwerkingsketen van de afvalstoffen waarop de producentenverantwoordelijkheid van toepassing is. De jaarplanning van de op- en neerwaartse controles wordt opgemaakt op basis van de volgende principes :

- prioriteit voor nieuwe producten die onder de producentenverantwoordelijkheid vallen of nieuwe sectoren met een onvoldoende naleefgedrag van de verplichtingen
- afgedankte producten waarvan aanvaarding bij de verkoopsketen extra risico's inhoudt, zoals gasontladingslampen
- voldoende spreiding van de controles over de verschillende actoren en sectoren.

De rapporteringsverplichtingen met betrekking tot de te behalen doelstellingen op het vlak van inzameling en verwerking in het kader van de producentenverantwoordelijkheid worden eveneens gecontroleerd. De controles hebben zowel betrekking op de rapporteringsplicht als op de kwaliteit van de verstrekte gegevens.

De prioriteiten voor de volgende jaren zijn:
- op peil houden van de controle-inspanningen;
- optimalisering van de intergewestelijke samenwerking.

Erkenningen laboratoria

Het toezicht op de verplichtingen inzake erkenning als laboratorium in de discipline afvalstoffen en andere materialen en het gebruik van die erkenning zal in hoofdzaak gebeuren via de jaarlijkse "blinde controles". Op basis van de resultaten van deze controles wordt beslist om de erkenning van een laboratorium voor bepaalde analysepakketten te schorsen of al dan niet te verlengen. In samenwerking met o.a. VITO wordt de volgende jaren onderzocht hoe dit kwaliteitsborgingssysteem kan geoptimaliseerd worden en de handhavingsinspanningen kunnen verminderen, zonder kwaliteitsverlies.

Scheepsafvalstoffen

Er worden periodieke controles uitgevoerd op de afgifte van scheepsafvalstoffen. Een specifieke controleactie gericht op de visserijsector en de Rijn- en binnenvaart (CDNI-verdrag) zal in 2015 gebeuren. Deze controle-acties zullen samen met de bevoegde instanties, in het bijzonder de Scheepvaartpolitie, uitgevoerd worden.

Meldings- en registerplicht afvalstoffen – IMJV

Afvalstoffenproducenten, inzamelaars, handelaars, makelaars (IHM) en afvalverwerkers moeten jaarlijks bepaalde gegevens over geproduceerde, ingezamelde en verwerkte afvalstoffen rapporteren aan de OVAM. Hiervoor wordt door de OVAM een jaarlijkse statistisch representatieve steekproef van bedrijven bevraagd. Deze rapportering "afvalstoffen" verloopt via het Integraal Milieujaarverslag (IMJV). De kwaliteit van de gegevens en van de beleidsconclusies die er worden uit afgeleid, is van bijzonder belang. Het niet naleven van de meldingsplicht moet worden gesanctioneerd.

De OVAM zal daartoe jaarlijks in een of meerdere bedrijfssectoren het naleefgedrag van deze rapporteringsverplichting handhaven. Over deze handhavingsactie worden vooraf afspraken gemaakt met de afdeling Milieu-inspectie, die alle rapporteringsverplichtingen van bedrijven (water, lucht, Seveso, RIE, ...) kan controleren.

De controle op het afvalstoffen- en materialenregister bij de bedrijven gebeurt standaard tijdens alle controle-acties bij de actoren die verplicht zijn om een afvalstoffen- en/of materialenregister bij te houden. Zowel de Milieu-Inspectie, de lokale besturen als de OVAM besteden aan dit aspect aandacht. De mogelijkheid bestaat om ook hiervoor specifieke controleacties op te zetten, doch dit is geen prioriteit.

Milieuheffingen

Er worden jaarlijks routinematige controles voorzien bij de heffingsplichtige inrichtingen (verbrandingsinstallaties/stortplaatsen) en bij de IHM. Hierbij wordt de focus gelegd op foute of onvolledige aangiften. Daarnaast worden jaarlijks ook controles gedaan bij inrichtingen die gebruik maken van het verlaagd tarief voor recyclageresidu's, met specifieke aandacht voor breekresidu's, shredderresidu's en residu's afkomstig van de sortering van textielafval.

Grondverzet

Het grondverzet is een procedure die grotendeels buiten de OVAM is georganiseerd. De erkende bodembeheerorganisaties (vzw Grondbank en vzw Grondwijzer) hebben beiden een eigen controle- en beheerssysteem. Om de afstemming tussen beide bodembeheerorganisaties te

optimaliseren en eventuele grijze zones te detecteren wordt een volledige screening van het beheerssysteem uitgevoerd. De screening moet een inzicht geven in het huidige traceringssysteem en moet nagaan of een "zorgsysteem" kan ontwikkeld worden. Door de implementatie van een zorgsysteem kan de handhaving worden beperkt tot de freeriders die niet gevat worden door het zorgsysteem.

Tot op heden is enkel de OVAM bevoegd voor de handhaving op het grondverzet. De handhavingsbevoegdheid wordt echter bij voorkeur verlegd naar het lokale niveau. De taak voor de OVAM binnen de grondverzetsregeling omvat dan nog enkel het coördineren en toezicht houden op het volledige systeem en een beperkte handhavingstaak in de gevallen die niet opgepikt worden op het lokale niveau.

Kwaliteitsborging

Bij de opvolging van de kwaliteit van de erkende bodemsaneringsdeskundigen wordt de focus verschoven van de controle van het eindproduct (rapporten) naar het proces hoe ze tot stand zijn gekomen. Alle resultaten van de uitgevoerde controles/audits (laboratoria, boorfirma's, erkende bodemsaneringsdeskundigen, bodemsaneerders) worden centraal binnen de OVAM teruggekoppeld. Een efficiënte sanctionering wordt uitgewerkt in het kader van de erkenning.

j) De OVAM gaat voor een structurele en proactieve aanpak in die gevallen waar onvermogen of juridische of technische moeilijkheden de oorzaak zijn van het niet vervullen van de saneringsplicht. Daarbij zetten we verschillende instrumenten in om de voortgang van het dossier te faciliteren en de moeilijkheden te wijten aan overhead en draagkracht weg te nemen. Op die manier wordt een inefficiënte inzet van bestuursdwang vermeden.

Een intern richtlijnenkader ambtshalve afvalverwijdering schetst de voorwaarden wanneer de OVAM ambtshalve onder bestuursdwang of veiligheidsmaatregelen een afvalverwijdering uitvoert. Dit richtlijnenkader wordt in eerste instantie geïmplementeerd in het handhavingsondersteuningstraject voor lokale toezichthouders. De werking en billijkheid ervan zal na één jaar geëvalueerd en verfijnd worden.

De afdeling doelgroepgerich saneren(DS) wil meewerken met de federale en Nederlands politie om de aanpak van en de handhaving op drugslabo's in (grens)gemeenten te ondersteunen. Daarbij wordt gefocust op de ambtshalve uitvoering van bodemonderzoeken en eventuele bodemsaneringen. De afdeling DS stelt op basis van best practices een afgestemde aanpak op.

Bodemsanering

Om de beleidsdoelstellingen te realiseren zet de afdeling Bodeminformatiebeheer (afdeling BIB) maximaal in op instrumenten die partijen stimuleren om bodemonderzoek en bodemsanering zelf uit te voeren en op het invoeren van systemen van autocontrole, zoals het Achilles-systeem voor bodemsaneerders. De administratieve opvolging van de processen geeft in sommige gevallen aanleiding tot optreden in het kader van de handhaving. Een proactief aanmanings- en handhavingsbeleid omvat enerzijds de kwaliteitsbewaking van bodemsanering en anderzijds het

activeren van bodemsanering. Indien de saneringsplichtige tijdens de uitvoering van zijn plichten opzettelijk of door onachtzaamheid in gebreke blijft, zullen de toezichthouders optreden om zo de correcte voortgang van de dossiers te verzekeren. Binnen de dossierbehandeling wordt een strikt aanmanings- en ingebrekestellingsbeleid gevoerd. De administratieve opvolging zal in de vereiste gevallen aanleiding geven tot een aanmaning, eventueel gevolgd door een regularisatiebevel en gekoppeld aan ambtshalve uitvoering binnen bestuursdwang. Prioriteit wordt gegeven aan nieuwe bodemverontreiniging en de aanpak binnen kwetsbare gebieden zoals beschermingszones voor grondwaterwinning.

Voor de droogkuissector is de inventarisatie van de locaties afgerond en wordt opgevolgd of de onderzoeksplicht bij stopzetting van de droogkuisinrichting of bij overdracht van de grond is nageleefd.

Voor de sector van de tankstations wordt de verdere opvolging voorzien van dossiers die zijn aangemeld bij het Bodemsaneringsfonds voor Tankstations (BOFAS). Het is de bedoeling om de dossiers af te ronden voor 2019 door de toepassing van een actief aanmaningsbeleid.

De IED-richtlijn legt de lidstaten op om een systeem op te zetten van milieu-inspecties van de GPBV-installaties op het volledige spectrum van de relevante milieueffecten. Voor de GPBV-installaties die, in functie van de prioritering, geïnspecteerd worden, wordt erop toegezien dat de exploitant zijn verplichting ivm het situatierapport en ikv bodemdecreet uitvoert.

Specifieke projecten

Binnen het kader van het Vlaams Materialenprogramma (VMP) worden verschillende initiatieven ontwikkeld met een focus op handhaving.

Het project Preventilex (VMP-hefboom metalen) concentreert zich op het tegengaan van illegale uitvoer van afvalstoffen en het faciliteren van de legale handel in afval en materialen. De OVAM engageert zich om binnen haar mogelijkheden mee te werken in de strijd tegen de illegale uitvoer van afvalstoffen. Met de afdeling Milieu-Inspectie wordt de volgende jaren samengewerkt om de financiële incentives die illegale grensoverschrijdende afvalstromen genereren in kaart te brengen en actie te ondernemen.

De handhaafbaarheid van en de handhaving op milieuregelgeving staat centraal binnen de VMP-hefboom 'Betere regelgeving'. Een concrete invulling de volgende maanden en jaren hieraan wordt gegeven door de opmaak van een actieplan handhaving grond en stenen en een risicoanalyse voor deze sector. De OVAM werkt samen met de betrokken sectoren en handhavingsinstanties om de risicoanalyse en het actieplan uit te werken.

Doelstellingen

De OVAM zal de handhaving binnen haar toezichtsbevoegdheden maximaal invullen via risicogestuurde controles. Daarnaast zet de OVAM ook in op ondersteuning van de externe

handhavingsactoren op alle bestuursniveaus, zowel toezichthouders als politiediensten. De OVAM werkt planmatig, over haar eigen beleidsthema's heen, en streeft naar het afstemmen van het optreden van alle betrokken handhavingsactoren.

Omdat de bevoegdheden van de OVAM en de beschikbare middelen beperkt zijn op het gebied van handhaving, kunnen toezichtstaken slechts beperkt ingevuld worden door de OVAM. Daarom opteert de OVAM in de eerste plaats om de verantwoordelijkheid bij de verantwoordelijke zelf te leggen via autocontrole (bv. ISO, …), en daarnaast ook een aantal stimuli te voorzien om de kwaliteitsborging te bevorderen bij de verschillende betrokkenen. In tweede instantie wordt getracht om ook meer "markt"controles in te bouwen zodat de afnemer van een bepaalde dienst of materiaal zelf een stuk controle uitvoert, zoals het opleggen van acceptatiecriteria binnen bepaalde sectoren, sectorale akkoorden, codes van goede praktijk, ,…

Pas in derde instantie mikt de OVAM op controles door de overheid, enerzijds als controle op de (auto)controle en anderzijds – met de beschikbare middelen – als actieve handhaver-toezichthouder. De rol van de OVAM hangt hier samen met haar toezichtsbevoegdheden en de mogelijkheden tot samenwerking met en ondersteuning van andere handhavingsinstanties op de verschillende bestuursniveaus. Vooral de ondersteuning van de eerstelijn van het toezicht, op lokaal niveau, is cruciaal.

Samenwerking

a) Ondersteuning bij incidenten afval en bodem ifv keuze correct handhavingstraject

De lokale en gewestelijke toezichthouders en de politiediensten die in eerste lijn (of tweede lijn) instaan voor het handhaven van de afval-, materialen- en bodemwetgeving kunnen rekenen op ondersteuning van de OVAM bij de uitvoering van hun handhavingstaken, in de eerste plaats onder de vorm van adviesverlening. Enkel wanneer de toezichtsbevoegdheden van de OVAM dit toelaten en op uitdrukkelijk verzoek kan de OVAM zelf als toezichthouder optreden.

Wanneer het naleven van bepaalde onderdelen van de afval-, materialen- en bodemwetgeving problematisch blijkt te zijn, initieert de OVAM verzoeken aan de bevoegde toezichthoudende diensten om specifieke gerichte controle-acties op te nemen in hun handhavingsprogramma. Of om bepaalde aspecten hiervan standaard op te nemen in de reguliere controle-acties. De OVAM voorziet voor dergelijke controle-acties de nodige ondersteuning.

De afdeling Doelgroepgericht Saneren (DS) start een ondersteuningstraject handhaving voor lokale toezichthouders bij meldingen van mogelijke milieuovertredingen binnen het Bodemdecreet of het Materialendecreet. De ondersteuning verloopt via raamcontractformules waarbij erkende bodemsaneringsdeskundigen gecontracteerd worden om enerzijds meldingen te coördineren en anderzijds de lokale toezichthouder te adviseren bij de eerste vaststellingen en de keuze van het meest aangewezen handhavingstraject. Dit traject zal na de opstartperiode geëvalueerd en eventueel verfijnd (bv. uitbreiding via opdrachtencentrale) worden in functie van de beschikbare middelen.

Het illegaal achterlaten, beheren, verwerken of verbranden van afvalstoffen is een overtreding van artikel 12 §1 van het Materialendecreet. Wanneer de overtreder weigert de opgelegde herstelmaatregelen uit te voeren kan de afdeling Afval- en Materialenbeheer AMB gericht het heffingsinstrument inzetten als een belangrijke bijkomende stimulans om de afvalstoffen op te ruimen en af te (laten) voeren naar een vergunde verwerker.

De afval-, materialen- en bodemwetgeving bevat verschillende zelfcontrolesystemen. Dergelijke systemen zijn erop gericht om de sector te professionaliseren en een gelijk speelveld te creëren. Bij niet naleving van deze zelfcontroleverplichtingen zal de OVAM ofwel zelf optreden binnen haar mogelijkheden ofwel informatie doorsturen naar de bevoegde toezichthouder met het uitdrukkelijke verzoek om gericht controles uit te voeren.

Bijzondere aandacht zal gegeven worden aan de opvolging van de keuringen van het kwaliteitsborgingssysteem van de geregistreerde IHM voor gevaarlijke afvalstoffen. Hierbij kan de OVAM zelf overgaan tot het opstarten van een schorsingsprocedure indien de keuring niet tijdig gebeurt of indien het keuringsverslag negatief is. Wanneer blijkt dat IHM hun registraties aanpassen om verplichte keuringen te ontwijken, zal de OVAM dat signaleren aan de Milieu-Inspectie opdat een gerichte controle kan uitgevoerd worden.

Als ondersteuning van alle bevoegde toezichthouders en politiediensten ontsluit de OVAM de bij haar beschikbare informatie maximaal via internet. Hiervoor zal zij in de periode 2015-2019 de nodige initiatieven nemen om het bestaande webloket registraties en de inspectietoepassing verder uit te bouwen en performanter te maken in functie van handhaving. De OVAM engageert zich om alle informatie die zij ontvangt in het kader van bijvoorbeeld dossierbehandeling en waaruit illegale activiteiten blijken door te sturen naar de bevoegde handhavingsinstantie. Daarnaast wordt op verzoek van het parket, politie of inspectiediensten de informatie ter beschikking gesteld.

Er wordt ook een project rond samenwerkingsverbanden met steden uitgewerkt waarin er een specifiek luik over handhaving kan worden opgenomen. Het is de bedoeling om zo veel mogelijk samen te werken om op deze manier op een zo efficiënt mogelijke manier de verschillende handhavers lokaal te laten samenwerken.

b) Samenwerking met inspectiediensten Ruimtelijke Ordening

Bepaalde overtredingen van de Vlaamse Codex Ruimtelijk Ordening kunnen eveneens overtredingen op de afval-, materialen- en bodemwetgeving inhouden. Daarom onderzoekt de OVAM samen met de inspectie RWO de mogelijkheden om gezamenlijk dergelijke gevallen aan te pakken. Het doel van de samenwerking is het inzetten van de meest efficiënte en effectieve handhavingsinstrumenten uit respectievelijk de milieuwetgeving en de wetgeving op de Ruimtelijke Ordening.

Opleiding

Een correct handhavend optreden door toezichthouders of politie kan enkel gebeuren indien men over voldoende kennis beschikt van de wetgeving. De OVAM biedt op vraag van handhavers

opleidingen op maat aan over de afval-, materialen en bodemwetgeving. Wanneer er ingrijpende wijzigingen van de regelgeving voorzien zijn, zal de OVAM infosessie(s) organiseren ten behoeve van de handhavers.

Verder stelt de OVAM lesgevers ter beschikking voor de opleiding van de lokale toezichthouders zoals voorzien in het Milieuhandhavingsdecreet.

2.1.10 Het Vlaams Agentschap Zorg en Gezondheid

2.1.10.1 Handhavingsbevoegdheid

De toezichthouders van het agentschap Zorg en Gezondheid zijn bevoegd om toezicht uit te oefenen op de volgende regelgeving.

- het Materialendecreet, wat betreft onderafdeling 5.2.3. « Medisch afval » van afdeling 5.2 van het VLAREMA
- het Milieuvergunningendecreet, wat betreft de gezondheidsaspecten bij inrichtingen van klasse 1 en 2 waarvoor de afdeling, bevoegd voor het toezicht volksgezondheid adviesbevoegdheid heeft volgens artikel 20 van titel I van het Vlarem
- de uitvoeringsbesluiten van de decreten, vermeld in 1° en 2°, wat betreft de aangelegenheden, vermeld in deze punten

2.1.10.2 Programma

De VHRM ontving geen milieuhandhavingsprogramma van het Agentschap Zorg en Gezondheid.

2.1.11 De Vlaamse Landmaatschappij

2.1.11.1 Handhavingsbevoegdheid

De toezichthouders van de Vlaamse Landmaatschappij (VLM) zijn bevoegd om toezicht uit te oefenen op de volgende regelgeving.

- het Mestdecreet en de uitvoeringsbesluiten ervan
- het Materialendecreet, wat de aanwending van grondstoffen, als meststof, als bodemverbeterend middel of als bodem betreft
- Verordening (EG) nr. 1069/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van gezondheidsvoorschriften inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten en afgeleide producten en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1774/2002
- verordening (EG) nr. 1013/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2006 betreffende de overbrenging van afvalstoffen, voor de in-, door- en uitvoer van dierlijke mest
- hoofdstuk IIIbis van het Milieuvergunningendecreet en de uitvoeringsbepalingen ervan, wat betreft de verplichtingen inzake erkenning als laboratorium in de discipline bodem, deeldomein bemesting, de discipline mest en de discipline diervoeder, en het gebruik van die erkenning
- artikel 5.9.2.1, 5.9.2.2, 5.9.2.3, 5.9.2.4, 5.28.2.2 en 5.28.2.3 van titel II van het VLAREM

2.1.11.2 Programma

Prioriteiten

De VLM VODKA actie 2014 rond de mapmeetpunten is succesvol geweest. VODKA staat hierbij voor verantwoord omgaan met dierlijke en andere mestsoorten. We merkten een duidelijke positieve impact van onze handhavingsaanwezigheid op de naleving van de wetgeving en waterkwaliteit. Tussen de start en afsluiten van de actie is slechts één van de 22 mapmeetpunten verloren gegaan. De waterkwaliteit binnen de VODKAgemeenten is in 2014 met 7% verbeterd tegenover 2013.

VLM verankert de VODKA actie vanuit een meerjarenperspectief. Het structureel vastleggen van de controleaccenten over meerdere jaren maakt technische ondersteuning d.m.v. informatica en rapporteringstools mogelijk. De technische competenties van onze inspecteurs worden via vorming geoptimaliseerd worden aan de ingeplande acties (volle grond groententeelt, glastuinbouw, kunstmeststromen).

De uitwerking van voor- en natrajecten op handhavingsacties wordt gefaciliteerd. Door meerdere jaren gebiedsgericht rond één thema te werken kan de handhavingsaanpak van meer sensibiliserend naar sanctionerend worden verschoven. (volle grondgroenten, digestaatgebruik)
In een cluster van VODKA gemeenten zijn inspectieploegen 2 dagen per week op het terrein aanwezig in de weken dat de risicoactiviteiten door gaan. Voor de traditionele gewassen is dit vooral de mestuitrijperiode in het voorjaar. Voor volle grondgroenten en fruit varieert dit. Via een risicoanalyse worden minstens 10 bedrijven per gemeente geselecteerd voor een omgevingscontrole.

De controleploegen kijken het opbrengen en tijdig onderwerken van mest, de bemestingsdosis, het respecteren van de afstandsregels (5 of 10 m) tot de waterlopen en de mestopslag na. Ook de gebruiksvoorwaarden van effluent worden nagegaan, net als de burenregeling en het vervoer naar eigen gronden.

Een aantal gebieden krijgen een specifiek inhoudelijk zwaartepunt. Vb. digestaat, mestverwerking, serre, groenten,..

Naast de terreingebonden controles zet de VLM in op het nazicht van de correcte mestbankaangifte gegevens. Foutief aangifte met milieu impact wordt zowel administratief als door bedrijfscontroles aangepakt.

Doelstellingen

VLM streeft ernaar om in 2018 in Vlaanderen een goede basiswaterkwaliteit te bereiken door een doelgerichte controle (en sensibilisering). Het aandeel MAP-meetpunten met overschrijding van de nitraatnorm mag dan maximum 5% bedragen.

In de komende 5 jaar wil de dienst handhaving VLM Mestbank inzetten op een steeds verbeterende oppervlaktewater en grondwaterkwaliteit zoals bepaald door het actieprogramma nitraatrichtlijn.

Tussen 2016 -2019 wordt het correct gebruik van kunstmest en de niet dierlijke nutriënten gericht opgevolgd.

Samenwerking

VLM werkt dossiermatig samen met gemeentes, intercommunales, en gewestelijke toezichthouders. (AMI, VMM, OVAM, ANB…)

Er is een structurele samenwerking voor planmatige controles (risico analyse, afstemming) met:

- DLV: controles op teelt en perceelsniveau
- AMI: coördinatie acties rond mestverwerkers en mestopslagen
- VMM: Selectie en opvolging indicator mapmeetpunten
- ANB: afstemming rond PAS

Aanbevelingen

a) Informatiedeling als basis van een geïntegreerd beleid.

Het creëren van een juridisch kader voor informatie en vaststelling delen is een grote stap naar een geïntegreerd aanpak. Door informatiedeling kan heel wat synergie gevonden worden. Bedrijven die het niet nauw nemen met wetgeving A hebben een grote kans om het ook met de andere wetgevingen minder nauw te nemen.

b) Operationele afstemming volgt organisch uit een gemeenschappelijke risicoschatting.

Er wordt enkel effectief samen opgetreden waar dit een inhoudelijke waarde heeft voor de betrokken inspectiediensten. Een landbouwbedrijf kan bijvoorbeeld vergunningsmatig perfect in orde zijn en toch naar het mestdecreet (overbemesting) milieuproblemen veroorzaken (vice versa).

c) Risicogedreven toezicht met risicoacceptatie.

De uitwerking van een meerjarenplanning maakt een risicogestuurde handhaving beter mogelijk. Na afbakening van de kritische doelstellingen worden de beschikbare middelen gericht ingezet. In gebieden met bijvoorbeeld een goede waterkwaliteit kan de controledruk beperkt blijven tot steekproeven terwijl in geselecteerde zones zichtbaar en intens controles worden uitgevoerd. Bij eenzelfde controle-intensiteit is het absoluut aantal inbreuken ondergeschikt aan de procentuele evolutie van het aantal inbreuken. Het succes van het gericht toezicht wordt bepaald door de betere naleving van de rechtsregels.

d) Aankondiging van acties.

De VLM gelooft in het aankondigen van acties in media en aan lokale besturen. Door vooraf een open communicatie naar doelgroep en breed publiek te voeren en tussentijds terug te koppelen creëer je draagvlak.

2.1.12 De Vlaamse Milieumaatschappij

2.1.12.1 Handhavingsbevoegdheid

De toezichthouders van de afdeling Rapportering Water van de Vlaamse Milieumaatschappij zijn bevoegd om toezicht uit te oefenen op de volgende regelgeving.

- artikel 2 van de wet Oppervlaktewateren, wat betreft de onbevaarbare waterlopen van categorie 1 en hun aanhorigheden, zoals bepaald in de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen
- artikel 12, § 1, van het Materialendecreet, wat betreft de onbevaarbare waterlopen van categorie 1 en hun aanhorigheden, zoals bepaald in de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen
- de uitvoeringsbesluiten van de wet en decreet, vermeld in 1° en 2°, wat betreft de onbevaarbare waterlopen van categorie 1 en hun aanhorigheden, zoals bepaald in de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen
- afdeling II van hoofdstuk III van titel I van het decreet Integraal Waterbeleid en artikel 62 en 70 van het decreet Integraal Waterbeleid, wat betreft de onbevaarbare waterlopen van categorie 1 en hun aanhorigheden, zoals bepaald in de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen

De toezichthouders van de afdeling Operationeel Waterbeheer van de Vlaamse Milieumaatschappij zijn bevoegd om toezicht uit te oefenen op de volgende regelgeving.

- de wet Oppervlaktewateren;
- het Milieuvergunningendecreet wat de oppervlaktewaterverontreiniging betreft
- de uitvoeringsbesluiten van het decreet, vermeld in punt 2°
- artikel 62 en 70 van het decreet Integraal Waterbeleid

2.1.12.2 Programma

Afdeling Rapportering Water

Prioriteiten en doelstellingen

De afdeling Rapportering Water van de Vlaamse Milieumaatschappij (VMM-ARW) stelt voor de komende 5 jaar 3 concrete doelstellingen voorop.

Vooreerst wil zij ondersteunend optreden in samenwerking met of op verzoek toezichthoudende overheden d.m.v. terreinonderzoek en het navolgend bepalen van de impact van een verontreiniging op de oppervlaktewaterkwaliteit, bij voorkeur door de bepaling van milieuschade op het ecosysteem.

Vervolgens richt zij zich op informatie-uitwisseling met toezichthoudende instanties in geval van een significante impact op oppervlaktewater veroorzaakt door een aanwijsbare (beroeps)activiteit.

Ten slotte, in uitzonderlijke gevallen waarbij de oppervlaktewaterverontreiniging veroorzaakt werd door een niet-ingedeelde inrichting, treedt zij zelf handhavend op met als prioriteit incidenten die vissterfte tot gevolg hebben.

Samenwerking
VMM-ARW heeft goede samenwerkingsverbanden met MI, de VLM, ANB de waterloopbeheerders en de politie.

Knelpunten
VMM-ARW deelt mee dat zij net zoals de VLM met de grote regelmaat van de klok lozingen van perssappen van voedselopslag in het oppervlaktewater vaststellen met een grote milieu-impact tot gevolg.

In die gevallen wordt de handhaving overgelaten aan de milieupolitie, de lokale toezichthouder of AMI.

VMM-ARW meent dat het handhaven van de correcte opslag van deze perssappen bij landbouwbedrijven optimaler kan verlopen als de VLM dit onder haar bevoegdheid kan nemen, analoog met de inspectiebevoegdheid die ze nu al hebben voor de opslag van mest. De VLM is vanuit haar inspectietaak bij landbouwbedrijven het best operationeel inzetbaar voor de handhaving van deze problematiek waarvoor vanuit VMM-ARW gewaarschuwd wordt voor de enorme impact die dit heeft op de oppervlaktewaterkwaliteit en de Europese ecologische doelstellingen in dit kader.

Aanbevelingen
VMM-ARW meldt dat er een heel grote meerwaarde schuilt in het honoreren van VMM-onderzoeksresultaten die duidelijk aangeven welk het effect is van een bepaalde oppervlaktewaterverontreiniging. Het handhaven van de lozingsvergunning of niet-vergunde lozingen zou een duurzamer effect krijgen mocht ze aanvullend worden gestaafd met een geobjectiveerde beoordeling van de schade aan oppervlaktewater in de zin van het milieuschadedecreet. De dienst beschikt sedert 2015 over een methode om die schade aan water te berekenen, en zal deze beoordeling in een toenemend aantal gevallen uitvoeren en indien juridisch relevant overmaken aan AMMC.

Afdeling Operationeel Waterbeheer

Prioriteiten
VMM-AOW heeft voor de komende 5 jaar haar prioriteiten afgestemd met de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid.

De prioriteitenstelling werd opgemaakt op basis van de evaluatie van de naleving van de maatregelen voortkomend uit de watertoetsdossiers aangevuld met praktijkervaring die werd opgedaan bij de uitvoering van de handhavingstaak.

Er wordt in de eerste plaats prioriteit verleend aan de handhaving van de watertoets, de naleving van de verplichtingen langs de waterloop (erfdienstbaarheidszone, afstandsregels voor bemesting en grondbewerking en pesticidengebruik), het vermijden van ophogingen in overstromingsgebied en het bestraffen van sluikstorten in en langs een waterloop.

Daarnaast hecht VMM-AOW belang aan sensibilisering door de opmaak van een brochure bestemd voor de aangelanden van de onbevaarbare waterlopen waarin de rechten en plichten van de waterloopbeheerder en aangelanden duidelijk worden weergegeven. De brochure stimuleert door preventie de milieuhandhaving en biedt de aangelanden een aanspreekpunt om milieumisdrijven te signaleren.

Doelstellingen

In de komende 5 jaar wil VMM-AOW vooreerst handhavend optreden bij misdrijven in de oeverzones.

Vervolgens wil zij sensibiliserend werken omtrent moeilijk te verbaliseren milieumisdrijven zoals sluikstorten in samenwerking met lokale besturen, waterloopbeheerders en OVAM.
Ten slotte wordt verder gewerkt aan een uniforme aanpak inzake verbalisering, aanmaning en bestuurlijke maatregelen. Hiertoe werd in 2014 een kader opgemaakt waarin een standaardaanpak voor elk type van inbreuk/misdrijf werd vastgelegd. Er werd ook gezorgd voor uniforme documentsjablonen.

Samenwerking.

VMM-AOW werkt nauw samen met de collega-waterloopbeheerders binnen de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW). Verder is er samenwerking met de bouwinspectie, politie, MI, VMM-AOW, OVAM, VLM en ANB. Het is de intentie van VMM-AOW om deze samenwerking in de komende jaren verder uit te bouwen.

2.1.13 De afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie

2.1.13.1 Handhavingsbevoegdheid

De afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer (AMMC) is verantwoordelijk voor de bestuurlijke sanctionering van nagenoeg de volledige milieuregelgeving, voor de coördinatie van de opdrachten die voortvloeien uit het Milieuschadedecreet en voor de LNE-coördinatie bij ernstige milieu-incidenten.

In eerste instantie staat AMMC in voor de bestuurlijke sanctionering van het milieuhygiëne- en milieubeheerrecht. Zij kan hiertoe in eerste aanleg exclusieve of alternatieve geldboeten opleggen (eventueel met voordeelsontneming) voor milieu-inbreuken respectievelijk milieumisdrijven. Met het oog op een doelgerichte, geïntegreerde en uniforme behandeling van de boetedossiers wordt veel aandacht besteed aan een eenvormig kader met criteria voor het bepalen van de hoogte van de boete. Beroep tegen de opgelegde bestuurlijke geldboeten kan worden beoordeeld door het Milieuhandhavingscollege. Wat de bestuurlijke handhaving betreft, verstrekt de afdeling tevens advies aan de Minister in de beroepsprocedure ten aanzien van opgelegde bestuurlijke maatregelen of ten aanzien van geweigerde verzoeken tot het opleggen van bestuurlijke maatregelen.

Daarnaast staat de afdeling, in het kader van het Milieuschadedecreet, eveneens in voor de coördinatie van de decretaal voorziene opdrachten, zoals de beoordeling van aard, omvang en

ernst van de milieuschade, de aanwijzing van de schadeveroorzaker, het opleggen van preventieve en herstelmaatregelen, het verhalen van de kosten, het behandelen van verzoeken om maatregelen en het rapporteren over de toepassing van het Milieuschadedecreet.

Ten slotte zorgt de afdeling, samen met de crisismanager, eveneens voor de coördinatie en opvolging van de vereiste acties bij ernstige milieu-incidenten, op vraag van de minister of de secretaris-generaal.

2.1.13.2 Programma

Prioriteiten en doelstellingen

a) AMMC neemt deskundig onderbouwde, goed gemotiveerde en evenwichtige beslissingen bij het bestuurlijk sanctioneren van milieuschendingen

Het nemen van beslissingen gebeurt op basis van het kwalitatief en correct onderzoeken van boetedossiers en met bijzondere aandacht voor klantgerichtheid (informeren, dossier vervolledigen, horen). Tevens wordt ook telkens getoetst of het instrument van de voordeelontneming een passende sanctie is. Ook de (dossiergebonden) informatie-uitwisseling met handhavingsactoren en het interne opvolgingssysteem wordt geoptimaliseerd, o.a. door zo veel mogelijk te digitaliseren, zodat de efficiëntie en betrouwbaarheid kan verhogen. Boetebeslissingen worden verdedigd bij het Handhavingscollege.

b) AMMC doet voorstellen tot bestuurlijke transacties voor vaststaande milieuschendingen zonder of met beperkte impact op het leefmilieu

Om bij relatief eenvoudige milieumisdrijven en milieu-inbreuken waarbij het daderschap vaststaat kort op de bal te spelen zal een voorstel tot betaling van een geldsom worden gedaan. Het toepassingsgebied van deze transactie wordt tussentijds geëvalueerd en waar nodig uitgebreid.

c) AMMC zet in op een efficiënt, billijk en transparant bestuurlijk beboetingsbeleid

Dit gebeurt o.a. via het verfijnen van interne beoordelingskaders, juridische en technische advisering, onderzoek naar de uitbreiding van instrumenten zoals de bestuurlijke transactie. Er worden in dit kader systemen uitgewerkt voor het behandelen van dossiers via inhoudelijke specialisatie en met mogelijke prioritering in beboeting met oog op risicogerichte afhandeling per milieuthema. Tevens wordt getracht om de specifieke handhavingscampagnes of prioriteiten van verschillende handhavingsactoren via de sanctionering kracht bij te zetten.

Ook de mogelijkheden voor verdere afstemming tussen strafrechtelijke en bestuursrechtelijke sanctionering worden verkend met het oog op gerichte, transparante en rechtvaardige handhaving. We koppelen ook ervaringen vanuit het beboetingsbeleid terug naar de beleidsmakers, o.a. teneinde de handhaafbaarheid van bestaande en nieuwe regels te optimaliseren.

Ten slotte tracht AMMC een gepaste transparantie uit te werken voor het eigen sanctioneringsbeleid, gericht op het informeren van de stakeholders en op het creëren van rechtszekerheid voor de betrokken partijen.

d) AMMC geeft deskundig onderbouwde en afdoende gemotiveerde adviezen aan de minister bij beroepen bestuurlijke maatregelen (inclusief bestuurlijke dwangsommen)

Het verlenen van adviezen aan de bevoegde minister gebeurt op basis van het kwalitatief en correct onderzoeken van de beroepsdossiers en met bijzondere aandacht voor klantgerichtheid (informeren, dossier vervolledigen, horen) en dossiergebonden informatie-uitwisseling met de beroepsindiener, opleggers of weigeraars tot oplegging van bestuurlijk maatregelen en dwangsommen wordt geoptimaliseerd. Ook de beroepen bij de Raad van State tegen ministeriële besluiten inzake beroepen tegen bestuurlijke maatregelen worden opgevolgd.

Samen met een bestuurlijke maatregel kan de gewestelijke toezichthouder een bestuurlijke dwangsom opleggen voor het geval de bestuurlijke maatregel niet of niet tijdig wordt uitgevoerd. De bestuurlijke dwangsom die door gewestelijke toezichthouders kan worden gekoppeld aan bestuurlijke maatregelen is nog vrij nieuw. De toepassing ervan wordt, gelet op de adviesfunctie, opgevolgd,onderzocht en in 2017 geëvalueerd.

e) AMMC staat in voor de voorbereiding en evaluatie van het handhavingsbeleid en de –regelgeving

Enerzijds staat AMMC mee in voor de ontwikkeling en toepassing van nieuwe handhavingsinstrumenten. Zo wordt een opdracht uitbesteed om concrete aanbevelingen te formuleren over de toepassing en de criteria ter bepaling van de hoogte van de bestuurlijk dwangsom die aan bestuurlijke maatregelen kan worden gekoppeld.

Anderzijds optimaliseert AMMC mee de inzet van bestaande handhavingsinstrumenten en formuleert de afdeling voorstellen ter verbetering van de regelgeving. Dit laatste betreft een continu werkproces door steeds met een kritische blik de relevante regelgeving, in het bijzonder de milieuhandhavingsregelgeving, en de toepassing daarvan te bekijken. Concreet houdt dit o.a. de methodische uitbreiding van milieu-inbreuken in, waarbij de vraag rijst voor welke schendingen het wenselijk is om te depenaliseren.

f) AMMC staat binnen het beleidsdomein LNE in voor het centraliseren en optimaal afstemmen van voorstellen tot aanpassing van de regelgeving inzake milieuhandhaving

Dit behelst hoofdzakelijk het optimaliseren van de milieuhandhavingsregelgeving en -instrumenten. Daarbij worden ook interpretatie- en praktische vragen uitgeklaard door uitwisselen van handhavingservaringen of juridisch opzoekwerk. De LNE-werkgroep Handhaving zorgt ook voor een systematische terugkoppeling over afdelings- en departementoverschrijdende aangelegenheden, o.a. werkzaamheden van de VHRM, de opvolging van de implementatie van het Samenwerkingsakkoord inzake gewestelijke inbreng in het vervolgingsbeleid, interferenties met Milieuschadedecreet, enz.

g) AMMC operationaliseert het handhavingsbeleid rond de omgevingsvergunning, daarbij rekening houdend met de herschikking van de handhavingsopdrachten inzake omgeving en met de fusieoperatie Omgeving.

Met de invoering van de omgevingsvergunning en het daaraan gekoppeld handhavingsdecreet werd het uitwisselen van bevoegdheden m.b.t. toezicht en bestuurlijke sanctionering tussen milieu en ruimtelijke ordening decretaal verankerd. Het decreet handhaving omgevingsvergunning wordt

geïmplementeerd door de opmaak van uitvoeringsregelgeving, hetgeen vanuit AMMC mee voorbereid en opgevolgd wordt. Er zal aandacht besteed worden aan de ontwikkeling van de handhavingsinstrumenten en de afstemming van de toepassing ervan, in het bijzonder wat betreft de bestuurlijke beboeting. Voor het operationaliseren van de handhaving omgevingsvergunning is het uitwerken van een afsprakenkader met de parketten noodzakelijk.

h) AMMC versterkt de gewestelijke inbreng in het vervolgingsbeleid van de parketten

Dit wordt gerealiseerd door de implementatie van het samenwerkingsakkoord tussen de federale staat, de gemeenschappen en de gewesten betreffende het strafrechtelijke beleid en het veiligheidsbeleid. Dit samenwerkingsakkoord, waarvan de uitvoering ook vooropgesteld werd in de beleidsnota Algemeen Regeringsbeleid, heeft tot doel om een reële inspraak van de gewestelijke milieuadministratie in het strafrechtelijk vervolgingsbeleid van de parketten te organiseren. Dit gebeurtvia geformaliseerde deelname aan de expertisenetwerken leefmilieu en strafrechtelijke beleid van het Parket-Generaal en via deelname aan de werkgroep Coördinatie Vlaams vervolgingsbeleid, teneinde de prioriteiten inzake leefmilieu optimaal te kunnen handhaven.

i) AMMC verzekert inhoudelijke en administratieve ondersteuning van en draagt bij aan de werkzaamheden van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu (VHRM)

Met de inwerkingtreding van het decreet handhaving omgevingsvergunning werd de Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving omgevormd tot de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu (VHRM). De ondersteuning van het permanente secretariaat van de VHRM voor het gedeelte milieu moet verzekerd blijven.

AMMC legt een individueel meerjarenprogramma met handhavingsprioriteiten voor 2015-2019 vast en deelt dit mee aan de VHRM. De afdeling bereidt ook de overkoepelende aanbevelingen van het meerjarenprogramma 2015-2019 van de VHRM mee voor in de VHRM werkgroep Programmatie en zal ze mee bepalen in de plenaire vergadering VHRM. Ook draagt AMMC in de schoot van de VHRM bij aan de samenwerking, afstemming en informatie/data-uitwisseling.

2.2 MILIEUHANDHAVINGSPROGRAMMA'S VAN DE POLITIE

2.2.1 Federale politie

2.2.1.1 Prioriteiten

De prioritaire aandacht inzake leefmilieu voor de periode 2016-2019 dient volgens het Nationaal Veiligheidsplan uit te gaan naar de fraude inzake afvalbeheer met de nadruk op de opsporing (van het witwassen) van de bedrieglijke vermogensvoordelen en het zoveel mogelijk in beslag nemen ervan met het oog op verbeurdverklaring en naar de actieve georganiseerde polycriminele dadergroepen, door middel van een planmatige, proactieve aanpak.

Om deze vorm van criminaliteit aan te pakken werd een actieplan uitgewerkt waarbij beslist werd om zich te focussen op die afvalstromen die schadelijk zijn voor de volksgezondheid en/of het milieu met name:

- afval onderhevig aan de terugnameplicht;
- vloeibaar afval;
- afval dat een bedreiging vormt voor de menselijke of dierlijke voedselketen;
- asbesthoudend afval;
- vermenging van bodem en afvalstoffen.

Er werd vastgesteld dat de belangrijkste drijfveren van dit soort misdrijven winst is. Zeer concreet proberen fraudeurs nu eens belastingen te ontduiken, dan weer zoveel mogelijk illegale winsten te genereren.

2.2.1.2 Doelstellingen

Wat betreft de aanpak van deze vorm van criminaliteit werden per niveau concrete doelstellingen uitgewerkt.

Doelstellingen op centraal niveau (DJSOC/Leefmilieu)

a) Een risicoanalyse uitvoeren

Verspreiden van de risicoanalyse naar de referentiemagistraten inzake leefmilieu om hen bewust te maken en naar de lokale en federale politie om hen te motiveren om te investeren in de strijd tegen de zware leefmilieucriminaliteit via een proactief project.

b) De expertise delen

Wat het delen van de expertise betreft heeft DJSOC/Leefmilieu verschillende opdrachten die verdeeld zijn volgens de doelgroepen:

- Ontwikkelen van interventiemodellen voor de interventiepolitie.
- Ontwikkelen, verbeteren en gelijkschakelen van milieuopleidingen voor de eenheden op terrein.
- Infosessies organiseren met betrekking tot de fiscale aspecten in verband met afvalzwendel

- Diversifiëren van de inbreng van de expertise van het expertisecentrum naar de eenheden van de lokale en federale politie naar gelang de vragen afkomstig van het terrein.
- Ontwikkelen van instrumenten en werkmethodes om preciezer de risicobedrijven of de te controleren voertuigen te kunnen bepalen.

c) Het informatiebeheer en het netwerk optimaliseren

- Het netwerk informatie-uitwisseling met de referentiemagistraten inzake leefmilieu ontwikkelen om hen bewust te maken van de milieuproblematiek en hen voorstellen om hij het opstellen van hun strafrechtelijk beleidsplan rekening te houden met de actieplannen van de dienst.
- Het netwerk leefmilieu versterken en moderniseren en de informatie-uitwisseling (art.44 Wet Politieambt) doeltreffender maken.
- Het netwerk informatie-uitwisseling voortdurende uitbreiden met het oog op een grotere samenwerking op nationaal en internationaal niveau.
- De gegevensbank ECO-formulieren afval (EFA's) regelmatig voeden en de doeltreffendheid ervan verbeteren om sneller en preciezer risico-bedrijven te bepalen.
- Analyseren van de politiecontroles inzake afvaltransportcontroles, met het oog op het verbeteren van de beeldvorming.

d) De internationale samenwerking bevorderen:

- Blijven deelnemen aan internationale vergaderingen.
- Ondersteunen van de eenheden op het terrein om controleacties gericht op afvalstransporten te verrichten samen met de buurlanden en investeren in bilaterale akkoorden in dit opzicht.
- Interpol: de Belgische politie vertegenwoordigen in de werkgroep "Pollution Crime".
- Europol: blijven deelnemen aan de stuurgroep om te waken over de opvolging van het project Augias.

e) Steun bieden aan de eenheden op het terrein

- Opstarten van proactieve projecten om de eenheden van de lokale en federale politie aan te moedigen om op te treden tegen de leefmilieucriminaliteit.
- Operationele steun bieden aan de eenheden van de lokale politie door deelname aan controleacties.

f) De samenwerking verbeteren

- Protocollen ontwikkelen met partners om de werkprocessen op het terrein af te bakenen d.m.v. een integrale en geïntegreerde aanpak.
- Blijven deelnemen aan de vergaderingen van de VHRM, het stuurcomité in Wallonië en COWSR.

Doelstellingen voor de Federale Gerechtelijke Politiediensten

a) Het informatiebeheer optimaliseren

Verzekeren van informatiestromen aan alle FGP's die afvalzwendel als prioriteit in hun actieplannen opnemen.

b) Gespecialiseerde onderzoeken verrichten

Bij het voeren van onderzoeken naar afvalzwendel dienen de FGP's met afvalzwendel als prioriteit zich te concentreren op de berekening van illegale vermogensvoordelen. Aangeraden wordt om projectmatig te werken uitgaande van met de in de risicoanalyse geïdentificeerde sectoren en de analyse van de EFA's. Alle andere FGP's moeten een verhoogde waakzaamheid aan de dag leggen.

c) Overdracht van expertise

Aan de FGP's wordt gevraagd om steun en expertise te leveren bij de interpretatie van cijfers met betrekking tot de ondernemingsfiscaliteit en om indicatoren te bezorgen voor de opsporing van financiële misdrijven in het kader van de afvalzwendel.

Doelstellingen voor DJSOC

Omdat daders van leefmilieucriminaliteit meestal proberen om heffingen te ontduiken en subsidies sluiks te verkrijgen is een laterale samenwerking met centrale diensten die zich inlaten met de aanpak van economische en financiële criminaliteit aangewezen.

Doelstellingen voor DJO.

Aan Directie van de Operaties inzake Gerechtelijke Politie wordt gevraagd om de dienst te steunen om de SCI's aan te zetten om te investeren in leefmilieucriminaliteit.

Doelstellingen voor de SICAD's.

Aan de leden van de informatie- en communicatiediensten van het arrondissement (deeluitmakend van netwerk leefmilieu) wordt voorgesteld om 2x/jaar een samenvattende tabel met het aantal PV's in verband van leefmilieucriminaliteit door te sturen en specifiek een kopie van de PV's inzake zware criminaliteit m.b.t. afvalzwendel op te sturen. Er wordt tevens voorgesteld om een coördinator van het fenomeen leefmilieu te behouden

Doelstellingen voor DAH.

Aan de leden van de wegpolitie, de scheepvaartpolitie en de spoorwegpolitie met afvalzwendel als prioriteit wordt voorgesteld om controleacties op vrachtwagens uit te voeren in overleg met de federale dienst en met de gespecialiseerde inspectiediensten en om het EFA in te vullen en door te sturen naar de dienst voor analyse.

Doelstellingen voor de lokale politie.

a) Het informatiebeheer optimaliseren

Aan de politiezones wordt voorgesteld om de EFA's over te maken aan DJSOC/Leefmilieu.

b) Zich informeren over de dienst

Aan de politiezones wordt voorgesteld om zich te informeren over de producten en het aanbod van de DJSOC/Leefmillieu en om ernaar te verwijzen wanneer ze geconfronteerd worden met milieucriminaliteit.

c) Bestuurlijke aanpak

Aan de politiezones wordt gevraagd om wettelijke problemen inzake de bestuurlijke aanpak te signaleren aan DJSOC/Leefmilieu.

Opleiding en bewustmaking

Doelstellingen voor de directie van de opleiding en de erkende scholen.

Om zoveel mogelijk politieambtenaren te sensibiliseren inzake milieucriminaliteit en hen de eerste "tools" te geven om op te treden op het terrein is het voor de directie van de opleiding noodzakelijk om een gemeenschappelijk corpus te creëren voor de cursus leefmilieu in de verschillende erkende scholen en dit in overleg met de betrokken scholen, de docenten milieu en de gespecialiseerde inspectiediensten.

Aan de Nationale politieacademie wordt gevraagd om onderzoekers op te leiden om misdrijven die verband houden met het financiële aspect van de ondernemingen die zich inlaten met afvalzwendel op te sporen.

Sensibilisering van de magistraten

Aan de magistraten van het netwerk leefmilieu wordt voorgesteld dat ze als schakel en motor functioneren tussen de dienst en het netwerk leefmilieu om de initiatieven inzake projectmatige aanpak van de zware leefmilieucriminaliteit met betrekking tot afvalzwendel vanuit het oogpunt van de fraude proberen te verhogen.

Partnership met de gespecialiseerde inspectiediensten.

Het is van groot belang om ontmoetingen en werkvergaderingen te organiseren om de actieplannen van de verschillende gespecialiseerde diensten op elkaar af te stemmen en informatie-uitwisseling te verzekeren.

2.2.2 Lokale politie

De Lokale politie staat in voor de basispolitiezorg en voert alle opdrachten van bestuurlijke en gerechtelijke politie uit die nodig zijn voor het beheren van lokale gebeurtenissen en fenomenen die zich voordoen op het grondgebied van de politiezone, evenals het vervullen van sommige politieopdrachten van federale aard. In dat kader wordt uiteraard ook aan handhaving van de milieuwetgeving gedaan, maar wordt in beginsel niet programmatorisch gewerkt, tenzij daarover iets is opgenomen in een zonaal veiligheidsplan.

Daarnaast werden in sommige steden en gemeenten politiefunctionarissen aangesteld als toezichthouder binnen een politiezone. Over de activiteiten van de Lokale politie wordt gerapporteerd in het volgende deel bij het lokale milieuhandhavingsbeleid.

2.3 HET LOKALE MILIEUHANDHAVINGSBELEID

2.3.1 Provincies

2.3.1.1 Handhavingsbevoegdheid

De provinciale toezichthouders zijn bevoegd om toezicht uit te oefenen op de volgende regelgeving.

- artikel 2 van de wet Oppervlaktewateren, wat betreft de onbevaarbare waterlopen van categorie 2 en 3 en hun aanhorigheden, zoals bepaald in de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen
- artikel 12, § 1, van het Materialendecreet, wat betreft de onbevaarbare waterlopen van categorie 2 en 3 en hun aanhorigheden, zoals bepaald in de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen
- de uitvoeringsbesluiten van de wet en het decreet, vermeld in punt 1° en 2°, wat betreft de onbevaarbare waterlopen van categorie 2 en 3 en hun aanhorigheden, zoals bepaald in de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen
- afdeling II van hoofdstuk III van titel I van het decreet Integraal Waterbeleid en artikel 62 en 70 van het decreet Integraal Waterbeleid, wat betreft de onbevaarbare waterlopen van categorie 2 en 3 en hun aanhorigheden, zoals bepaald in de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen

De provinciale toezichthouders geluid, vermeld zijn bevoegd om toezicht uit te oefenen op de volgende regelgeving.

- de wet Geluidshinder en de uitvoeringsbesluiten ervan
- het Milieuvergunningendecreet en de uitvoeringsbesluiten ervan, wat de geluidsaspecten betreft voor de inrichtingen die overeenkomstig bijlage 1 van titel I van het VLAREM zijn ingedeeld als inrichtingen van klasse 2 en 3
  Bij de inrichtingen die overeenkomstig bijlage 1 van titel I van het VLAREM zijn ingedeeld als inrichtingen van klasse 1, kunnen ze, binnen het kader van deze wetten, decreten en hun uitvoeringsbesluiten, wat de geluidsaspecten betreft, vaststellingen doen op basis van zintuiglijke waarneming en zaken onderzoeken als vermeld in artikel 16.3.14 van het milieuhandhavingsdecreet.

2.3.1.2 Milieuhandhavingsprogramma's

2.3.1.2.1 Provincie Antwerpen

Prioriteiten

a) Toezicht op de onbevaarbare waterlopen categorie 2 en 3

De provincie Antwerpen stelt een goede toestand van zowel het oppervlaktewater als het grondwater als prioriteit.

Hiertoe wordt door de toezichthouders water bijzondere aandacht gegeven aan:

- Het niet opvolgen van adviezen. De provincie wenst dat haar adviezen strikt worden opgevolgd. Enkel op deze manier kan echt het beleid gevoerd worden om de doelstellingen van het decreet Integraal Waterbeleid te realiseren
- Sluikstorten in en langs de waterloop. Het storten van bv. Groenafval in of langs de waterloop heeft zowel op waterkwaliteit als op waterkwantiteit een negatief effect
- Het niet naleven van de 1 meter en 5 meterzone. Vooral de bepalingen inzake mest en pesticiden dienen nageleefd te worden. Het aanbrengen van mest en pesticiden tot aan/in de waterloop geeft aanleiding tot enerzijds vermindering van de waterkwaliteit en anderzijds verhoogde beheerskosten door een overmatige kruidgroei omwille van het hoog nutriëntengehalte
- Illegale ophogingen en constructies binnen de 5 meterzone (in overleg met Ruimte Vlaanderen). Deze ophogingen en constructies belemmeren ruimingen en kunnen de overstromingsproblematiek nefast beïnvloeden

b) Toezicht geluid voor klasse 2 en 3-inrichtingen

Omdat er momenteel geen toezichthouders geluid zijn aangesteld gaat de prioriteit naar het opleiden van een geluiddeskundige.
De huidige erkende deskundige biedt technische bijstand en ondersteuning aan de lokale toezichthouders.

Doelstellingen

a) waterlopen

Als beheerder van de waterlopen categorie 2 wil de provincie de door het decreet Integraal Waterbeheer gevraagde kwaliteit/kwantiteit opvolgen.
Door de overdracht van waterlopenbeheer van gemeenten naar de provincie is recent het aantal kilometer waterlopen waarvoor de provincie bevoegd is sterk toegenomen. Ook op en ronde deze waterlopen zal de provincie instaan voor een deel van het toezicht.

b) geluid

Alle deskundigheid inzake geluid werd door de provincie Antwerpen samengebracht in de geluidscel van het Provinciaal Instituut voor de Hygiëne. De geluidscel heeft momenteel 1 erkende geluiddeskundige in dienst. Een tweede geluiddeskundige is momenteel in opleiding.
Momenteel zijn er geen toezichthouders aangesteld.

Bij uitbreiding van de geluidscel met een tweede deskundige zal worden nagegaan op welke wijze de provincie de bevoegdheid inzake toezicht geluid zal invullen.

Samenwerking

De provinciale diensten die bezig zijn met het beheer van waterlopen zijn reeds in overleg met:

- Ruimte Vlaanderen wat stedenbouwkundige overtredingen betreft
- VMM wat overtredingen aangaande waterkwaliteit betreft
- ANB wat overtredingen betreft in natuurgebieden of habitatrichtlijngebieden

Deze bestaande samenwerkingen zullen bestendigd worden. In de toekomst wenst de dienst Integraal Waterbeleid ook meer met de Mestbank in overleg te gaan.

De geluidscel werkt nauw samen met de lokale toezichthouders en biedt hen ondersteuning op basis van deskundigheid. Deze samenwerking zal verder gezet worden.

Knelpunten en aanbevelingen

De problemen rond de waterlopen en in het bijzonder voor de uitvoering van de doelstelling vermeld in artikel 5 van het decreet Integraal Waterbeleid zijn vaak van stedenbouwkundige en/of gemengde aard. (o.a. ophogingen in valleigebieden, vrijwaren van de 5-meterzone voor optimaal beheer, niet nakomen verplichtingen watertoets).

Hier kan efficiënt en effectief beleid enkel slagen met een volledige handhavingsbevoegdheid (milieu en stedenbouw). De prioriteiten van de gewestelijke en gemeentelijke stedenbouwkundige- en milieu-inspecteurs beantwoorden niet aan de noden van de provinciale waterloopbeheerder. Zo zal bv. een schutting binnen de 5-meterzone van een waterloop niet prioritair zijn voor een stedenbouwkundig inspecteur (die als doelstelling de goede ruimtelijke ordening vooropstelt), maar wel belangrijk zijn voor een goed beheer van de waterloop.

Het is vervolgens aangewezen dat de volledige wetgeving wat de onbevaarbare waterlopen betreft wordt gevat in het Milieuhandhavingsdecreet. De provincie denkt hierbij aan:

- Wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen
- Koninklijk besluit van 5 augustus 1970 houdende algemeen politiereglement van de onbevaarbare waterlopen
- Koninklijk besluit van 29 november 1968 houdende vaststelling van de procedure bij de onderzoeken de commodo et in commodo, voorgeschreven door de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen.

Momenteel zijn er vanuit deze wetgevingen nog aparte regelingen in verband met toezicht en handhaving, verschillend van het milieuhandhavingsdecreet. Op het terrein zijn er dus nog steeds verschillende soorten handhavers aanwezig.

Door alle wetgeving rond waterlopen onder het milieuhandhavingsdecreet te brengen creëert men meer duidelijkheid en transparantie, wat zal bijdragen aan een efficiënt en effectief toezicht rond de waterloop.

2.3.1.2.2 Provincie Limburg

Prioriteiten en doelstellingen

Als beheerder van de waterlopen categorie 2 wil de provincie de door het decreet Integraal Waterbeheer gevraagde kwaliteit/kwantiteit opvolgen.

De provincie Limburg stelt de handhaving van de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen als prioriteit.

Enerzijds worden bij de jaarlijkse ruimingswerken de meeste onbevaarbare waterlopen van tweede categorie structureel gecontroleerd.

Anderzijds zorgt de provincie voor opvolging en assistentie bij klachten en incidenten die via de centrale bewakingsdienst van de Vlaamse Milieumaatschappij worden gemeld. In de uitzonderlijke gevallen dat het nodig is om een proces-verbaal op te stellen, wordt, in overleg met de betrokken diensten opgemaakt zodat ze elkaar versterken.

De provincie zal één of meerdere provinciale toezichthouders water laten opleiden in het kader van de taakstelling in het Milieuhandhavingsdecreet.

2.3.1.2.3 Provincie Oost-Vlaanderen

Prioriteiten en doelstellingen

Provincie Oost-Vlaanderen stelt als prioriteit het toezicht om de onbevaarbare waterlopen categorie 2 en 3 en het toezicht op de geluidshinder van de klasse 2 en klasse 3-inrichtingen.
De handhaving van de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen wordt opgevolgd.

De provincie zal één of meerdere provinciale toezichthouders water laten opleiden in het kader van de taakstelling in het Milieuhandhavingsdecreet.

Voor het toezicht op de geluidshinder wordt nauw samengewerkt met de lokale toezichthouders en de geluidscel biedt hen ondersteuning op basis van deskundigheid.

2.3.1.2.4 Provincie Vlaams-Brabant

Prioriteiten en doelstellingen

De provincie Vlaams-Brabant stelt als prioriteit de opvolging van de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen.

De provincie zal één of meerdere provinciale toezichthouders water laten opleiden in het kader van de taakstelling in het Milieuhandhavingsdecreet.

2.3.1.2.5 Provincie West-Vlaanderen

Prioriteiten en doelstellingen

Provincie West-Vlaanderen stelt als prioriteit het toezicht op de onbevaarbare waterlopen 2e en 3e categorie.

De handhaving van de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen wordt opgevolgd.

De provincie zal één of meerdere provinciale toezichthouders water laten opleiden in het kader van de taakstelling in het Milieuhandhavingsdecreet.

2.3.1.3 Opleiding lokale toezichthouders

Binnen de koepel van de provinciale bestuursscholen 'Interprovinciaal leernetwerk voor lokale besturen' zullen de erkende opleidingen voor lokale toezichthouders tot het behalen van het bekwaamheidsbewijs (artikel 13 e.v. Milieuhandhavingsbesluit) op geregelde tijdstippen worden ingericht en opgevolgd.

De opleidingen zullen hierbij rekening houden met de gewijzigde leerdoelen en leerplannen zoals recent in het Milieuhandhavingsbesluit werden afgebakend en vastgelegd.
Voor het inrichten van de opleiding, waarbij wordt gewerkt met deelcertificaten, zullen de partners van de koepel de nodige afspraken maken. Hierbij zullen, vooral voor het certificaat stage, de nodige werkwijzen worden besproken met gewestelijke en lokale toezichthouders.
De bijscholing voor lokale toezichthouders zal binnen de koepel van de provinciale bestuursscholen en het interprovinciaal kenniscentrum per provincie concreet worden opgevolgd.

2.3.2 Gemeenten

2.3.2.1 Handhavingsbevoegdheid

De gemeenten zijn, voor de inrichtingen die overeenkomstig bijlage 1 van titel I van het Vlarem zijn ingedeeld als inrichtingen van klasse 2 en 3, voor de niet-ingedeelde inrichtingen en voor de vrijevelddelicten, bevoegd om het toezicht uit op de toepassing op de volgende regelgeving.

- titel III van het Milieuhandhavingsdecreet
- de wet Luchtverontreiniging
- de wet Oppervlaktewateren, wat de lozing van afvalwater en de opsporing van elke vorm van waterverontreiniging betreft
- de wet Geluidshinder
- artikel 11, 12, 13, 23, 25, § 1, artikel 39 en 40 van het Materialendecreet
- het Grondwaterdecreet
- het Milieuvergunningendecreet
- het Mestdecreet en de uitvoeringsbesluiten ervan
- de uitvoeringsbesluiten van de wetten en decreten, vermeld in punt 1° tot en met 7°
- verordening (EG) nr. 1005/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 16 september 2009 betreffende de ozonlaagafbrekende stoffen
- verordening (EG) nr. 1069/2009 van het Europees Parlement en de Raad van 21 oktober 2009 tot vaststelling van gezondheidsvoorschriften inzake niet voor menselijke consumptie bestemde dierlijke bijproducten en afgeleide producten en tot intrekking van Verordening (EG) nr. 1774/2002
- verordening (EG) nr. 850/2004 van het Europees Parlement en de Raad van 29 april 2004 betreffende de persistente organische verontreinigde stoffen en tot wijziging van richtlijn 97/117/EEG
- verordening (EG) nr. 1013/2006 van het Europees Parlement en de Raad van 14 juni 2006 betreffende de overbrenging van afvalstoffen
- het Pesticidendecreet en de uitvoeringsbesluiten ervan

Bij de inrichtingen die overeenkomstig bijlage 1 van titel I van het VLAREM zijn ingedeeld als inrichtingen van klasse 1 kunnen zij, binnen het kader van de bovenvermelde wetten, decreten en verordeningen en hun uitvoeringsbesluiten, vaststellingen doen op basis van zintuiglijke waarneming en zaken onderzoeken als vermeld in artikel 16.3.14 van het Milieuhandhavingsdecreet.

De gemeentelijke toezichthouders geluid zijn bevoegd om het toezicht uit te oefenen op de volgende regelgeving.

- de wet Geluidshinder en de uitvoeringsbesluiten ervan
- het Milieuvergunningendecreet en de uitvoeringsbesluiten ervan, wat de geluidsaspecten betreft voor de inrichtingen, vermeld in de rubrieken 32.1 en 32.2 van bijlage 1 van titel I van het VLAREM

Bij de inrichtingen die overeenkomstig bijlage 1 van titel I van het VLAREM zijn ingedeeld als inrichtingen van klasse 1, 2 en 3, kunnen deze toezichthouders, binnen het kader van bovenvermelde wetten, decreten en hun uitvoeringsbesluiten, wat de geluidsaspecten betreft, vaststellingen doen op basis van zintuiglijke waarneming en zaken onderzoeken als vermeld in artikel 16.3.14 van het milieuhandhavingsdecreet.

Gemeenten staan in voor niet-routinematige controles om milieuklachten zo snel mogelijk te onderzoeken (art. 35/9 Milieuhandhavingsbesluit) Voor routinematige controles op klasse 2-inrichtingen kunnen gemeenten een programma opstellen, maar zij zijn daartoe niet verplicht. (art. 35/8, § 2 Milieuhandhavingsbesluit)

2.3.2.2 Respons van de bevraging naar de geplande milieuhandhavingsactiviteiten

Van de 308 gemeenten ontving de VHRM een reactie van 232 gemeenten, hetgeen een responsgraad van 75% betekent. Een lijst van responderende steden en gemeenten werd bijgevoegd in bijlage 3 bij dit milieuhandhavingsprogramma. In de onderstaande tabel en grafiek wordt er een overzicht van de respons op basis van het inwonersaantal van de steden en gemeenten weergegeven. Voor de indeling van de steden en gemeenten in klassen werden dezelfde klassen aangehouden als in het milieuhandhavingsrapport van de VHRM.

RESPONDERENDE GEMEENTEN PER INWONERSAANTAL

	Aantal Steden en gemeenten in de desbetreffende klasse	Aantal responderende steden en gemeenten per klasse
• 0 – 4.999	13	5
• 5.000 – 9.999	70	48
• 10.000 – 14.999	83	64
• 15.000 – 19.999	51	43
• 20.000 – 24.999	31	26
• 25.000 – 29.999	15	12
• 30.000 – 74.999	37	27
• >75.000	8	7
• Totaal	308	232

Tabel 1: overzicht van de responderende gemeenten per inwonersaantal

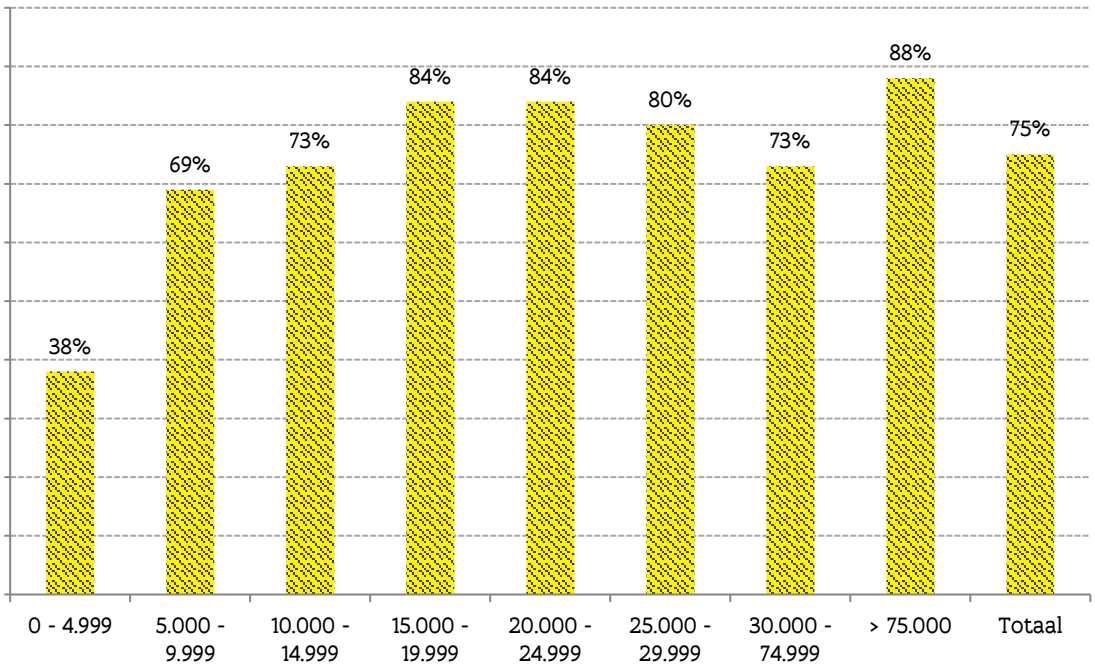

Grafiek 1: Percentage van de responderende gemeenten per inwonersaantal

De VHRM is verheugd te kunnen vaststellen dat ruim 3/4de van de gemeenten heeft gereageerd op de oproep om een milieuhandhavingsprogramma in te dienen. Dit wil echter nog niet zeggen dat ieder van deze gemeenten ook daadwerkelijk over een milieuhandhavingsprogramma beschikt, zoals verder zal blijken.

Wat betreft de responsgraad zijn er globaal gezien geen noemenswaardige verschillen vast te stellen op basis van de inwonersaantallen. Wat wel opvalt is dat de gemeenten met het kleinste inwonersaantal minder dan de helft geneigd is om mee te werken aan de gegevensverzameling van de VRHM in het kader van het milieuhandhavingsrapport. Het gebrek aan capaciteit in deze gemeenten om personeel in te zetten voor milieuhandhaving is waarschijnlijk de oorzaak hiervan.

2.3.2.3 Programmering van milieuhandhavingsactiviteiten door de steden en gemeenten.

In onderstaande tabel en grafiek wordt voor de responderende steden en gemeenten weergegeven of ze al dan niet over een milieuhandhavingsprogramma beschikken. Er wordt hierbij een onderscheid gemaakt tussen gemeenten die een eigen milieuhandhavingsprogramma hebben opgemaakt en gemeenten die aangeven dat zij hiervoor een beroep hebben kunnen doen op een milieuhandhavingsprogramma van hun politiezone of van hun intergemeentelijke vereniging.

MILIEUHANDHAVINGSPROGRAMMA'S

	Respons	Eigen milieu-handhavings-programma	Milieuhandhavings-programma van een politiezone	Milieuhandhavings-programma van een intergemeentelijke vereniging	Zonder milieuhandhavingsprogramma
• 0 – 4.999	5	3	1	0	1
• 5.000 – 9.999	48	23	2	10	13
• 10.000 – 14.999	64	33	6	13	12
• 15.000 – 19.999	43	27	3	6	7
• 20.000 – 24.999	26	17	0	7	2
• 25.000 – 29.999	12	6	1	2	3
• 30.000 – 74.999	27	15	2	3	7
• >75.000	7	7	0	0	0
• Totaal	232	131	15	41	45

Tabel 2: Soorten milieuhandhavingsprogramma's van de gemeenten

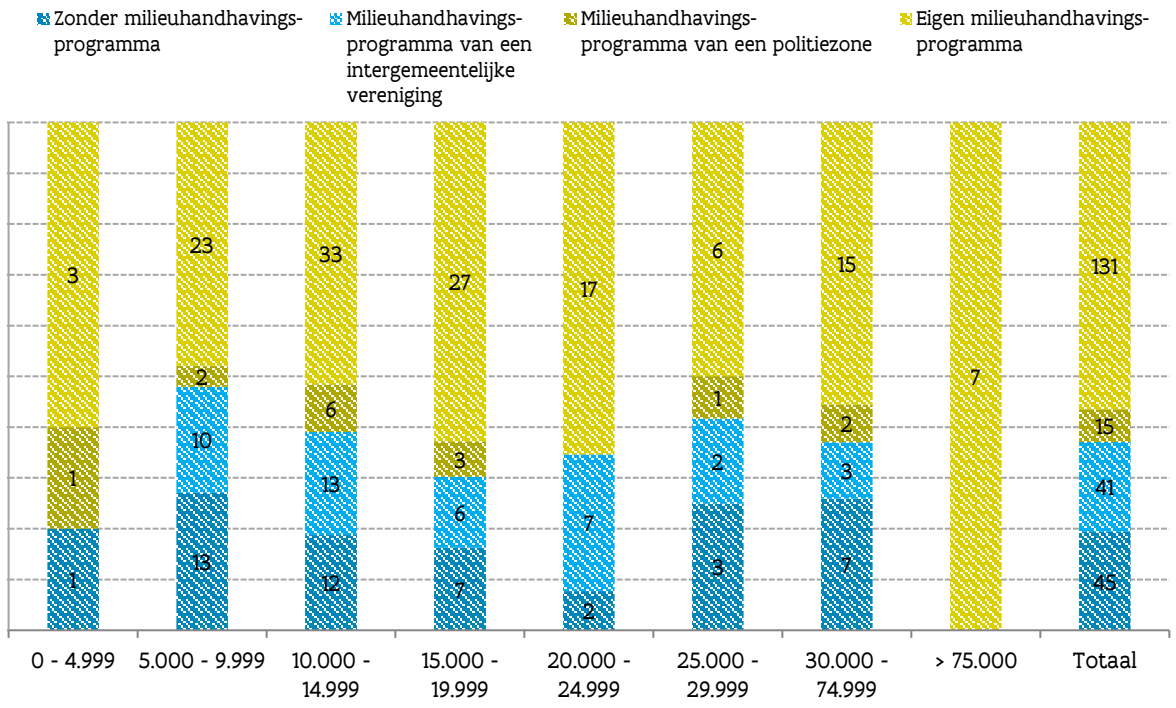

Grafiek2: Milieuhandhavingsprogramma's van de gemeenten per inwonersaantal

Van de 232 responderende gemeenten stelden er 131 een eigen milieuhandhavingsprogramma op, kunnen er 15 gemeenten een beroep doen op een milieuhandhavingsprogramma van de politiezone waarvan zij deel uitmaken en zijn er 41 aangesloten bij een intergemeentelijke vereniging die een programma voor hen opstelden.

Ongeveer 20% van de responderende gemeenten deelden mee dat zij niet over een milieuhandhavingsprogramma beschikken.

In de categorie van de responderende gemeenten met het kleinste inwonersaantal (0-4.999 inwoners) beschikt 80% over een milieuhandhavingsprogramma in de vorm van een eigen milieuhandhavingsprogramma of een milieuhandhavingsprogramma van de politiezone. Er wordt in deze gemeenten geen beroep gedaan op een intergemeentelijke vereniging.
In de categorie van relatief kleine gemeenten (tussen de 5.000 en 25.000 inwoners) zien we dat het aandeel van de gemeenten die een beroep doen op een eigen milieuhandhavingsprogramma stelselmatig stijgt alsook dat deze gemeenten vaker een beroep kunnen doen op een milieuhandhavingsprogramma van een intergemeentelijke vereniging. In de categorie van gemeenten tussen de 5.000 en 9.999 inwoners zien we nog dat ca. 1/3de van de gemeenten op geen enkele wijze haar handhavingstaken heeft geprogrammeerd, terwijl in de categorie van gemeenten met een inwonersaantal tussen 20.000 en 25.000 inwoners maar liefst 92% een beroep kan doen een milieuhandhavingsprogramma.

In de categorie van gemeenten met een groot inwonersaantal (25.000-75.000) merken we terug een groter aandeel van gemeenten waar een programmatie van milieuhandhavingsactiviteiten ontbreekt. Niettemin hebben ongeveer 75% van hebben deze gemeenten op een of andere manier hun milieuhandhavingsactiviteiten gepland.

De 7 responderende steden en gemeenten met het grootste inwonersaantal (75.000+) beschikken allen over een eigen milieuhandhavingsprogramma.

2.3.2.4 Inhoud van de individuele milieuhandhavingsprogramma's van de steden en de gemeenten

Uit tabel 2 kan worden afgeleid dat ruim de helft van de responderende steden en gemeenten over een eigen milieuhandhavingsprogramma beschikken.

De inhoud van de milieuhandhavingsprogramma's van gemeenten die voor de planning van hun handhavingsactiviteiten een beroep hebben kunnen doen op de handhavingsprogramma's van hun politiezone of de intergemeentelijke vereniging waar zij bij aangesloten zijn worden verderop besproken.

Wat de inhoud van de individuele milieuhandhavingsprogramma's stellen we vast dat dit zeer divers is. Een aantal steden en gemeenten beperken zich tot de opsomming van enkele prioriteiten terwijl andere steden en gemeenten erin slagen om een zeer gedetailleerd programma op te stellen met de geplande handhavingsactiviteiten voor de komende 5 jaar.
Het is niet mogelijk om al de individuele milieuhandhavingsprogramma's van de steden en gemeenten in dit milieuhandhavingsprogramma integraal weer te geven.

Prioriteitenstelling.

Inzake milieuhandhaving werken gemeenten preventief, proactief en reactief.
Zoals onderstaande grafiek weergeeft, hebben van de 131 gemeenten met een individueel milieuhandhavingsprogramma er 70 prioriteiten gesteld met betrekking tot preventie. 109 van deze programma's vermelden prioriteiten met betrekking tot proactieve handhaving terwijl 75 gemeenten prioriteiten stellen bij het reactief behandelen van klachten en meldingen.

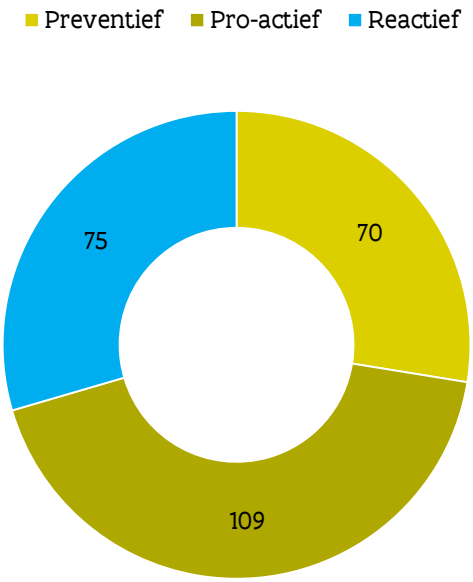

Grafiek 3: Verdeling van de milieuhandhavingsactiviteiten door de gemeenten

Preventieve handhaving

Ongeveer de helft van de steden en gemeenten met een individueel milieuhandhavings-programma hebben aandacht voor het preventieve luik van de milieuhandhaving. Ze hebben reeds ondervonden dat een goed uitgewerkt sensibiliseringsbeleid haar vruchten afwerpt en willen dan ook in de eerste plaats werk maken van het informeren van haar burgers zodat regelgeving nageleefd wordt en er kansen gegeven worden om fouten recht te zetten. Via informatie op de website van de steden en gemeenten en in de in de lokale informatiebladen en via informatiesessies worden burgers bewust gemaakt van een bepaalde milieuproblematiek en hoe dit wordt aangepakt. Er worden tevens acties georganiseerd rond bepaalde thema's.

Een overzicht van de thema's waarrond de steden en gemeenten sensibiliserend zullen werken in de komende jaren wordt in onderstaande grafiek weergegeven.

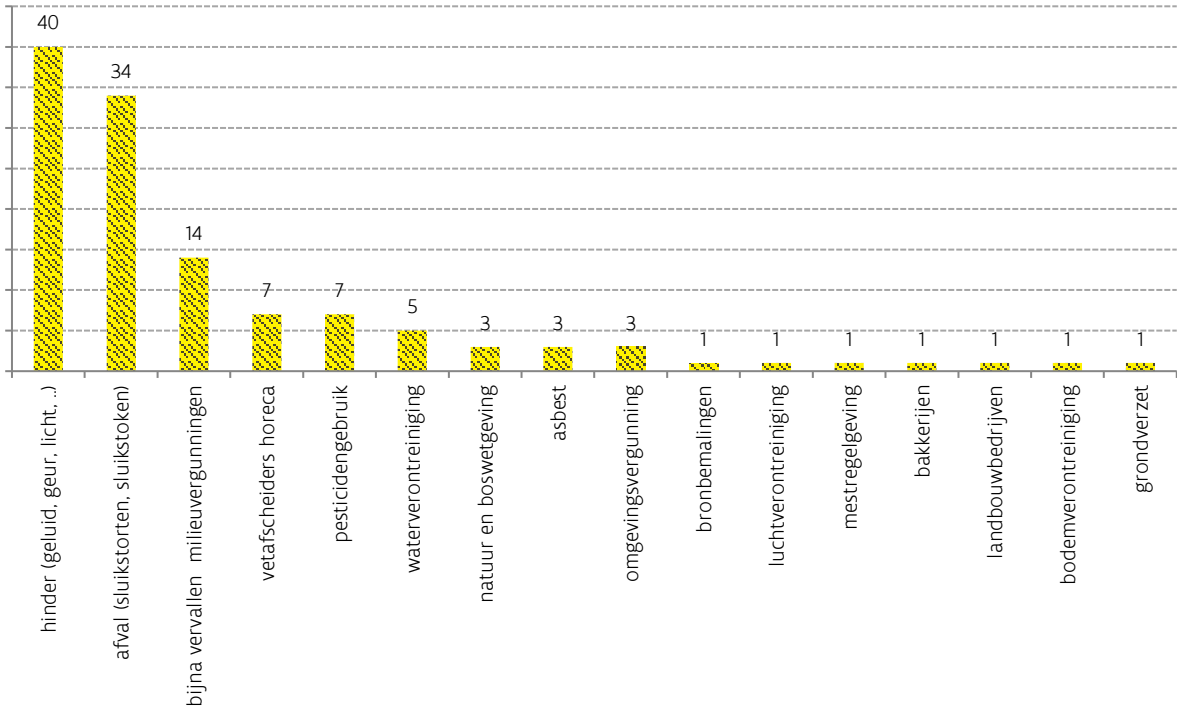

Grafiek 4: Sensibiliseringsthema's in de gemeenten

Inzake sensibilisering wordt de meeste aandacht besteed aan de diverse hinderaspecten, waarbij in vele gemeenten vooral geluidshinder als thema naar voor geschoven wordt om de burgers en uitbaters hieromtrent correct te informeren. Ook inzake sluikstorten en sluikstoken ervaren veel gemeenten dat een informatiecampagne haar vruchten afwerpt.

In 14 gemeenten worden vergunde inrichtingen preventief aangeschreven als hun vergunning dreigt te vervallen, zodat de bedrijven in kwestie zich terug in regel kunnen stellen.

Er worden in een 7-tal gemeenten informatiecampagnes georganiseerd om de horeca te wijzen op het gebruik van vetafscheiders. Ook de recente wijziging van de pesticidenregelgeving, een bewustmaking inzake oorzaken van
waterverontreiniging (individuele behandeling van afvalwater), respect voor de natuur (illegale kappingen) en de asbestproblematiek is in een aantal gemeenten onderwerp van hun sensibiliseringsbeleid.

Wat betreft de omgevingsvergunning deelden 3 gemeenten mee dat zij hun burgers hierover zullen informeren.

Proactieve handhaving

Het valt op dat een aanzienlijk aantal (83%) van de responderende gemeenten met een eigen milieuhandhavingsprogramma er een prioriteit van blijft maken om proactief op te treden en dus

routinematige controles organiseert terwijl ingevolge de wijziging van het Milieuhandhavingsbesluit in 2014, het proactief controleren van klasse 2 inrichtingen optioneel is geworden.

We kunnen hieruit besluiten dat de steden en gemeenten dit als een belangrijk onderdeel van hun milieuhandhavingsprogramma blijven beschouwen.
In onderstaande grafiek wordt weergegeven welke routinematige controles de steden en gemeenten gepland hebben voor de komende 5 jaar.

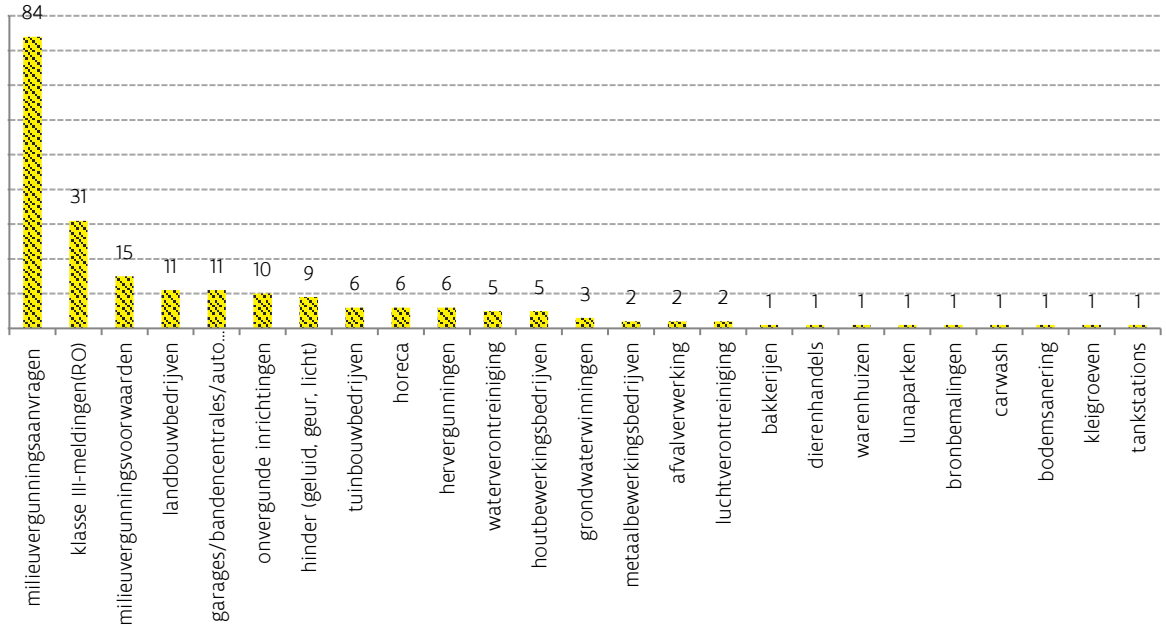

Grafiek 5: Proactieve controles door de gemeenten

Ongeveer 2/3de (84) van de gemeenten met een individueel milieuhandhavingsprogramma geven aan dat zij, naar aanleiding van nieuwe milieuvergunningsaanvragen, systematisch een bedrijfsbezoek plant om de milieuvergunningsaspecten met de aanvrager te bespreken. Dit vormt dan ook meteen het grootste luik van de proactieve controles die gemeenten plannen.
Verder maken ca. 1/4de (31) van de gemeenten er een gewoonte van om meldingen van klasse 3-inrichtingen te onderzoeken op hun conformiteit met de ruimtelijke ordeningswetgeving.

Slechts 10 gemeenten geven aan dat zij systematisch op zoek zullen gaan naar onvergunde inrichtingen op hun grondgebied.

Naast controles bij het onderzoeken van milieuvergunningsaanvragen, besteden gemeenten doorgaans niet veel aandacht om bepaalde sectoren proactief te controleren. De gemeenten die hiertoe wel initiatieven nemen richten hun aandacht vooral naar de land- en tuibouwbedrijven,

garages, houtbewerkingsbedrijven en de horeca. Sporadisch worden er ook andere sectoren geviseerd.

Reactieve handhaving

Uit grafiek 3 blijkt dat ruim de helft van de gemeenten met een individueel milieuhandhavingsprogramma prioritaire schendingen aangeeft waarbij er meteen wordt opgetreden naar aanleiding van een klacht of melding. Men kan dus stellen dat deze gedragingen niet worden getolereerd.

Onderstaande grafiek geeft een overzicht van de door de steden en gemeenten als prioritair beschouwde klachten en meldingen.

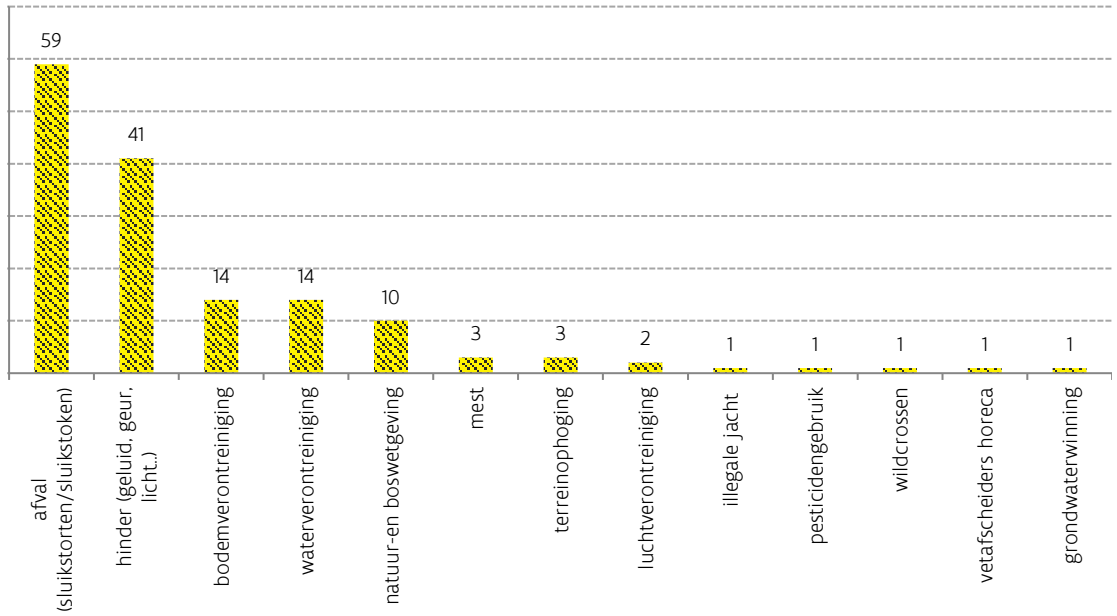

Grafiek 6: Reactief optreden naar aanleiding van klachten en meldingen

Van de 131 gemeenten met een eigen milieuhandhavingsprogramma geven er 59 aan dat zij meteen optreden bij klachten inzake sluikstorten en sluikstoken. Indien sensibilisering en overleg niet helpt wordt voor deze schendingen een proces-verbaal opgesteld.

Ook diverse hinder, met geluidshinder voorop, geeft in een aanzienlijk aandeel van de gemeenten aanleiding tot repressief optreden.

Verder beschouwen een tiental gemeenten als prioritair de water- en bodemverontreininging (illegale lozingen) alsook schendingen van de natuur- en boswetgeving. Zoals uit bovenstaande grafiek blijkt geven enkele gemeenten ook andere schendingen aan die prioritaire aandacht verdienen.

Samenwerking

Wegens de complexiteit van de milieuregelgeving is het niet meer dan logisch dat de gemeenten bij de uitvoering van hun milieuhandhavingstaken een beroep kunnen doen op verschillende handhavingspartners.

Onderstaande grafiek geeft weer met welke handhavingsactoren de gemeenten samenwerkingsverbanden hebben afgesloten.

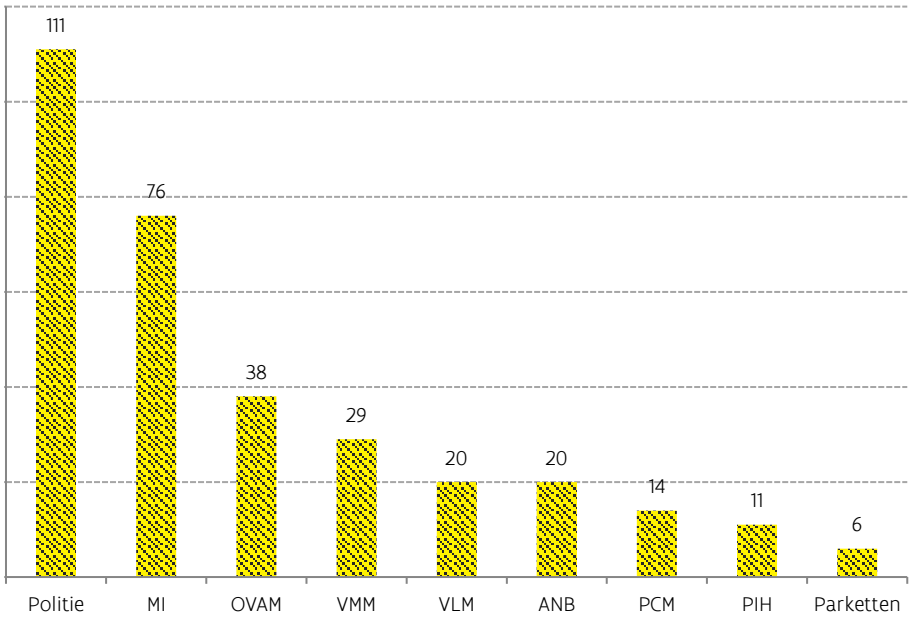

Grafiek 7: Samenwerkingspartners van de gemeenten

Van de gemeenten met een eigen milieuhandhavingsprogramma vermelden er 111 dat zij voor de uitoefening van hun handhavingstaken de hulp inroepen van de politie. Veelal wordt op de politie een beroep gedaan voor de repressieve kant van de handhaving, met name het opstellen van processen-verbaal bij milieumisdrijven, terwijl de gemeenten zelf instaan voor sensibilisering en proactieve controles. Enkele van deze gemeenten hebben deze afspraken officieel vastgelegd in een protocol.

Ook op de gewestelijke actoren wordt steevast een beroep gedaan. De gemeenten vermelden contacten met Milieu-Inspectie, de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij, de Vlaamse Milieumaatschappij, de Vlaamse Landmaatschappij en het Agentschap voor Natuur en Bos.

Ook met gespecialiseerde provinciale milieudiensten wordt er samengewerkt. In Oost-Vlaanderen vermelden 14 gemeenten dat zij voor specifieke milieucompartimenten een beroep doen op het Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek. In Antwerpen melden 11 gemeenten dat zij een beroep

doen op het Provinciaal Instituut voor de Hygiëne. 6 gemeenten melden dat zij contacten onderhouden met het parket.

2.3.3 Intergemeentelijke verenigingen

Van de 232 responderende steden en gemeenten kunnen er 41 voor de planning van hun milieuhandhavingsactiviteiten een beroep doen op een intergemeentelijke vereniging waarbij zij zijn aangesloten.

2.3.3.1 IGEAN milieu en veiligheid

14 gemeenten maken gebruik van de diensten van IGEAN voor de planning van hun milieuhandhavingsactiviteiten. IGEAN is actief in de provincie Antwerpen.

Prioriteiten en doelstellingen.
IGEAN formuleert voor deze gemeenten een vijftal doestellingen waaruit prioriteiten worden gedestilleerd.

a) administratieve ondersteuning en coördinatie
De gemeente krijgt administratieve ondersteuning van de milieudienst van IGEAN voor de milieuhandhaving.
Een efficiënte milieuhandhaving begint echter al met een goede vergunningverlening. Ook hier draagt IGEAN haar steentje bij, met het verlenen van advies aan de gemeenten over vergunningsaanvragen.

De vergunningsaanvraag wordt volledig doorlopen en er wordt nagekeken of de inrichting kan voldoen aan de algemene en sectorale milieuvoorwaarden.

Eventuele problemen worden op dat ogenblik reeds gemeld en verwerkt in het advies.

Daarnaast geeft IGEAN ook juridische en technische ondersteuning aan de gemeenten. Het gaat hierbij zowel om ondersteuning bij de vergunningverlening als bij het uitvoeren van handhavingsopdrachten:

- welke activiteiten zijn ingedeeld / meldingsplichtig / vergunningsplichtig ?
- hoe verloopt de procedure ?
- wijzigen van de vergunningsvoorwaarden ?
- wie kan er toezicht uitoefenen ?
- welke stappen kunnen/moeten ondernomen worden ?
- welke termijnen moeten hierbij gerespecteerd worden ?
- welke documenten moeten opgemaakt worden ?

Voor de gemeenten die aan IGEAN een volledige beheersoverdracht hebben gedaan, staat IGEAN zelf in voor de uitvoering van de handhavingsopdrachten.
Zij maakt hierbij gebruik van modelformulieren en –beslissingen die ze heeft opgemaakt:

- verslag van milieutoezicht
- proces-verbaal
- raadgevingsbrief
- aanmaningsbrief
- bestuurlijke maatregel

Bij dit alles is het van belang dat IGEAN op de hoogte is en blijft van de geldende wetgeving. IGEAN maakt o.m. gebruik van volgende kanalen om dit op te volgen:

- gespecialiseerde websites
- vakliteratuur
- contacten met (vak)specialisten
- studiedagen waaronder de provinciale studiedagen "milieuwetgeving voor gevorderden"

Om ervoor te zorgen dat ook de gemeenten op de hoogte zijn van de geldende wetgeving organiseert IGEAN bijeenkomsten voor de burgemeesters, secretarissen, schepenen van leefmilieu, milieu- en duurzaamheidsambtenaren, … waarbij de voor de gemeenten meest relevante aspecten wordt toegelicht.

Prioriteiten

1. IGEAN ondersteunt de gemeenten administratief, zowel bij de vergunning-verlening als voor de milieuhandhaving
2. IGEAN volgt de nieuwe wetgeving verder op
3. IGEAN volgt de nieuwe ontwikkelingen rond de omgevingsvergunning verder op en bezorgt de gemeenten de voor hen belangrijkste informatie
4. IGEAN informeert de gemeenten over nieuwe wetgeving inzake milieu en schenkt hierbij aandacht aan de voor de gemeenten belangrijkste aspecten
5. IGEAN ondersteunt de gemeenten juridisch en technisch
6. IGEAN maakt een stappenplan op voor het uitvoeren van handhavingsopdrachten
7. IGEAN evalueert de modelformulieren en stuurt bij indien nodig
8. IGEAN evalueert de modelbeslissingen en stuurt bij indien nodig

b) proactieve controles

IGEAN zal ook proactieve acties uitwerken en uitvoeren voor de gemeenten die volledige beheersoverdracht voor de milieuhandhaving hebben gedaan.

Proactieve acties hebben immers tot doel milieudelicten te voorkomen. Hierbij wordt uitgegaan van een positieve ingesteldheid en bereidwilligheid van de burgers en exploitanten om de regelgeving te respecteren.

In de eerste plaats gaat het hierbij om sensibilisering:

- correcte informatie geven
- kansen geven om eventuele fouten recht te zetten.

Daarna is een goede opvolging en controle vereist. Tijdens een controle is het belangrijk dat er een vertrouwensrelatie opgebouwd wordt waarbij er positieve medewerking is en oplossingen in overleg en op vrijwillige basis kunnen worden voorgesteld en uitgewerkt.

Bij de proactieve controles kan gewerkt worden per thema, per sector of per regio.

Bij het organiseren van proactieve controles zal rekening gehouden worden met de prioriteitennota vervolgingsbeleid in het Vlaamse Gewest.

Als prioritaire milieumisdrijven worden o.a. beschouwd:

- afvalzwendel: het achterlaten van gevaarlijke afvalstoffen of grote hoeveelheden illegale afvalstoffen, het illegaal ophalen en verwerken van bedrijfsafvalstoffen
- het aanzienlijk en onomkeerbaar verontreinigen van de bodem en het grondwater
- de illegale afzet van mest, het illegaal vervoeren van mest in georganiseerd bedrijfs- of groepsverband; geproduceerde mest niet of onvoldoende afzetten
- verontreiniging van oppervlaktewateren of openbare riolen met voorwerpen of stoffen die de goede werking van rioolwaterzuiveringsinstallaties verstoren

<u>Prioriteiten</u>

1. IGEAN pleegt overleg met de gewestelijke toezichthouders van Afdeling Milieu-Inspectie, buitendienst Antwerpen
2. IGEAN pleegt overleg met de gemeenten en de politie
3. IGEAN stemt de proactieve acties af op het gewestelijk handhavingsprogramma en op de Vlaamse prioriteitennota en het milieuhandhavingsprotocol
4. IGEAN werkt een stappenplan uit voor het uitvoeren van proactieve acties
5. IGEAN maakt modeldocumenten op die gebruikt kunnen worden bij het uitvoeren van de proactieve acties
6. IGEAN bereidt in overleg met de gemeenten en de politie proactieve acties voor
7. IGEAN onderzoekt of er proactieve controles uitgevoerd kunnen worden bij de opstart van de exploitatie van nieuwe inrichtingen na het bekomen van een milieuvergunning

c) repressieve acties op klacht

Als onderhandelen en bemiddelen geen bereidheid teweeg brengt om de milieu-inbreuken of milieumisdrijven te stoppen of als de aard, frequentie en ernst van de overtreding van die aard is dat onderhandelen en bemiddelen niet zinvol is, moet er repressief opgetreden worden.

Het repressief toezicht moet worden uitgevoerd door de lokale toezichthouders en dit zowel in klasse 1, 2 als 3-bedrijven. Het gaat hier om niet-routinematige controles waarbij milieuklachten zo snel mogelijk worden onderzocht.

Voor klasse 1-inrichtingen gaat het enkel om zintuiglijke waarnemingen.

In moeilijke dossiers kunnen de lokale toezichthouders zich laten bijstaan door gewestelijke toezichthouders en de politie. Samenwerking tussen de gewestelijke en de lokale toezichthouders is dan ook aangewezen.

Voor de gemeenten die aan IGEAN volledige beheersoverdracht deden voert IGEAN de repressieve controles uit en maakt hierbij gebruik van de modeldocumenten die ze heeft opgemaakt zoals o.m.:

- verslag van milieutoezicht
- proces-verbaal
- raadgevingsbrief
- aanmaningsbrief
- bestuurlijke maatregel

In overleg met de gemeenten treedt IGEAN echter enkel op nadat hiertoe een concrete opdracht werd gegeven. Deze opdracht wordt meestal per mail of per brief bezorgd, al dan niet na voorlegging aan het college van burgemeester en schepenen. IGEAN houdt de gemeente op de hoogte van de verschillende stappen die gezet werden in een concreet dossier. Op vraag van de gemeente wordt er op regelmatige tijdstippen een overzicht gegeven van de stand van zaken van de verschillende lopende dossiers.

<u>Prioriteiten</u>

1. IGEAN pleegt overleg met de gewestelijke toezichthouders van Afdeling Milieu-Inspectie, buitendienst Antwerpen
2. IGEAN pleegt overleg met de gemeenten en de politie
3. IGEAN werkt een stappenplan uit voor het uitvoeren van repressieve acties
4. IGEAN evalueert de modeldocumenten die gebruikt worden bij het uitvoeren van de repressieve acties
5. IGEAN bereidt in overleg met de gemeenten en de politie repressieve acties voor
6. IGEAN optimaliseert de huidige werkwijze
7. IGEAN evalueert de registratie van de dossiers en stuurt bij indien nodig
8. IGEAN evalueert de opvolging van de dossiers en stuurt bij indien nodig

d) samenwerking

Bij de milieuhandhaving zijn verschillende actoren betrokken, zowel op lokaal vlak als binnen de verschillende overheden:

- afdeling Milieu-Inspectie
- de politie
- lokale toezichthouders (gemeentelijke, intergemeentelijke of toezichthouders van de politie).
- adviesverlenende instanties zoals OVAM, VLM, ANB, …

Om de milieuhandhaving efficiënt te laten verlopen is regelmatig overleg en samenwerking tussen deze betrokkenen nodig.

IGEAN pleegt overleg met afdeling Milieu-Inspectie over de algemene werking van de milieuhandhaving evenals over de bevoegdheidsverdeling en om toezichtsopdrachten op elkaar af te stemmen.

Een gelijkaardig overleg wordt eveneens georganiseerd met de politie. In sommige politiezones gaat het om een regelmatig, structureel overleg; in andere zones gebeurt dit enkel naar aanleiding van concrete dossiers.

Voor de gemeenten die aan IGEAN volledige beheersoverdracht deden zal IGEAN aan het overleg deelnemen. Het resultaat hiervan zal aan de gemeenten bezorgd worden.

<u>Prioriteiten</u>

- IGEAN pleegt overleg met de verschillende actoren over de algemene werking van de milieuhandhaving
- IGEAN pleegt overleg met de lokale toezichthouders over de algemene werking van de milieuhandhaving
- IGEAN pleegt overleg met de lokale toezichthouders over de opvolging van concrete dossiers.
- IGEAN optimaliseert de informatiedoorstroming naar alle betrokken actoren
- IGEAN onderzoekt of een overleg met een aantal actoren op regelmatige basis aangewezen is en zo ja met welke partners en op welke wijze

e) monsternemingen, analyses en metingen

In het kader van de milieuhandhaving kan het nemen van monsters, het uitvoeren van analyses of het uitvoeren van (geluids-)metingen noodzakelijk zijn.

Gelet op de specificiteit hiervan wordt er veelal gekozen om beroep te doen op erkende laboratoria.

Een aantal van deze monsternemingen of metingen kunnen uitgevoerd worden door het Provinciaal Instituut voor Hygiëne PIH. Heel wat gemeenten hebben een overeenkomst afgesloten

met het PIH, die op afroep kan ingezet worden. Ook voor de milieuhandhaving kan op deze overeenkomst beroep gedaan worden.

Voor de gemeenten die aan IGEAN volledige beheersoverdracht hebben gedaan wenst IGEAN zelf een contract af te sluiten met het PIH, zodat zij rechtstreeks opdrachten kan geven aan het PIH en bijgevolg sneller kan optreden.

IGEAN heeft hierover reeds overleg gepleegd met het PIH en zal dit nog verder uitwerken. Hierbij zal het eveneens van belang zijn duidelijke afspraken te maken met de gemeenten.

Prioriteiten

1. IGEAN sluit een overeenkomst af met het PIH voor het op afroep nemen van monsters, het uitvoeren van analyses en (geluids-)metingen
2. IGEAN maakt duidelijke afspraken met de gemeenten over het gebruik hiervan
3. IGEAN onderzoekt of een samenwerking met andere partners of erkende laboratoria aangewezen is
4. IGEAN gaat na of het aangewezen is zelf monsters te nemen, analyses te doen of (geluids-)metingen te doen

2.3.3.2 Interleuven

Interleuven, actief in de provincie Vlaams-Brabant, heeft voor 10 gemeenten de milieuhandhavingsactiviteiten gepland voor de komende jaren.

Prioriteiten

a) Preventie

Preventieve acties blijven prioritair, zowel algemene acties (sensibilisatie) als specifieke acties (proactieve controles):

- Sensibilisering naar derden toe: Met gerichte en zo positief mogelijke communicatie inzake milieuhandhaving een maatschappelijk draagvlak en positieve ingesteldheid bij de bevolking trachten te verwezenlijken;
- Projectwerking: Acties gericht op bepaalde deelaspecten met focus op preventie en sensibilisatie;
    - Project niet-vergunde inrichtingen
    - Project controle inrichtingen met elektronisch versterkte muziek
    - Projecten sluikstorten en sluikstoken
- Proactieve controles van de bedrijven (vergunde, gemelde, niet vergunde), gericht op het informeren en op het sturen en corrigeren van de bedrijfsvoering.

b) Reactieve interventies naar aanleiding van klachten en meldingen :

- Voortzetting van de bestaande aanpak, met opstellen van procedures en streven naar een efficiënte en gelijkvormige aanpak;
- Tweewekelijks intern overleg met bespreking van nieuwe klachten/meldingen (opmaak plan van aanpak) en evaluatie van lopende interventies en acties (verdere opvolging);
- Bewerkstelligen van een betere informatiedoorstroming en duidelijke communicatie-strategie naar alle betrokken actoren (gemeente, politie, klager, beklaagde, milieu-inspectie, OVAM);
- Nauwer betrekken van de politie bij bepaalde situaties (veiligheid van de betrokken toezichthouders, bevragingen buurtbewoners, enz....);
- Aandacht voor de strikte opvolging en naleving van de gestelde wettelijke termijnen / procedures;
- Toepassen van de afgesproken veiligheidsprocedures bij interventies ten velde.

c) Uitvoeren van proactieve controles

- Uitklaren van de bevoegdheidsverdeling inzake het proactief optreden naar hinderlijke inrichtingen toe, in overleg met LNE milieu-inspectie;
- Nakijken of een aanpassing van de exclusiviteitsovereenkomst noodzakelijk/wenselijk is om proactieve controles verder te kunnen blijven uitvoeren;
- Selectie van de aan te pakken sector (ca. 10 % van de vergunde / vergunningsplichtige inrichtingen/jaar):in nauw overleg met de gemeente afspraken maken over de sector (bedrijven) en over het bijhorende plan van aanpak;
- Extra aandachtspunt voor 2015:
    - hernieuwing aflopende milieuvergunningen in de landbouwsector
    - project niet-vergunde inrichtingen
        - Verder uitwerken van een plan van aanpak en dit voorleggen aan de gemeenten en starten met uitvoering ervan;
        - Sensibilisatie / inventarisatie / gerichte informatiecampagne in 2015;
        - Systematisch bezoek en vaststellingen / opvolging in 2015: indien nodig op basis van de vaststellingen, aanmaningen/verplichtingen tot regularisatie (melding/milieu-vergunningsaanvraag).
        - Opmaak/aanvulling/aanpassing van vergunningeninventaris: systematisch aanvullen met nieuwe dossiers

d) Opvolging van gedane interventies en acties

- Aangepaste en verbeterde registratie van uitgevoerde controle-acties in functie van de opvolging: Dit houdt o.a. de opmaak van een vervolgtraject in voor elk voorval/melding en de opname ervan in het registratiesysteem;
- Tweewekelijks intern overleg: bespreking van de lopende interventies en acties, en vastleggen verdere opvolging (o.a. bespreking van de opgemaakte vervolgtrajecten en opvolgen van de uitvoering ervan);

- Ad hoc overleg indien noodzakelijk: Indien nodig wordt in het kader van een specifiek dossiers een apart overleg georganiseerd met alle betrokken handhavers: bespreken en indien nodig aanpassen van vervolgtraject, opvolgen van uitvoering ervan, ... ;
- Periodieke intergemeentelijke bezoeken: Tijdens deze periodieke overlegmomenten (een 3-tal keer per jaar) wordt de opvolging van de (lopende) voorvallen en uitgevoerde interventies een vast agendapunt.

e) Inventaris vergunde inrichtingen :
- Nazicht, systematisch aanvulling en aanpassing/verbetering van de bestaande inventaris; o.a. systematisch linken van databank aan ingescande vergunningendossiers;
- GIS verwerking: koppeling van vergunningen aan GIS-kaarten.

f) Aanstelling (inter)gemeentelijke toezichthouders:
- Beschikbaarheid intergemeentelijke toezichthouders: opvolgen noodzaak van bijkomende intergemeentelijke toezichthouders;
- Opvolgen erkenning van gemeentelijke toezichthouders en voor de gemeenten die beroep doen op interleuven inzake handhaving, de erkenning van alle beschikbare intergemeentelijke toezichthouders.

Doelstellingen
Interleuven formuleert een aantal concrete doelstellingen voor de verwezenlijking van haar milieuhandhavingsbeleid:

- Maximaal voorkomen van milieuovertredingen (en stedenbouwkundige overtredingen) door sensibilisatie en proactieve acties naar bedrijven;
- Systematische (proactieve) controle van de naleving van de opgelegde (bijzondere) milieuvoorwaarden;
- Systematische opvolging van de na een eerdere controle opgelegde voorwaarden;
- Systematische (proactieve) controle van exploitaties zonder vereiste vergunning/melding;
- Meer uniforme aanpak van milieuhandhaving zowel naar bedrijven/particulieren binnen de gemeente als tussen wat betreft de aanpak van de diverse gemeenten, zeker binnen één politiezone;
- Uitbouw van een werkbaar handhavingssysteem in het kader van de omgevingsvergunning i.s.m. de diensten ruimtelijke ordening en stedenbouw.

Samenwerking
a) Samenwerking bewerkstelligen tussen diverse handhavingsactoren
- Betere communicatie met de politie met ruimte voor gezamenlijke acties;
- Samenwerking met milieu-inspectie in functie van de gewijzigde bevoegdheden;
- Samenwerking met OVAM in functie van afvalproblematiek en problematiek van de autowrakken (eventueel ook i.s.m. Febelauto).

b) Periodiek overleg

Organiseren van periodiek handhavingsoverleg per politiezone:

- Basisfrequentie: 2 keer per jaar, maar aanpasbaar in functie van de noodzaak;
- Alle gemeenten van betreffende politiezone, ook diegene die geen gebruik maken van onze dienstverlening inzake handhaving en de verantwoordelijke bij de politie;- betrekken van alle handhavingsactoren bij dit overleg.

Periodieke intergemeentelijke bezoeken

Handhaving is een vast item in deze periodieke overlegmomenten met o.a. het overlopen van de voorbije interventies en opvolging van de genomen maatregelen naar aanleiding van interventies (aanmaningen, ...). (een 3 keer per jaar);

Opleiding en bijscholing

a) Bijscholing en opleiding voor de (inter)gemeentelijke toezichthouders;

Problematiek bodemvervuiling:

- Verbeteren en up-to-date houden van specifieke kennis met bijzondere aandacht voor de schadegevallen en het handhavingsluik;
- Samenwerking met OVAM.

Omgevingsvergunning:

- Verbeteren en up-to-date houden van specifieke kennis met bijzondere aandacht voor handhaving);
- Overleg met diensten Ruimtelijke Ordening: uitwerken methode van samenwerking inzake handhaving.

Planning inzake te organiseren infodagen/infomomenten in 2015:

b) Infodagen en opleiding toezichthouders;

- Infodag/infomoment over aanpak niet-vergunde inrichtingen;
- Infodag/infomoment over aanpak asbestproblematiek (i.s.m. OVAM, FOD-Volksgezondheid) met aandacht voor het asbest afbouwbeleid;
- Infomoment: toelichting project sluikstorten;
- Infomoment over staalname/analyse in het kader van handhaving: toelichting over gezamenlijke aanbesteding inzake staalname/analyse diverse monsters (water, afval, bodem, ...), toelichting over werkwijze.

2.3.3.3 IVMK

Voor 17 gemeenten heeft IVMK (Interlokale Vereniging Milieuhandhaving Kempen) de doelstellingen en prioriteiten voor de komende 5 jaar gepland.

Prioriteiten en doelstellingen

a) Klachtenbehandeling (reactieve controles en opvolging)

Reactieve controles worden uitgevoerd naar aanleiding van een milieuklacht die gemeld wordt, hetzij op de gemeentelijke milieudienst, hetzij bij de politiediensten.

De gemeentelijke toezichthouder registreert de klacht die gemeld wordt op de gemeentelijke milieudienst. Gegevens over de klager, de vermoedelijke overtreder, de plaats van overtreding, de aard van de hinder, … worden verzameld en geregistreerd. Een eerste plaatsbezoek kan duidelijkheid brengen omtrent de ernst van de situatie. In bepaalde gevallen zal de klacht opgelost kunnen worden door het versturen van een raadgeving of een aanmaning naar de vermoedelijke overtreder.

Indien toch verdere opvolging van de klacht vereist is, neemt de gemeentelijke toezichthouder contact op met ofwel de toezichthouders van de politie, ofwel de interlokale toezichthouders:

- De interlokale toezichthouders worden gecontacteerd bij technisch of juridisch complexe dossiers. Vaak zullen deze klachten betrekking hebben op een industriële of landbouwactiviteit;
- De toezichthouders van de politie worden gecontacteerd indien de milieuklacht betrekking heeft op vrije velddelicten of GAS-overtredingen, waarbij het verbaliseren centraal staat. Ook bij burenhinder kan het aangewezen zijn om de politie of de wijkagent in te schakelen.

De toezichthouders van de politie en/of de interlokale toezichthouders zullen daarna ter plaatse gaan om de formele vaststellingen te doen. Hierbij worden de nodige raadgevingen en/of aanmaningen gegeven. In het uiterste geval kunnen ook bestuurlijke maatregelen genomen worden.

Voor het opmaken van bestuurlijke maatregelen kunnen de toezichthouders van de politie steeds beroep doen op de interlokale toezichthouders. Ook de burgemeesters kunnen ingeschakeld worden voor het nemen van bestuurlijke maatregelen binnen hun specifieke bevoegdheidsdomeinen.

Een milieuklacht die gemeld wordt op de politiediensten, wordt hier geregistreerd in ISLP. De controles worden in de mate van het mogelijke, en voor zover het dienstrooster dit toelaat, uitgevoerd door de toezichthouder van de politie. Indien de interventieploeg hiervoor ingezet wordt, wordt het dossier nadien alsnog bezorgd aan de toezichthouder van de politie voor verdere opvolging. Bij juridisch of technisch complexe dossiers, kan steeds beroep gedaan worden op de interlokale toezichthouders voor de nodige bijstand.

De verzoeken tot het opleggen van bestuurlijke maatregelen, die worden ingediend bij de andere toezichthouders, kunnen overgedragen worden aan de interlokale toezichthouders.

b) Controles naar aanleiding van verlenen/weigeren vergunning en het opleggen van voorwaarden

Uit de evaluatie van de werking van IVMK door de lokale toezichthouders van de gemeentes en van de politiezones bleek de vraag naar het uitvoeren van controles naar aanleiding van nieuwe vergunningsbesluiten of weigeringsbesluiten.

Ter uitvoering hiervan worden volgende prioriteiten vastgelegd voor desbetreffende controles:

- controles op aspecten die geweigerd worden in de milieuvergunning;
- controles bij (vermoeden van) niet naleven van belangrijke bijzondere voorwaarden (opgelegde studies, emissiebeperkende maatregelen, opgelegde metingen, geurbeperkende maatregelen,...);
- controles op afgeleverde milieuvergunningen van bedrijven met belangrijke milieu-impact (inclusief belangrijke impact naar de buurtbewoners) waarvan men onzeker is over de naleving van de milieureglementering.

c) specifieke handhavingscampagnes (proactieve controles)

Uit de evaluatie van de sectoren of milieuthema's door de lokale toezichthouders van de gemeentes en van de politiezones bleek voornamelijk de vraag naar het uitvoeren van proactieve controles in volgende sectoren:

- carwashes met (vermoeden van) niet naleving van de milieureglementering;
- hondenkennels met (vermoeden van) niet naleving van de milieureglementering.

2.3.4 Lokale politie.

2.3.4.1 Programmering van de milieuhandhavingsactiviteiten binnen de politiezones

Van de 117 politiezones hebben er 43 gereageerd op de oproep van de VHRM om een milieuhandhavingsprogramma in te dienen. Hiervan beschikken er 19 over een milieuhandhavingsprogramma.

2.3.4.2 Inhoud van de milieuhandhavingsprogramma's van de politiezones

Wat de inhoud van de milieuhandhavingsprogramma's betreft kan worden vastgesteld dat de invulling van de milieuhandhavingsactiviteiten zeer uiteenlopend is. Sommige politiezones beperken zich tot het vermelden van 1 prioriteit terwijl anderen een zeer gedetailleerde en onderbouwde planning van de milieuhandhavingsactiviteiten voorleggen.

Uiteraard is het niet mogelijk om al deze individuele milieuhandhavingsprogramma's integraal weer te geven. Om een overzicht te kunnen bieden van de inhoud van de verkregen respons, werd er dan ook voor gekozen om net zoals bij de gemeenten via een aantal thema's de inhoud van het programma te bundelen.

Prioriteiten

Zoals uit onderstaande grafiek blijkt worden in de politiezones vooral prioriteiten gesteld met betrekking tot het reactief optreden naar aanleiding van klachten en meldingen. Het preventieve en proactieve aspect van de milieuhandhaving, wordt hier, in tegenstelling tot de gemeenten, in mindere mate gepland. Dit ligt in de lijn van de verwachtingen. De politie heeft immers deskundigheid en ervaring om reactief op te treden. Het opstellen van PV's in milieuzaken wordt dan ook graag aan hen overgelaten. De gemeenten daarentegen zetten meer in op routinematige controles van vergunningsvoorwaarden en het uitwerken van preventieve acties.

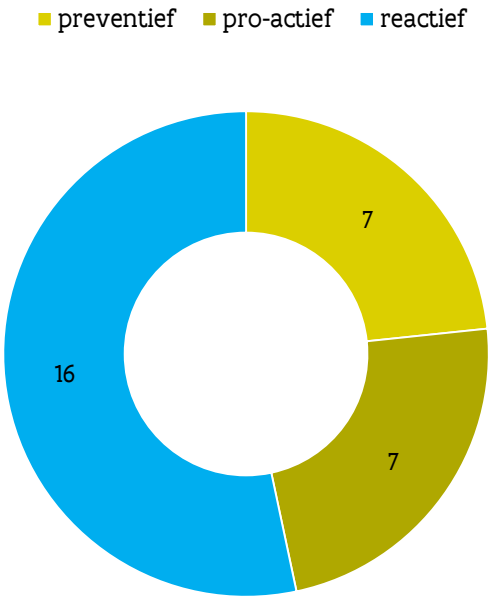

Grafiek 8: Verdeling van de milieuhandhavingsactiviteiten door de politie

a) Preventieve Handhaving

Van de 19 politiezones die over een milieuhandhavingsprogramma beschikken hebben er 7 aangegeven aandacht te hebben voor het preventieve aspect van de handhaving.

Onderstaande grafiek geeft een overzicht van de thema's waarrond politiezones preventief werken.

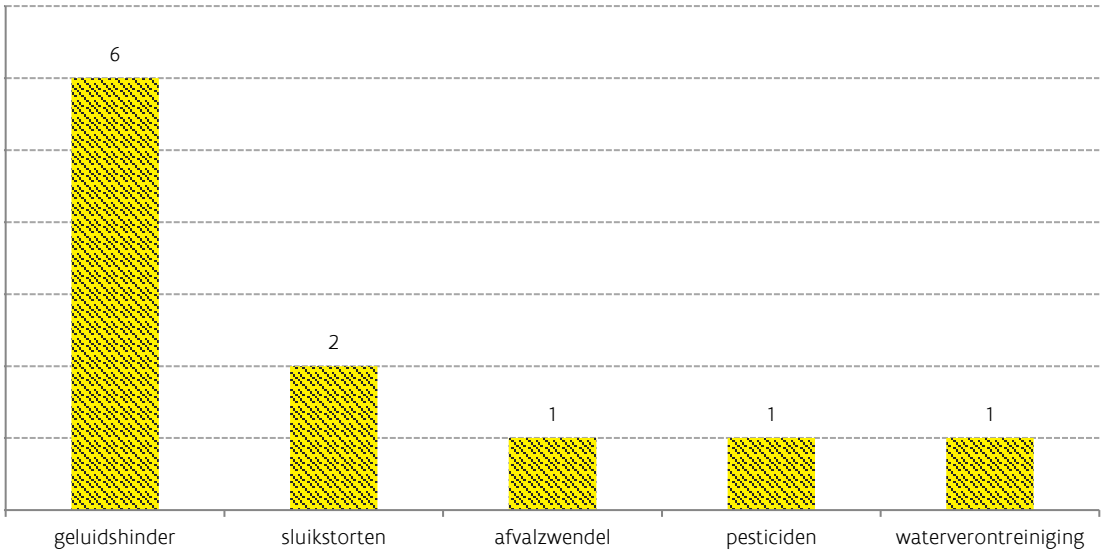

Grafiek 9: Sensibiliseringsthema's in de politiezones

Net zoals dat bij de gemeenten het geval is wordt er binnen politiezones inzake preventie vooral aandacht besteed aan geluidshinder. 2 politiezones geven aan ook rond sluikstorten sensibiliserend te werken, terwijl 1 politiezone vermeldt om ook met betrekking tot waterverontreiniging en pesticiden sensibiliseringsacties te doen. Nog een andere politiezone geeft aan ook preventie met betrekking tot afvalzwendel te organiseren.

b)Proactieve Handhaving

7 politiezones vermelden in hun milieuhandhavingsprogramma dat zij proactief optreden.

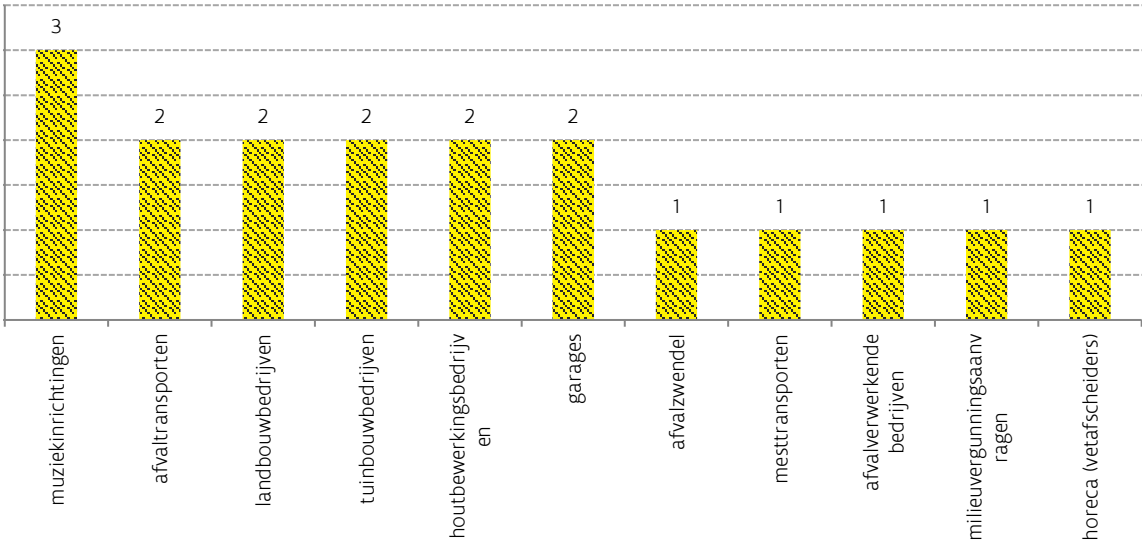

Grafiek 10 Proactieve controles door de lokale politie

Wat betreft de sectoren en activiteiten betreft die hierbij worden geviseerd, geven 3 politiezones aan om routinematige controles te organiseren in muziekinrichtingen wat betreft de geluidsaspecten. In 10 van de 19 politiezones wordt in de milieuhandhavingsprogramma's aangegeven dat zij ook met betrekking tot afvaltransporten, landbouwbedrijven, tuinbouwbedrijven, houtbewerkingsbedrijven en garages controles zullen plannen.

In 5 politiezones wordt in de komende jaren daarenboven bijzondere aandacht besteed aan proactieve controles met betrekking tot andere thema's zoals afvalzwendel, mesttransporten, afvalververkende bedrijven, horeca en milieuvergunningsaanvragen in het algemeen.

c) Reactieve Handhaving

Het merendeel aan milieuhandhavingsplanning gebeurt in de politiezones met betrekking tot het reactief optreden naar aanleiding van klachten en meldingen.

In onderstaande grafiek wordt weergegeven waaraan er inzake reactief optreden prioritair aandacht wordt besteed.

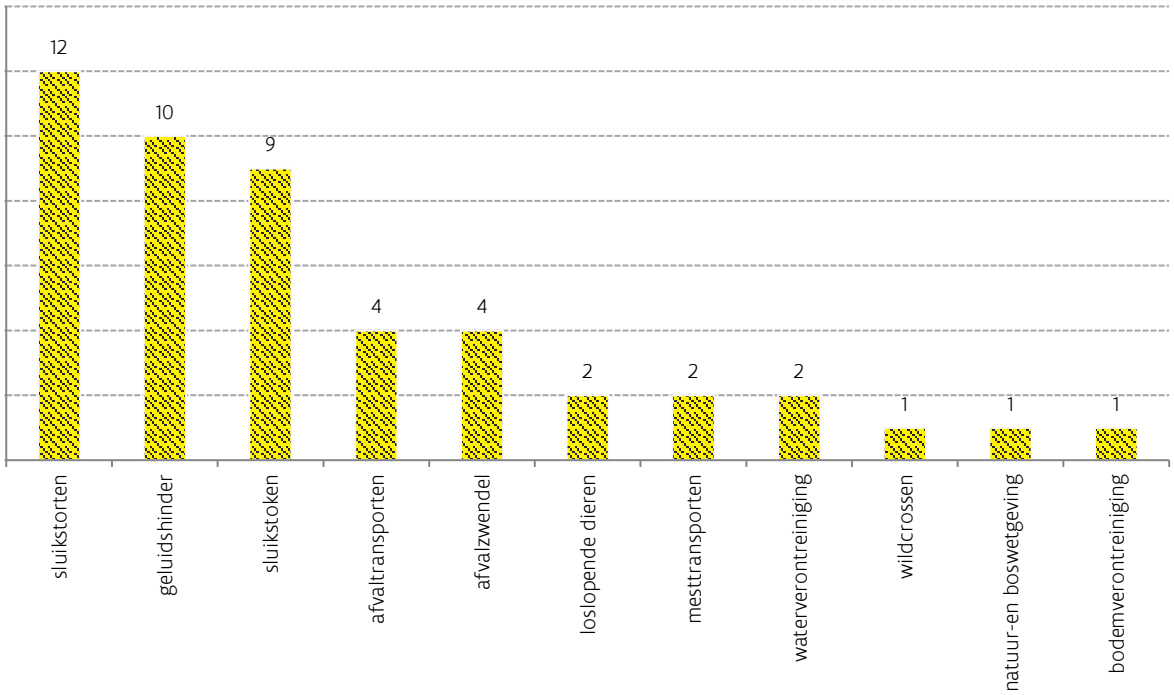

Grafiek 11: Reactief optreden naar aanleiding van klachten en meldingen

Van de 19 politiezones met een milieuhandhavingsprogramma geven er 12 aan dat zij prioritair aandacht besteden aan klachten en meldingen inzake sluikstorten. Ook geluidshinder (10

politiezones) en sluikstoken (9 politiezones) staan bovenaan de lijst met prioritair aan te pakken fenomenen.

Wat betreft afvaltransporten en afvalzwendel geven 4 politiezones aan om hier, in navolging van het nationale veiligheidsplan prioritaire aandacht aan te besteden.

Ook bij meldingen en klachten van schendingen inzake loslopende dieren, mesttransporten, waterverontreiniging, bodemverontreiniging, wildcrossen en natuur- en boswetgeving geven een aantal politiezones aan hier steeds een gepast gevolg aan te zullen geven.

Samenwerking

In ongeveer de helft van de politiezones wordt nauw samengewerkt met de gemeentelijke milieudiensten. Sommige politiezones hebben hiertoe een samenwerkingsprotocol afgesloten.
Wat de gewestelijke actoren betreft vermelden de politiezones samenwerkingsverbanden met de Milieu-inspectie, het Agentschap voor Natuur en Bos, de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij en de Vlaamse Landmaatschappij.

Federaal wordt er samengewerkt met de parketten, de federale politie en het Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen.

Ook de Provincie wordt vermeldt als handhavingspartner.

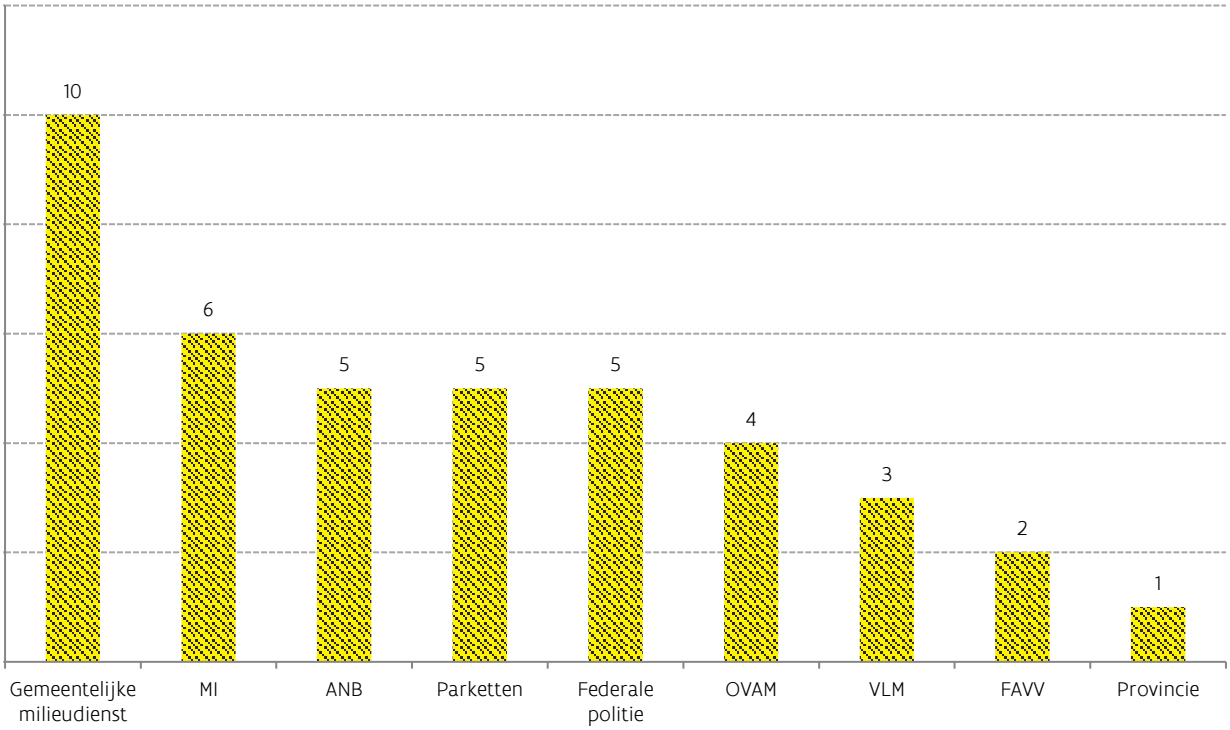

Grafiek 12: Handhavingspartners van de politiezones

3 STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN VAN DE VHRM

3.1 MISSIE EN VISIE VAN DE VHRM

3.1.1 Missie[5]

De VHRM ondersteunt de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement. Met het oog op een doelmatige handhaving van de milieuregelgeving en de regelgeving inzake Ruimtelijke Ordening, en de coördinatie en afstemming tussen beide domeinen in het kader van de omgevingsvergunning, zet de VHRM in op systematisch overleg met de hiervoor bevoegde overheden en de betrokken handhavingsactoren. Op die manier vormt de VHRM het kader waarin de verschillende handhavingsactoren dit overleg kunnen organiseren. Het milieuhandhavingsrapport en het handhavingsrapport Ruimtelijke Ordening, dewelke jaarlijks door de VHRM worden opgesteld, evalueren doelgericht de uitvoeringspraktijk van het milieuhandhavingsdecreet en de handhaving van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening. De krachtlijnen van het beleid en de prioriteiten worden uitgewerkt – in een eerste fase als twee afzonderlijke documenten – in het milieuhandhavingsprogramma (vijfjaarlijks) en het handhavingsprogramma Ruimtelijke Ordening[6]. Organisatorische samenwerkingsafspraken worden, waar wenselijk, verankerd in handhavingsprotocollen in de schoot van de VHRM.

3.1.2 Visie

De VHRM vormt het kader waarbinnen de krachten van de verschillende handhavingsactoren worden gebundeld om te komen tot een effectievere, efficiëntere en afgestemde handhaving. De VHRM wenst met zijn activiteiten en doelstellingen een aanzienlijke rol te spelen in de optimalisatie van de handhaving van het milieurecht en de handhaving van de Ruimtelijke Ordening en de afstemming en integratie tussen beide domeinen in het kader van de omgevingsvergunning.

3.2 STRATEGISCHE EN OPERATIONELE DOELSTELLINGEN

De missie en de visie krijgen uitvoering via de strategische en operationele doelstellingen van de VHRM. Om in de dagelijkse praktijk rekening te houden met deze strategische lange termijn doelstellingen dienen er doelen voor de korte termijn vastgelegd te worden. Deze operationele doelstellingen maken het mogelijk te beoordelen of de VHRM er in slaagt de geplande strategie waar te maken. De operationele doelstellingen kunnen worden gekoppeld aan projecten, processen en activiteiten om de korte termijn doelstellingen in werking te stellen.

---

[5] Art. 16.2.2. DABM: Ter ondersteuning van het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering wordt een gewestelijke raad voor de handhaving van de milieuwetgeving en de handhaving van de bepalingen van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening opgericht, hierna de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu te noemen.

[6] Art. 16.2.6. DABM: De Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu stelt de krachtlijnen en de prioriteiten van het beleid inzake de handhaving van de milieuwetgeving voor. Hij doet dat op eigen initiatief of op verzoek van het Vlaams Parlement of de Vlaamse Regering.
De Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu kan op eigen initiatief of op verzoek van het Vlaams Parlement of de Vlaamse Regering voorstellen en adviezen formuleren in het kader van het handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening en ten aanzien van het gewestelijk handhavingsprogramma ruimtelijke ordening zoals bedoeld in artikel 6.1.3, §1, van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening

SD1: De VHRM stelt de krachtlijnen en de prioriteiten van het beleid inzake de handhaving van het milieurecht voor en formuleert voorstellen en adviezen ten aanzien van het handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening.[7]

De VHRM stelt krachtlijnen en prioriteiten voor van het te voeren milieuhandhavingsbeleid en kan dit ook doen ten opzichte van het handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening. Hij doet dit op een proactieve wijze of op verzoek van de Vlaamse regering of het Vlaams parlement.
De VHRM stimuleert het programmatorisch en risicogericht handhaven.

Operationele doelstellingen:

OD1.1 De VHRM levert een bijdrage voor de milieubeleidsnota. Deze insteek bestaat uit beleidsaanbevelingen waarin de prioriteiten voor de handhavingsinstanties worden voorgesteld.

OD1.2 De VHRM coördineert de opmaak van een strategisch meerjarenprogramma dat de handhavingsprioriteiten van de milieuhandhavingsactoren bundelt, namelijk het Milieuhandhavingsprogramma. In dit Milieuhandhavingsprogramma worden ook de strategische en operationele doelstellingen van de VHRM opgenomen, naast overkoepelende aanbevelingen betreffende het gewestelijke, provinciale en gemeentelijke milieuhandhavingsbeleid.[8]

OD1.3 De VHRM coördineert[9] de advisering op het Handhavingsprogramma Ruimtelijke Ordening dat het handhavingsbeleid van de Vlaamse Regering inzake Ruimtelijke Ordening aanstuurt. Dit handhavingsprogramma bevat de gewestelijke handhavingsprioriteiten en de gewestelijke beleidslijnen inzake de handhaving Ruimtelijke Ordening. Het kan tevens aanbevelingen bevatten inzake de handhaving van de Ruimtelijke Ordening op gemeentelijk niveau en de samenwerking met en tussen de betrokken beleidsniveaus.[10]

SD2: De VHRM ondersteunt de Vlaamse Regering en het Vlaams Parlement.

---

[7] Art. 16.2.6. eerste lid DABM: De Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu stelt de krachtlijnen en de prioriteiten van het beleid inzake de handhaving van de milieuwetgeving voor. Hij doet dat op eigen initiatief of op verzoek van het Vlaams Parlement of de Vlaamse Regering.
De Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu kan op eigen initiatief of op verzoek van het Vlaams Parlement of de Vlaamse Regering voorstellen en adviezen formuleren in het kader van het handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening en ten aanzien van het gewestelijk handhavingsprogramma ruimtelijke ordening zoals bedoeld in artikel 6.1.3, §1, van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening.

[8] Art. 16.2.4. DABM: De Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving coördineert de opmaak van een vijfjaarlijks milieuhandhavingsprogramma dat de handhavingsprioriteiten van de handhavingsinstanties, vermeld in dit decreet, bundelt. De handhavingsinstanties stellen daarvoor zelf een individueel vijfjaarlijks handhavingsprogramma op dat op eenvoudig verzoek wordt bezorgd aan de Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving.
In het milieuhandhavingsprogramma worden ook de strategische en operationele doelstellingen van de Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving vermeld die jaarlijks worden geëvalueerd in het milieuhandhavingsrapport.
De Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving legt het milieuhandhavingsprogramma ter goedkeuring voor aan de Vlaamse Regering.
De Vlaamse Regering kan de nadere regels vaststellen voor de inhoud, de opstelling, de verspreiding en de actualisering van het milieuhandhavingsprogramma. De Vlaamse Regering kan eveneens nadere regels vaststellen voor de afstemming van het milieuhandhavingsprogramma met andere beleidsdocumenten.

9 Art. 6.1.3 §1, tweede lid VCRO: De Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu coördineert de opmaak van een handhavingsprogramma Ruimtelijke Ordening. De raad verzoekt het departement om een ontwerp en wint vervolgens adviezen in bij de handhavingsinstanties die belast zijn met de handhaving van deze codex en van het decreet … tot invoering van de omgevingsvergunning en van titel V van het decreet van 5 april 1995 houdende algemene bepalingen inzake milieubeleid.

[10] Art. 16.2.6.tweede lid DABM: De Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu kan op eigen initiatief of op verzoek van het Vlaams Parlement of de Vlaamse Regering voorstellen en adviezen formuleren in het kader van het handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening en ten aanzien van het gewestelijk handhavingsprogramma ruimtelijke ordening zoals bedoeld in artikel 6.1.3, §1, van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening.]

De VHRM ondersteunt de Vlaamse Regering die belast is met de coördinatie en de inhoudelijke invulling van het handhavingsbeleid met betrekking tot de milieuregelgeving en de regelgeving Ruimtelijke Ordening, en het Vlaams Parlement. [11]

De VHRM kan de Vlaamse Regering en het Vlaamse Parlement adviseren over aangelegenheden die betrekking hebben op de handhaving van de milieuregelgeving en de regelgeving Ruimtelijke Ordening.[12]

De VHRM vervult een adviserende rol op het vlak van de handhaving van de milieuregelgeving en de regelgeving Ruimtelijke Ordening. [13]

Operationele doelstellingen:

OD2.1 De VHRM kan proactief advies formuleren met betrekking tot:
a) de handhaafbaarheid van nieuwe regelgeving inzake milieu en Ruimtelijke Ordening
b) beleidsinitiatieven inzake milieuhandhaving en handhaving van de Ruimtelijke Ordening
c) het te voeren en/of aan te passen handhavingsbeleid

OD2.2 De VHRM formuleert advies op vraag van de Vlaamse Regering en/of het Vlaamse Parlement met betrekking tot:
a) de handhaafbaarheid van nieuwe milieuregelgeving en regelgeving Ruimtelijke Ordening
b) beleidsinitiatieven inzake handhaving
c) het te voeren en/of aan te passen handhavingsbeleid

SD3: De VHRM vormt een kader waarbinnen de handhavingsactoren overleg plegen.[14]
De VHRM organiseert, met het oog op een doelmatige handhaving en de coördinatie tussen de milieuhandhaving en de handhaving Ruimtelijke Ordening in het kader van de omgevingsvergunning, systematisch overleg met de hiervoor bevoegde overheden. Dit overleg vindt plaats in de plenaire vergaderingen en in de werkgroepvergaderingen.

De VHRM faciliteert - op basis van de tijdens het overleg gemaakte afspraken - het afsluiten van protocollen en formuleert aanbevelingen tot werkmethodes.

Operationele doelstellingen:

OD3.1 De VHRM organiseert jaarlijks minstens 5 plenaire vergaderingen waarin de verschillende handhavingsactoren overleg plegen.

---

[11] Art. 16.2.2. DABM: Ter ondersteuning van het Vlaams Parlement en de Vlaamse Regering wordt een gewestelijke raad voor de handhaving van de milieuwetgeving en de handhaving van de bepalingen van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening opgericht, hierna de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu te noemen.
[12] Art. 16.2.1.DABM: De Vlaamse Regering is belast met de coördinatie en de inhoudelijke invulling van het handhavingsbeleid inzake milieu en ruimtelijke ordening.
[13] Art. 16.2.6. DABM: De Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu stelt de krachtlijnen en de prioriteiten van het beleid inzake de handhaving van de milieuwetgeving voor. Hij doet dat op eigen initiatief of op verzoek van het Vlaams Parlement of de Vlaamse Regering.
De Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu kan op eigen initiatief of op verzoek van het Vlaams Parlement of de Vlaamse Regering voorstellen en adviezen formuleren in het kader van het handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening en ten aanzien van het gewestelijk handhavingsprogramma ruimtelijke ordening zoals bedoeld in artikel 6.1.3, §1, van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening.
[14] Art. 16.2.3. eerste lid DABM: Met het oog op een doelmatige handhaving van de milieuwetgeving en de bepalingen van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009 pleegt de Vlaamse Regering, daarin bijgestaan door de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu, systematisch overleg met de daarvoor bevoegde overheden.

OD3.2 De VHRM kan de in de protocollen[15] gemaakte afspraken opvolgen en evalueren.

OD3.3 De VHRM faciliteert de opmaak van protocollen[16] waarin afspraken vervat zitten die gericht zijn op de afstemming van de middelen en de mensen op het terrein en op samenwerking tussen de verschillende handhavingsactoren. Tevens kan in dergelijke handhavingsprotocollen de onderlinge taakverdeling tussen de verschillende overheden, zowel naar inhoud (milieu en Ruimtelijke Ordening) als naar bestuursniveau (gewest-provincies-gemeente) worden vastgelegd.

OD3.4 De VHRM faciliteert de opmaak van aanbevelingen tot werkmethodes waarin functionele afspraken worden gemaakt tussen de handhavers om de handhavingspraktijk te vereenvoudigen en transparanter te maken, ook met betrekking tot hun onderlinge interacties.

OD3.5 De VHRM organiseert werkgroepvergaderingen, die een forum voor overleg en samenwerking vormen voor vertegenwoordigers van de verschillende handhavingsactoren. De vergaderingen worden georganiseerd aan de hand van een aantal thema's zoals:

- Toezicht, Sanctionering & Informatie
- Strategie en Innovatie
- Milieu & Ruimtelijke Ordening

OD3.6 De werkgroepen zorgen voor de voorbereiding van de adviezen, beleidsdocumenten en aanbevelingen, modellen en sjablonen, protocollen, aanbevelingen tot werkmethodes, instrumenten ter ondersteuning van de handhavingspraktijk, samenwerkingsinitiatieven, congressen… . De concrete agendapunten van de werkgroepen worden voorgedragen op de plenaire vergaderingen, zoals voorzien in het huishoudelijke reglement.

OD3.7 De VHRM vormt een forum voor kennisdeling en kennisoverdracht inzake handhaving en de afstemming van de milieuhandhaving en de handhaving Ruimtelijke Ordening, o.a. inzake risicogericht handhaven.

OD3.8 Aan de hand van de organisatie van het overleg tracht de VHRM te komen tot een vlotte en transparante informatie-uitwisseling en samenwerking tussen de verschillende handhavingsactoren.

SD4: De VHRM faciliteert de afstemming tussen het milieuhandhavingsbeleid en het handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening in het kader van de omgevingsvergunning.
De VHRM biedt een forum aan om het milieuhandhavingsbeleid en het handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening op elkaar af te stemmen in het kader van het Omgevingsbeleid.

[15] Protocollen afgesloten met de Minister
[16] Protocollen afgesloten tussen de handhavingsactoren

Operationele doelstellingen

OD4.1 Aan de hand van overleg op de plenaire vergaderingen en binnen de werkgroepen tracht de VHRM bij te dragen aan een vlotte afstemming van het milieuhandhavingsbeleid en het handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening.

SD5: De VHRM brengt het uitgevoerde handhavingsbeleid in beeld en evalueert het. [17] [18]

Om een concreet beeld te krijgen van de handhaving op het terrein evalueert de VHRM jaarlijks het in het afgelopen kalenderjaar door de handhavers gevoerde handhavingsbeleid. Daartoe verzamelt de VHRM de gegevens of krijgt zij de digitale data van de handhavingspartners aangeleverd voor verdere verwerking. Deze evaluatie wordt gepubliceerd in de vorm van het milieuhandhavingsrapport en het handhavingsrapport Ruimtelijke Ordening. Aan de hand van de aangeleverde gegevens doet de VHRM concrete aanbevelingen. In de rapporten worden een aantal deelanalyses uitgevoerd. Het rapport bevat: een specifieke evaluatie uit van de inzet van afzonderlijke handhavingsinstrumenten;

- een overzicht van de gevallen waarin, binnen de gestelde termijn, geen uitspraak werd gedaan over de beroepen tegen besluiten houdende bestuurlijke maatregelen;
- een evaluatie uit van de beslissingspraktijken van de parketten inzake het al dan niet strafrechtelijk behandelen van een vastgesteld misdrijf;
- een overzicht en vergelijking van het door de gemeenten en provincies gevoerde milieuhandhavingsbeleid en handhavingsbeleid Ruimtelijke Ordening;
- een inventaris op van de inzichten die tijdens de handhaving werden opgedaan en die kunnen worden aangewend ter verbetering van de regelgeving, beleidsvisies en beleidsuitvoering inzake milieu en Ruimtelijke Ordening.

Op basis van deze deelanalyses formuleert aanbevelingen voor de verdere ontwikkeling van het handhavingsbeleid inzake milieu en Ruimtelijke Ordening.

---

[17] Art. 16.2.5.eerste lid DABM: Jaarlijks stelt de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu een handhavingsrapport op. Alle overheden die deel uitmaken van het Vlaamse Gewest en die belast zijn met de handhaving van het milieurecht stellen, hetzij op eenvoudige vraag van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu, hetzij uit eigen beweging, alle informatie waarover ze beschikken en die van nut kan zijn voor de opstelling van het handhavingsrapport, ter beschikking van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu.
Art. 16.2.5, vierde lid DABM: Het handhavingsrapport van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu kan naast de rapportering over de milieuhandhaving ook rapportering over de handhaving van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening bevatten. Alle overheden die deel uitmaken van het Vlaamse Gewest en die belast zijn met de handhaving van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening van 15 mei 2009, stellen daarvoor, hetzij op eenvoudige vraag van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu, hetzij uit eigen beweging, alle informatie waarover ze beschikken en die van nut kan zijn voor de opstelling van het handhavingsrapport, ter beschikking van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu. De rapportering over de handhaving van de Vlaamse Codex Ruimtelijke Ordening omvat minstens de onderdelen opgesomd in het vorige lid.

[18] Artikel 6.1.3 §2 VCRO: Jaarlijks stelt de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu een handhavingsrapport Ruimtelijke Ordening op. Alle instanties die belast zijn met de handhaving van de ruimtelijke ordening, stellen, hetzij op eenvoudige vraag van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu, hetzij uit eigen beweging, alle informatie waarover ze beschikken en die van nut kan zijn voor de opstelling van het handhavingsrapport, vrijwillig ter beschikking van de Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu.
Het handhavingsrapport Ruimtelijke Ordening omvat minstens de volgende onderdelen:
1° een algemene evaluatie van het gewestelijke handhavingsbeleid dat in het afgelopen kalenderjaar is gevoerd;
2° een specifieke evaluatie van de inzet van de afzonderlijke handhavingsinstrumenten;
3° een overzicht van de gevallen waarin, binnen de gestelde termijn, geen uitspraak werd gedaan over de beroepen tegen besluiten houdende bestuurlijke maatregelen;
4° een evaluatie van de beslissingspraktijk van de parketten inzake het al dan niet strafrechtelijk behandelen van een vastgesteld stedenbouwkundig misdrijf;
5° een overzicht en vergelijking van het door de gemeenten gevoerde handhavingsbeleid;
6° een inventaris van de inzichten die tijdens de handhaving werden opgedaan en die kunnen worden aangewend voor de verbetering van de regelgeving, beleidsvisies en beleidsuitvoering;
7° aanbevelingen voor de verdere ontwikkeling van het handhavingsbeleid.

SD6: De VHRM beoogt een groter draagvlak voor de handhaving te creëren.
De VHRM beoogt met zijn werkzaamheden de verschillende handhavingsactoren inzake milieu en Ruimtelijke Ordening te ondersteunen, te engageren en te begeleiden. Daarnaast wenst de VHRM het forum te zijn waar deze actoren samen een optimalisatie van de milieu- en Ruimtelijke Ordeningshandhaving en van het ondersteunend kader ter zake bereiken. De VHRM spitst een deel van zijn activiteiten dan ook toe op ondersteuning en bewustmaking.

Operationele doelstellingen:
OD6.1 De VHRM organiseert jaarlijks een congres waar de verschillende handhavingsactoren worden bij betrokken en voor uitgenodigd.

OD6.2 De VHRM verzorgt presentaties en toelichtingen op studiedagen, congressen en colloquia.

SD7: De VHRM volgt de ontwikkelingen op in het internationale handhavingslandschap.
De VHRM is een koepelorganisatie waarin verschillende milieuhandhavingsactoren, actief in Vlaanderen, vertegenwoordigd zijn. De deelname van de VHRM aan internationale fora kan nuttige informatie opleveren. Daar diverse milieuproblemen een grensoverschrijdend karakter hebben en door het toenemende belang van het internationale milieubeleid en de Europese regelgeving staat het nut en de noodzaak van de internationale kennisuitwisseling buiten kijf.

Daarnaast komt de VHRM in contact met gelijkaardige koepelorganisaties, al dan niet regionaal of nationaal georganiseerd. Deze contacten leveren tussen de verschillende leden van dergelijke organisaties een interessante kruisbestuiving van kennis en ervaring op.

Operationele doelstellingen:
OD7.1 De VHRM neemt deel aan Europese fora inzake milieuhandhaving.

OD7.2 De VHRM neemt deel aan internationale fora inzake milieuhandhaving.

OD7.3 De VHRM deelt kennis met gelijkaardige (internationale) overleginstanties.

SD8: De VHRM evalueert de eigen werkzaamheden.
Om de eigen werkzaamheden en activiteiten bij te sturen waar nodig evalueert de VHRM jaarlijks de uitvoering van dit strategisch en operationeel programma.

Operationele doelstellingen:
OD8.1 De VHRM toetst de uitvoering van de eigen werkzaamheden aan het Strategische en Operationeel Programma en aan de beleidsbrief omgeving.

OD8.2 De VHRM evalueert jaarlijks de eigen werking en stuurt bij indien nodig.

4 AANBEVELINGEN

Krachtens artikel 5 van het Milieuhandhavingsbesluit dient het milieuhandhavingsprogramma overkoepelende aanbevelingen te bevatten met betrekking tot het milieuhandhavingsbeleid.

Voor de uitwerking van dit onderdeel van het programma zoomt de VHRM eerst in op een aantal thema's die we terugvinden in de individuele milieuhandhavingsprogramma's.

Achtereenvolgens worden de thema's Water, Afval en Informatie-uitwisseling besproken.

Vervolgens worden een aantal beleidsmatige aanbevelingen geformuleerd die betrekking hebben op deze thema's (4.4.1). De VHRM voegt daaraan zelf nog enkele algemene aanbevelingen toe die binnen het ruimer handhavingslandschap worden gesitueerd (4.4.2).

4.1 WATER

4.1.1 Situering

Als het handhavingslandschap voor wat betreft het thema water in kaart wordt gebracht, kan worden vastgesteld dat de handhavingsinspanningen zich voornamelijk toespitsen op de bescherming van de oppervlaktewateren, oeverzones, grondwater en fauna en flora.

4.1.1.1 Bescherming van de oppervlaktewateren

Lozingen

Vele handhavingsactoren hebben de handhaving van illegale lozingen in hun bevoegdheidspakket. In het bijzonder is hier de wet van 26 maart 1971 betreffende de bescherming van de oppervlaktewateren tegen verontreiniging van belang alsook de diverse VLAREM-verplichtingen.

Lozingen van klasse-I-inrichtingen worden proactief en reactief opgevolgd door de afdeling Milieu-inspectie. Tegen illegale lozingen van klasse 2 en 3-inrichtingen wordt voornamelijk reactief opgetreden door de lokale toezichthouders van de gemeenten en de politiezones. Indien de lozingen ook effectief het oppervlaktewater verontreinigen treedt ook de Vlaamse Milieumaatschappij op. Via de bijdrage aan het jaarlijkse milieuinspectieprogramma van MI wordt de VMM in staat gesteld om naast reactieve controles ook proactieve controleprogramma's aan te vragen.

Gaat het om lozingen die verband houden met de mestwetgeving, dan treedt de Vlaamse Landmaatschappij op.

Wat betreft illegale lozingen met betrekking tot de bevaarbare waterlopen, waterwegen en havens hebben de afdeling Maritieme Toegang van het departement Mobiliteit en Openbare Werken, het Agentschap Waterwegen en Zeekanaal NV en NV de Scheepvaart controlebevoegdheid. Voor het

ruimen van olie op het wateroppervlak in de Zeeschelde beschikt de afdeling Maritieme toegang over een raamcontract met een aannemer. De Scheepvaartpolitie stelt ter zake de processen-verbaal op.

Met betrekking tot de onbevaarbare waterlopen ten slotte legt de Vlaamse Milieumaatschappij zich toe op lozingen in onbevaarbare waterlopen van categorie I en controleren de provincies lozingen in onbevaarbare waterlopen categorie II en III.

Huishoudelijk afvalwater

Naast de rechtstreekse bescherming van de oppervlaktewateren tegen illegale lozingen controleren gemeenten en de politie eveneens de wettelijke voorwaarden voor de afvoer van huishoudelijk afvalwater. Afhankelijk van de zone waar de woning gelegen is bestaat er een verplichting tot aansluiting op het rioleringsnetwerk of moet er desgevallend een individuele behandelingsinstallatie voor afvalwater worden geïnstalleerd. Er wordt tevens een optimale scheiding tussen afvalwater en hemelwater nagestreefd. In de VLAREM zijn hiertoe verplichtingen ingeschreven. Vele gemeenten hebben hiertoe bovendien eigen verordeningen opgesteld en vermelden de correcte behandeling van huishoudelijk afvalwater als te handhaven prioriteit in hun milieuhandhavingsprogramma.

4.1.1.2 Bescherming van de oeverzones

Niet alleen de waterlopen zelf, maar eveneens de oeverzones van oppervlaktewaterlichamen met uitzondering van de waterwegen, zijn op basis van het decreet integraal waterbeleid van 18 juli 2003 beschermd. Deze zones zijn voor de waterbeheerders immers van cruciaal belang om een degelijk beheer en onderhoud van de waterlopen te kunnen voeren. Bepaalde schadelijke activiteiten met betrekking tot deze zones worden bovendien in dit decreet aan banden gelegd teneinde een negatieve impact op de waterkwaliteit tot een minimum te beperken.

Zo treden de Vlaamse milieumaatschappij (onbevaarbare waterlopen categorie I) en de provincies (onbevaarbare waterlopen categorie II en III) op tegen het inspoelen van mest en pesticiden in de waterlopen door de naleving van de afstandsregels die het decreet instelt met betrekking tot deze activiteiten te controleren. De OVAM ijvert voor de bescherming van de oeverzones tegen nieuwe verontreiniging, al dan niet ten gevolge van een ruiming van verontreinigde specie.

Ten einde een ongehinderd beheer van deze waterlopen te kunnen uitvoeren wordt er op basis van het decreet integraal waterbeleid eveneens opgetreden tegen illegale grondbewerkingen en constructies in de oeverzones. Als rechtsgrond is hierbij ook de wet van 28 december 1967 betreffende onbevaarbare waterlopen van belang. Deze wet valt echter niet onder het toepassingsgebied van het milieuhandhavingsdecreet.

Voor zover eveneens de mestregelgeving van toepassing is kan ook op de Vlaamse Landmaatschappij een beroep worden gedaan voor het toezicht op de naleving van de afstandregels voor bemesting langs de ingedeelde onbevaarbare waterlopen. De VLM maakt er een doelstelling van om te streven naar een steeds verbeterende oppervlaktewaterkwaliteit zoals bepaald in het actieprogramma nitraatrichtlijn.

Specifiek met betrekking tot het gebruik van pesticiden langs waterlopen door openbare diensten en commerciële actoren, met uitzondering van de land- en tuinbouwactiviteiten, zijn er eveneens afstandsregels uitgewerkt in het decreet duurzaam gebruik van pesticiden van 8 februari 2013. Afdeling Milieu-inspectie houdt toezicht op de hinderlijke inrichtingen en het Agentschap voor Natuur en Bos in de speciale beschermingszones en de terreinen en bermen op minder dan 6 meter van het talud van het oppervlaktewater. Verder kunnen de waterbeheerders toezicht houden op basis van hun bevoegdheid om toezicht te houden op het naleven van artikel 2 Wet Oppervlaktewateren (opvangbepaling voor allerlei soorten van waterverontreiniging).

4.1.1.3 Bescherming van het grondwater

Wat de bescherming van het grondwater betreft zijn de Afdeling Milieu-inspectie, de Vlaamse Milieumaatschappij en de gemeenten de belangrijkste handhavingsactoren. Daarnaast voert de OVAM via het Bodemdecreet toezicht uit op de sanering van eventuele grondwaterverontreiniging (toezicht dat de sanering effectief gebeurt).

Naast controles van vergunde grondwaterwinningen en een sturend heffingenbeleid is vooral een aanpak van illegale grondwaterwinningen noodzakelijk, met inbegrip van de overschrijding van de vergunde debieten. De VMM focust op die actiegebieden waar het kwantitatief grondwaterprobleem het grootst is. Deze gebieden zijn aangeduid in de herstelprogramma's voor grondwaterlichamen in ontoereikende toestand. Voor de grondwaterlichamen geldt een aangepast vergunningenbeleid en is ook het toezicht houden op het naleven van de vergunning voor de grondwaterwinning door de Afdeling Milieu-Inspectie en de gemeenten extra van belang.

Verschillende gemeentes namen de controles van grondwaterwinningen op als prioriteit in hun milieuhandhavingsprogramma.

Er worden eveneens inspanningen geleverd met betrekking tot het controleren van bronbemalingen. In Vlaanderen wordt veel gebouwd en op vrijwel elke bouwwerf is het tijdelijk oppompen van grondwater noodzakelijk om het grondwater kunstmatig te verlagen om het bouwwerk te kunnen realiseren. Al te vaak wordt hierbij het opgepompte grondwater rechtstreeks afgevoerd in de riolering hetgeen ervoor zorgt dat het waterzuiveringsproces wordt verstoord. Voor bronbemalingen geldt een meldingsplicht bij de gemeenten. Grotere volumes moeten eveneens aangegeven worden bij Aquafin. In dit geval kan de gemeente nagaan of de lozing op de riolering kan vermeden worden door alternatieven voor te stellen.

Ook dit wordt door verschillende gemeenten als prioriteit in hun milieuhandhavingsprogramma opgenomen.

Ter bescherming van de grondwaterwinningen voor drinkwater, voert de OVAM een project uit in de beschermingszones. Alle exploitaties met bodembedreigende activiteiten worden van nabij gevolgd wat hun verplichtingen in het Bodemdecreet betreft. Zo kan snel op de bal gespeeld worden ter bescherming van de grondwaterwinningen. De bedoeling is wel degelijk om te handhaven in drinkwatergebieden als partijen bijvoorbeeld hun periodieke onderzoekplicht of hun saneringsplicht niet nakomen.

4.1.1.4 Bescherming van waterfauna en –flora

Het Agentschap voor Natuur en Bos ziet toe op de bescherming van de fauna en flora van de Vlaamse binnenwateren via de natuurbehoudsregelgeving en de wet op de riviervisserij. Zij controleren tevens de afstandsregels die gelden met betrekking tot de oeverzones op basis van het pesticidendecreet, maar hebben geen rechtstreekse handhavingsbevoegdheid voor het vaststellen van lozingen in het oppervlaktewater.

4.1.2 Aanbevelingen

Beleidsaanbevelingen via de Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid (CIW)
Binnen het CIW zijn de belangrijkste actoren van het integraal waterbeleid verenigd. Dit is dan ook het forum bij uitstek om krachten tussen waterbeheerders te bundelen, informatie uit te wisselen en gezamenlijke beleidsaanbevelingen uit te werken inzake handhaving met betrekking tot het thema water.

Het CIW heeft daartoe reeds belangrijke initiatieven genomen in voorbereiding van het stroomgebiedbeheerplan en het bijhorende maatregelenprogramma voor de periode 2016-2021. Op 8 mei 2014 hechtte het CIW haar goedkeuring aan 12 thematische prioriteiten voor de handhaving in het kader van integraal waterbeleid. Die prioriteiten bouwen voort op de eerder vastgestelde prioriteiten voor de handhaving in het kader van de watertoets. Ze worden opgenomen in het stroomgebiedbeheerplan 2016-2021 en onder de vorm van een actie in het maatregelenprogramma 2016-2021; die beide eind 2015 door de Vlaamse Regering goedgekeurd moeten worden.

Er kan worden vastgesteld dat vele van deze prioriteiten met betrekking tot water terug te vinden zijn in de individuele milieuhandhavingsprogramma's van de milieuhandhavingsactoren. Er konden prioriteiten worden teruggevonden voor de aanpak van illegale lozingen, het controleren van de afstandsregels voor bemesting, pesticidengebruik en werkzaamheden in de oeverzones, het controleren van een correcte afvoer van huishoudelijk afvalwater, illegale grondwaterwinningen, bronbemalingen en de sluikstortproblematiek langs waterlopen.

De VHRM beveelt dan ook aan dat het CIW het voortouw blijft nemen om deze prioriteiten in de individuele programma's van de handhavingsactoren te laten doorwerken zodat er een brede basis wordt gelegd waarbij er inzake handhaving van het integraal waterbeleid aan één touw kan worden getrokken om de waterkwaliteit te verbeteren.

Op die manier kunnen per prioriteit samenwerkingsafspraken gemaakt worden over wie waarop effectief ook toezicht zal houden, kunnen verbetervoorstellen worden geformuleerd om knelpunten met betrekking tot toezicht weg te werken en kunnen afspraken worden gemaakt over onderlinge ondersteuning.

Risico-gedreven toezicht
De efficiëntie en effectiviteit van de handhaving wordt verhoogd indien de beschikbare middelen worden ingezet op plaatsen waar dit er het meest toe doet. Voor wat betreft de kwaliteit van het

oppervlaktewater dienen de handhavingsinspanningen met betrekking tot illegale lozingen, de controles van de saneringsinfrastrucuur en de afstandregels met betrekking tot oeverzones zich derhalve vooral te focussen op de speerpuntgebieden en aandachtsgebieden zoals bepaald in de stroomgebiedbeheerplannen in uitvoering van de kaderrichtlijn water alsook op de speciale beschermingszones zoals vastgesteld in uitvoering van de vogel- en habitatrichtlijn en de focusgebieden (bv. Drinkwaterbeschermingszones) in het kader van het mestdecreet.

De handhavingsactiviteiten met betrekking tot illegale winningen van grondwater moeten gefocust worden op de actiegebieden zoals aangeduid in de herstelprogramma's voor de grondwaterlichamen in kwantitatief ontoereikende toestand.

Verder dient het accent te liggen op het handhaven van de lozingsvoorwaarden voor gevaarlijke en prioritair gevaarlijke stoffen.

De Vlaamse Milieumaatschappij kan als waterkenniscentrum hierbij ondersteunend optreden.

Verhoging handhaafbaarheid illegale lozingen van silosappen

Zowel de VMM als de VLM delen mee dat zij regelmatig lozingen van silosappen van voedselopslag in het oppervlaktewater vaststellen met een grote milieu-impact tot gevolg.

Deze silosappen komen meestal in het oppervlaktewater terecht via overloop van opslagtanks vermengd met regenwater en vallen buiten het bestek van de mestwetgeving. Door hun ernstige impact op waterlopen is een prioritaire handhaving van deze lozingen noodzakelijk.

Thans is het handhaven van silosappen een verantwoordelijkheid van de gemeentelijke toezichthouders/milieupolitie en voor zover de lozing plaats heeft in de waterlopen of waterwegen die zij beheren, ook van de waterbeheerders. Bij ingedeelde inrichtingen zijn AMI en de lokale toezichthouders aan zet. De ervaring met de milieupolitie is echter dat door personeelstekort en weinig ervaring met deze materie de handhaving van deze lozingen een nauwelijks ingevulde behoefte is.

Het handhaven van de correcte opslag van deze silosappen bij landbouwbedrijven zou optimaler moeten verlopen. Gezien de deskundigheid bij de verschillende actoren (VLM, VMM, AMI en milieupolitie) inzake vaststellen, analyseren en interpreteren kunnen in overleg tussen VLM, VMM AMI en/of milieupolitie de inspanningen rond handhaving worden opgedreven.

Eigen handhavende actie zal VMM voor het segment niet-ingedeelde inrichtingen uitbouwen met prioriteit op incidenten met vissterfte tot gevolg. VLM toezichthouders komen ambtshalve frequent op ingedeelde inrichtingen met silosapproblemen. Mits een verbreding van de VLM toezichtopdrachten kunnen ook deze vaststellingen meegenomen worden.

Stroomlijning van prioriteiten met betrekking tot onbevaarbare waterlopen

De prioriteiten van de gewestelijke en gemeentelijke stedenbouwkundige inspecteurs- zijn niet steeds in overeenstemming met deze van de waterloopbeheerders. Zo zijn constructies binnen de 5-meterzone van een waterloop minder prioritair voor een stedenbouwkundig inspecteur (met als doelstelling de goede ruimtelijke ordening), maar wel belangrijk voor de verschillende waterloopbeheerders.

Om dergelijke schendingen aan te pakken is samenwerking tussen de waterloopbeheerders en de inspectiediensten van ruimtelijke ordening noodzakelijk zodat men kan nagaan wanneer men welke handhavingsinstrumenten het best kan inzetten.

Harmonisering van de handhaving van de wetgeving met betrekking tot onbevaarbare waterlopen.

Momenteel bestaan er in de verschillende wetgevingen rond onbevaarbare waterlopen aparte regelingen in verband met toezicht en handhaving. Op het terrein heeft dit voor gevolg dat er nog steeds verschillende soorten handhavers met verschillende toezichtsbevoegdheden aanwezig zijn.

De volgende wetgeving werd nog niet onder de koepel van het Milieuhandhavingsdecreet gebracht:

- Wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen
- Koninklijk besluit van 5 augustus 1970 houdende algemeen politiereglement van de onbevaarbare waterlopen
- Koninklijk besluit van 29 november 1968 houdende vaststelling van de procedure bij de onderzoeken de commodo et in commodo, voorgeschreven door de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen

Door alle wetgeving rond waterlopen onder het Milieuhandhavingsdecreet te brengen, wordt meer duidelijkheid en transparantie gecreëerd, wat zal bijdragen aan een efficiënt en effectief toezicht rond de waterloop.

De VHRM beveelt aan dat er initiatieven worden genomen om te onderzoeken hoe de wetgeving rond de onbevaarbare waterlopen kan worden geharmoniseerd onder de koepel van het Milieuhandhavingsdecreet.

Sanctionering als sluitstuk

In deze hele handhavingsketen dient ook voldoende aandacht te gaan naar de gepaste sanctionering als sluitstuk, waarbij de ernstige schendingen door het parket strafrechtelijk moeten worden behandeld. De Prioriteitennota Vervolgingsbeleid Milieurecht Vlaams Gewest van 2013 geeft in die zin de belangrijkste schendingen aan waartegen prioritair moet worden opgetreden. Indien het parket van oordeel is dat een schending niet strafrechtelijk vervolgd dient te worden, is het aan te bevelen dat zij gebruik maakt van de mogelijkheid om het dossier te bezorgen aan de afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer (AMMC), die dan instaat voor een gepaste sanctionering door middel van een bestuurlijke geldboete.

4.2 AFVAL

Het thema afval neemt binnen de milieuhandhaving een prominente plaats in. De milieuhandhavingsrapporten van de voorbije zes jaar tonen aan dat tussen een derde en de helft van alle vastgestelde schendingen betrekking hebben op dit thema. Toegespitst op handhaving belichten we twee grote deelgebieden. Het eerste deelgebied is alles wat met afvalzwendel (afvalfraude) te maken heeft, een tweede aspect is het illegaal achterlaten van afval.

4.2.1 Afvalzwendel

4.2.1.1 Situering

Doordat de producent van afval ook betaalt voor een milieuverantwoorde verwerking is er met het kunnen ontwijken van deze kosten een grote winst te boeken. Het thema afval geeft dan ook aanleiding tot zware criminaliteit door goed georganiseerde netwerken. Afval wordt ingezameld door niet-legale inzamelaars, uitgevoerd naar het buitenland waar minder strenge verwerkingsregels gelden en/of waarvoor een exportverbod geldt. Te verontreinigd afval wordt gemengd met minder vervuild afval om het goedkoper te verwerken. Gerecycleerde afvalstoffen komen als grondstoffen terug in het productieproces. In de praktijk worden de kwaliteitscriteria meer dan eens omzeild door kwaliteitscontroles bewust onzorgvuldig uit te voeren, documentatie van de grondstoffen te vervalsen, … Vanaf 1 juli 2015 stijgen de heffingen op storten of verbranden van afval hetgeen afvalzwendel nog lucratiever zal maken.

Afvalzwendel omvat vaak milieumisdrijven met een georganiseerd karakter, met belangrijke vermogensvoordelen en met een impact op de volksgezondheid waarbij nood is aan een multidisciplinaire aanpak waarin zowel de gewestelijke milieuadministratie, de federale politie, de lokale politie, douane en parket participeren. Politie- en douaneonderzoeken inzake informatieuitwisseling en analyses van criminele activiteiten worden benadrukt door de recente wijziging van de Europese Verordening 1013/2006 betreffende de Overbrenging van Afvalstoffen, die dit invoert als onderdeel van de verplichte risicobeoordelingen van afvalstromen.

4.2.1.2 Actoren en hun rol

De afvoer, het transport en de verwerking van afvalstoffen is een proces dat in verschillende tussenstappen plaatsvindt. Verschillende actoren bv. vervoerders, overslagbedrijven, inzamelaars, verwerkers zijn hierbij betrokken. Afvalstoffen volgen een traject dat een stroom of keten kan genoemd worden. Dit is een concept dat in ruime zin opgevat kan worden (bv. de “asbestketen”), of in de enge zin en dan staat de keten voor het reële traject dat een welbepaalde afvalpartij gevolgd heeft.

De milieuwetgeving heeft als doel om het niveau van de hinder te beperken ter hoogte van de verwerkers, maar zij moet ook de volledige afvalstromen in goede banen leiden. Dit laatste gebeurt door restricties op te leggen aan bepaalde fases in de afvalstroom, zoals bv. de limitatieve lijsten voor gebruik als grondstof, stortverboden en exportban, maar ook door verplichtingen en beperkingen op te leggen aan de inzamelaars, handelaars, makelaars en vervoerders van

afvalstoffen. De actoren bewijzen met afvalstoffen- en materialenregisters, analyses en transportdocumenten dat zij gevolg hebben gegeven aan deze beperkende wetgeving.

Handhaving van een afvalstroom blijft evenwel niet beperkt tot het aspect van onmiddellijke hinder, maar bestaat ook in de handhaving op het "administratieve" luik. Het administratieve luik omvat het beschikken over de juiste gegevens en bewijsstukken om de traceerbaarheid van de afvalstoffen en materialen te waarborgen.

Het geïntegreerde toezicht op de verschillende stappen in een afvalstroom wordt ketentoezicht genoemd. Integraal toezicht op een keten betekent ook dat de verschillende uitgevoerde inspecties (controles van transporten, registers of verwerkingsinstallaties) geen doel op zich vormen, maar slechts middelen zijn om het algemene doel te bereiken, met name de afvoer van afvalstoffen naar de wettelijk toegelaten "eindbestemming" te garanderen. De controles op afvalstromen in de transportfase veronderstelt aanwezigheid en aandacht voor hetgeen er in de zeehavens van Antwerpen en Zeebrugge gebeurt.
De federale en de lokale politiediensten hebben als eerstelijnsdiensten de algemene bevoegdheid om op te treden tegen schendingen van het gehele pakket regelgeving dat het vervoer en de in-, uit- en doorvoer van afvalstoffen regelt, Hun bevoegdheid reikt eveneens over de grenzen van het Vlaamse gewest heen tot heel het Belgische grondgebied. Te vermelden is dat de politie actief is op alle grote verkeerassen met speciale eenheden (autowegen-, spoorweg-, luchthaven- en scheepvaartpolitie) als met de reguliere eenheden van de lokale politie. De politiediensten hebben daarbij weliswaar niet dezelfde verregaande mogelijkheden als de toezichthouders die zijn aangesteld conform het Milieuhandhavingsdecreet.

Op het gewestelijke niveau is de afdeling Milieu-inspectie de belangrijkste actor. Het toezicht op de in-, uit- en doorvoer van afvalstoffen behoort volledig tot de bevoegdheid van de afdeling. De toezichthouders van de afdeling Milieu-inspectie zijn eveneens aanwezig in de zeehavens, zij maken daarbij gebruik van al hun toezichtrechten op buitenlandse schepen wanneer deze laatsten zich op het grondgebied van het Vlaams Gewest bevinden.

Naast de afdeling Milieu-inspectie is OVAM de tweede grote gewestelijke speler. OVAM beheert de administratieve aspecten van het overbrengen van afval. Daarnaast biedt OVAM ondersteuning voor afval-, materialen- en bodemwetgeving aan andere inspectie- en politiediensten voor de volledige afval-, materialen- en bodemwetgeving, ook en vooral voor de aspecten waarvoor de OVAM zelf geen toezichtsbevoegdheid heeft. In dit kader stelt OVAM informatie en expertise ter beschikking van de bevoegde inspectie- en politiediensten.

Ook de gemeentelijke toezichthouders hebben dezelfde bevoegdheden wat betreft de overbrenging van afval als de afdeling Milieu-inspectie. In de programma's van de gemeentelijke actoren komt dit aspect weinig aan bod.

Naast de politie en de gespecialiseerde inspectiediensten zoals OVAM en de afdeling Milieu-inspectie is er ook samenwerking met andere diensten zoals de havenkapitein en de douane.

Reeds meer dan 20 jaar pakt de centrale dienst Leefmilieu (FGP) de afvaltransportcontroles projectmatig aan i.s.m. de bevoegde milieuadministraties. Via een gestandaardiseerde informatiedrager (ECO-formulier) worden controlegegevens gevat in een expertendatabank en uitgewisseld met de ander bevoegde controle- en toezichtsdiensten. De meerwaarde van dergelijke handelwijze is duidelijk en werd als dusdanig ook opgenomen in de ontwerptekst van samenwerkingsakkoord tussen de Belgische Staat en de drie Gewesten inzake grensoverschrijdende overbrenging van afvalstoffen (CoSWR). De rol van de centrale dienst Leefmilieu is in deze essentieel.

4.2.1.3 Aanbevelingen

Samenwerken bij complementaire bevoegdheden versterken.
Sleutel tot een effectieve handhaving inzake de overbrenging van afval is de samenwerking tussen de instanties. Het internationale aspect mag hierbij niet verwaarloosd worden aangezien afvalstromen zich zelden beperken tot het Vlaamse grondgebied. De evidente partners binnen België zijn de politie, de douane, de afdeling Milieu-inspectie, OVAM, de havenkapiteinsdiensten en het Openbaar Ministerie. Een ander gegeven dat samenwerking noodzakelijk maakt is dat de bevoegdheid voor afval versnipperd is over verschillende diensten. Er zijn overlegstructuren actief, deze moeten waar nodig geconsolideerd of gestroomlijnd worden. Waar nodig moet nieuw overleg worden opgestart.

Opname afvalzwendel nieuwe Kadernota Integrale Veiligheid
In het nationaal veiligheidsplan 2011-2015 is de strijd tegen afvalfraude reeds als prioritair criminaliteitsfenomeen aangeduid. De VHRM dringt erop aan dat dit zo blijft in de nieuwe kadernota integrale veiligheid, zodat politie en parket de nodige opsporingsonderzoeken kunnen (laten) verrichten, en de zware afvalvalcriminaliteit door het parket kan worden aangepakt door een strafrechtelijke vervolging. In het nationaal veiligheidsplan 2016-2019 is als prioriteit opgenomen voor het brede spectrum van leefmilieu (afvalfraude, dierenwelzijn, eco-fraude, bedreigde dier- en plantensoorten), het verder organiseren – samen de partners – van een geïntegreerde en multidisciplinaire aanpak.

Behouden van een verzamelpunt van info om zware afvalcriminaliteit tegen te gaan.
Momenteel verzamelt, verwerkt en analyseert de centrale dienst Leefmilieu van de FGP de gegevens van de verschillende diensten, dit “uniek loket” is onontbeerlijk in de strijd tegen de georganiseerde (vaak grensoverschrijdende) afvalcriminaliteit aangezien het een schakel vormt tussen de Gewesten, de diensten en de milieuadministraties. De uitwisseling van informatie tussen alle actoren is een conditio sine qua non om een informatiegestuurde handhaving te kunnen realiseren. Aangezien de informatiestromen momenteel vanuit elke actor naar de politie kunnen plaatsvinden is een centraal centrum binnen het politioneel bestel de meest voor de hand liggende oplossing. Deze rol wordt nu adequaat ingevuld door de centrale dienst Leefmilieu (FGP).

4.2.2 Achterlaten van afval

4.2.2.1 Situering

Van dit thema ondervindt iedereen in meer of mindere mate hinder. De centrale regeling is te vinden in artikel 12 van het Materialendecreet. Bij de opmaak van het Milieuhandhavingsdecreet is veel aandacht aan de strijd tegen sluikstorten besteed. Het opzet was om met dit decreet het kader te creëren voor een maximale pakkans op het terrein.

Een eerste nieuwigheid was de mogelijkheid om in veel ruimere mate dan tot dan toe het geval was, Vlaamse ambtenaren aan te duiden die tegen het illegaal achterlaten van afval kunnen optreden. Het Milieuhandhavingsdecreet laat toe dat binnen alle diensten van de Vlaamse overheid milieutoezichthouders worden aangeduid, ook binnen die diensten waar men niet rond het thema milieu werkt. Met het Milieuhandhavingsbesluit werd deze mogelijkheid verder geconcretiseerd zodat ambtenaren van instanties zoals het Agentschap Wegen en Verkeer, Departement Mobiliteit en Openbare Werken, het Agentschap voor Maritieme Dienstverlening en Kust, agentschap Waterwegen en Zeekanaal en NV De Scheepvaart kunnen ingeschakeld worden in de strijd tegen het illegaal achterlaten van afval. De toezichtopdracht van voornoemde ambtenaren is evenwel beperkt tot artikel 12, §1, van het Materialendecreet in het gebied waarvoor zij bevoegd zijn.

De ambtenaren waarvan sprake in vorige alinea zijn actoren in de zin van artikel 16.2.6 van het DABM. Bijgevolg werden deze ambtenaren uitgenodigd om een programma te bezorgen. Uit hun programma's is af te leiden dat er binnen dit systeem een aantal verbeterpunten mogelijk zijn, waarover verder meer.

Een andere nieuwigheid is de juridische basis die werd geboden om de GAS-boetes op te leggen voor het achterlaten van afval. De GAS-wetgeving bepaalt[19] immers dat enkel wanneer er geen hogere regelgeving van toepassing was, de gedraging met een GAS boete kon worden gesanctioneerd. Aangezien het achterlaten van afval reeds in de meest ruime zin bestraft kon worden met de toepassing van artikel 12 van het Materialendecreet, oordeelden sommige rechters dat een GAS boete niet mogelijk was. Hierdoor stond het lik op stuk beleid van de steden en gemeenten tegen het achterlaten van afval op de helling. Het Milieuhandhavingsdecreet voorzag een opdeling in het voorheen zeer ruime thema van achterlaten van afval[20]. De opdeling bestaat erin dat het achterlaten van afval enerzijds enkel een vorm van openbare overlast is, die het samenleven verstoort, en anderzijds een "zwaardere" vorm kan aannemen die verder gaat dan het verstoren van de netheid in de buurt. Deze regeling loste het probleem van de onwettigheid van het opleggen van een GAS-boete voor het achterlaten van afval op. De regeling zorgde er wel voor dat men in de praktijk niet steeds eenvoudig kan bepalen wanneer het achterlaten van afval verder gaat dan het verstoren van netheid in de buurt.

---

[19] Artikel 119*bis*, § 1, van de Nieuwe Gemeentewet bepaalde :
« *De gemeenteraad kan straffen of administratieve sancties bepalen voor overtredingen van zijn reglementen of verordeningen, tenzij voor dezelfde overtredingen door of krachtens een wet, een decreet of een ordonnantie straffen of administratieve sancties worden bepaald* »

[20] Artikel 16.6.3, §2 DABM. "*In afwijking van de straffen vermeld in § 1 kunnen gemeenten voor kleine vormen van openbare o.v.erlast gemeentelijke sancties bepalen overeenkomstig artikel 119bis van de Nieuwe Gemeentewet.*
Wanneer de gemeente geen gemeentelijke sancties overeenkomstig artikel 119bis van de Nieuwe Gemeentewet heeft bepaald, worden in die gemeente deze kleine vormen van openbare overlast gestraft met een geldboete van maximum 45,45 euro."

Bij het bepalen van de gemeentelijke administratieve sancties (GAS) kunnen de gemeenten kiezen ofwel voor politiestraffen, ofwel voor een administratieve geldboete met een maximum van 375 euro. In de gevallen waar gemeenten zelf niet optreden tegen dergelijke vormen van overlast, is openbare overlast strafbaar met een geldboete van 50 euro.
In vele individuele handhavingsprogramma's vinden we de strijd tegen het illegaal achterlaten van afval terug.

4.2.2.2 Actoren

De politiediensten, verschillende gewestelijke inspectiediensten, de gemeentelijke, de intergemeentelijke en de provinciale toezichthouders zijn bevoegd om het achterlaten van afval vast te stellen.

Het illegaal achterlaten, beheren, verwerken of verbranden van afvalstoffen is zoals hierboven gesteld een overtreding van artikel 12 §1 van het Materialendecreet. Wanneer dit is vastgesteld door een bevoegde toezichthouder of door de politie zal de overtreder door hen aangemaand worden om de illegale activiteit stop te zetten en op eigen initiatief en kosten de afvalstoffen op te ruimen en af te voeren naar een vergunde verwerker. Desnoods kunnen ook bestuurlijke maatregelen worden opgelegd.

OVAM treedt op ter ondersteuning van de handhavende actoren. OVAM kan wanneer het achterlaten van afval door een bevoegd persoon is vastgesteld (PV lastens artikel 12, §1 van het Materialendecreet) gericht het heffingsinstrument inzetten. Dit heffingsinstrument wordt ingezet als een belangrijke bijkomende stimulans voor de overtreder om de afvalstoffen op zijn kosten op te ruimen en af te (laten) voeren naar een vergunde verwerker.

4.2.2.3 Aanbevelingen

Samenwerking met RO

Schendingen op de regelgeving in functie van achterlaten van afval creëert vaak neveneffecten waar ook een component van bouwcriminaliteit mee gepaard gaat. Het zijn vaak zeer zichtbare fenomenen zoals het illegaal gewoonlijk gebruiken van gronden voor het stockeren van gebruikte of afgedankte voertuigen en andere (afval)materialen. Het betreft meestal de schending van meerdere regelgevingen en draagt bij tot een verwaarloosd uitzicht van de buurt.

Daarnaast kunnen ook reliëfwijzigingen ingevolge het storten van grond, afval etc. op zich strafbaar zijn en deze kunnen vrij onverwacht ook ongewenste effecten genereren zoals vb. het ontregelen de waterhuishouding van de omgeving, met wateroverlast tot gevolg.

Ondersteuning aan de verschillende actoren bij het vaststellen van achterlaten van afval

Onder de bevoegde actoren bevinden zich toezichthouders die niet courant met dit thema te maken krijgen. De gewestelijke toezichthouders die niet afkomstig zijn uit het beleidsdomein leefmilieu geven aan nood te hebben aan bijkomende opleiding. Deze opleiding moet erg specifiek zijn en enkel gericht op het toezicht van de naleving van artikel 12 van het Materialendecreet. Binnen het bestaande opleidingsaanbod kan men zo een gerichte opleiding op maat distilleren. Sommige actoren, bv. OVAM, bieden reeds opleiding aan rond dit thema. Het is belangrijk dat die

actoren die nood hebben aan een specifieke opleiding en ondersteuning in contact gebracht worden met de aanbieders ervan.

Zwerfvuil is een van de mogelijke vormen van het achterlaten van afstoffen. Specifiek gericht op de voorkomen van zwerfvuil werd op Vlaams niveau een beleid ontwikkeld gericht op de voorkoming van zwerfvuil. Handhaving maakt hiervan een integraal deel uit. Belangrijk hierbij is dat er een goede afstemming gebeurt tussen de bepalingen in de GAS-reglementen en artikel 12 van het Materialendecreet. Dit moet zowel gebeuren op het vlak van de bepalingen zelf (bvb. bovengrens zwerfvuil versus ondergrens sluikstorten) en de bevoegde ambtenaren die respectievelijk aangesteld zijn als GAS-ambtenaar of als toezichthouder in het kader van het Milieuhandhavingsdecreet.

Meer gebruik maken van mogelijkheid om gewestelijke toezichthouders aan te duiden buiten het beleidsdomein LNE.

Het Milieuhandhavingsdecreet laat toe dat Vlaamse ambtenaren van buiten het beleidsdomein Leefmilieu, Natuur en Energie, als toezichthouders kunnen aangesteld worden om toe te zien op de naleving van artikel 12 van het Materialendecreet. De ambtenaren die hiervoor in aanmerking komen moeten nog met naam worden aangeduid door hun leidend ambtenaar. Uit de verschillende individuele handhavingsprogramma's blijkt dat veel ambtenaren die in aanmerking komen om aangesteld te worden als toezichthouder, niet door hun leidend ambtenaar worden aangeduid. De VHRM beveelt aan dat ambtenaren die hiervoor volgens het milieuhandhavingsbesluit in aanmerking komen, ook effectief door hun leidend ambtenaar worden aangeduid.

Sanctionering als sluitstuk

In deze hele handhavingsketen dient ook voldoende aandacht te gaan naar de gepaste sanctionering als sluitstuk, waarbij de ernstige schendingen door het parket strafrechtelijk moeten behandeld worden. Indien het parket van oordeel is, dat een schending niet strafrechtelijk vervolgd dient te worden, is het aan te bevelen dat zij gebruik maken van de mogelijkheid om het dossier te bezorgen aan de afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer (AMMC) met het oog op bestuurlijke beboeting, die in deze gevallen er dient voor te zorgen dat kort op de bal wordt gespeeld. Ook wanneer het achterlaten van afval gesanctioneerd kan worden via een GAS-boete moeten gemeenten van deze mogelijkheid afdoende gebruik maken.

4.3 INFORMATIE-UITWISSELING.

4.3.1 Situering.

Er zijn vele actoren actief in het milieuhandhavingslandschap die tijdens hun handhavingsactiviteiten informatie verzamelen over concrete dossiers die ze behandelen. Bij de handhaving van concrete milieudossiers zijn immers vaak meerdere actoren bevoegd om op te treden. Er wordt dan bijvoorbeeld een proces-verbaal opgesteld voor één bepaald aspect van de zaak, terwijl andere entiteiten op grond van hun eigen bevoegdheden aanvullende vaststellingen zouden kunnen doen.

Het is dan ook belangrijk dat de verschillende handhavingsentiteiten elkaar op de hoogte kunnen houden van vaststellingen, genomen maatregelen en boetebeslissingen die interessant zijn om te delen.

Daarnaast hebben deze handhavingsentiteiten (toezichthouders en beboeters) informatie nodig over bijvoorbeeld de vergunningstoestand van een bedrijf of van een perceel waar werkzaamheden plaatsvinden. Deze informatie is verspreid binnen de gewestelijke overheidsdiensten, maar ook de federale overheidsdiensten beschikken over informatie die voor toezichthouders interessant kan zijn voor concrete dossiers. De decreetgever heeft bij de uitwerking van het Milieuhandhavingsdecreet gedacht aan vormen van informatie-uitwisseling en werkte met betrekking tot het delen van processen-verbaal, verslagen van vaststelling, bestuurlijke maatregelen en veiligheidsmaatregelen alvast een regeling uit. Met betrekking tot andere vormen van informatie-uitwisseling is er vooralsnog geen regeling uitgewerkt.

4.3.1.1 Processen-Verbaal

In artikel 16.3.24 DABM wordt de mogelijkheid voorzien voor gewestelijke handhavingsactoren om onderling processen-verbaal uit te wisselen indien deze relevante informatie zou kunnen bevatten voor een andere gewestelijke actor[21].

Op grond hiervan is er dus een maximale flexibiliteit voorzien om vaststellingen tussen de verschillende gewestelijke handhavingsactoren uit te wisselen zodat er desgevallend gezamenlijk opgetreden kan worden.

Artikel 16.3.24 DABM bepaalt verder dat de Vlaamse regering kan bepalen welke andere overheden een kopie van het proces-verbaal moeten ontvangen.

In artikel 58 van het Milieuhandhavingsbesluit heeft de Vlaamse regering een aantal situaties beschreven waarbij er een kopie van het PV aan een andere overheid moet worden bezorgd:

- De toezichthouders van het Agentschap voor Natuur en Bos bezorgen een kopie van het proces-verbaal dat is opgesteld :
    - wegens schending van de jachtregelgeving aan de instanties bevoegd voor de afgifte van het jachtverlof
    - wegens ontbossing aan de afdeling Inspectie van het Agentschap Inspectie Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed

[21] Art. 16.3.24. De toezichthouders stellen de milieumisdrijven vast in een proces-verbaal, dat ze onmiddellijk bezorgen aan de procureur des Konings bij de rechtbank binnen het rechtsgebied waar het milieumisdrijf is gepleegd.
De toezichthouders kunnen een kopie van het proces-verbaal bezorgen aan de relevante gewestelijke overheden, die belast zijn met de handhaving van de regelgeving, vermeld in artikel 16.1.1, eerste lid.
De Vlaamse Regering kan de nadere voorwaarden bepalen van het proces-verbaal, alsook welke andere overheden geïnformeerd kunnen worden over de vastgestelde milieumisdrijven en de wijze waarop dat moet gebeuren.
De Vlaamse Regering kan bepalen in welke gevallen de toezichthouders een kopie van het proces-verbaal moeten bezorgen.

    - tegen landbouwers wegens schending van de regels over de bescherming van vogels en de bescherming van vegetatie en kleine landschapselementen aan de Afdeling Markt- en Inkomensbeheer van het Agentschap voor Landbouw en Visserij
    - wegens het niet legaal in bezit hebben van fazanten, aan de provinciale controle-eenheden van het federaal voedselagentschap
    - wegens schending van de CITES-wet en haar uitvoeringsbesluiten, aan de dienst CITES van de federale overheidsdienst Volksgezondheid, Veiligheid van de Voedselketen en Leefmilieu
- De toezichthouders van de afdeling Milieu-Inspectie de gemeentelijke, de intergemeentelijke toezichthouders en de toezichthouders van een politiezone bezorgen een kopie van het proces-verbaal dat is opgesteld wegens schending van het Milieuvergunningendecreet of de uitvoeringsbesluiten ervan wat het beheren van afvalstoffen betreft en wegens de vaststelling van een nieuwe bodemverontreiniging in de inrichtingen die in de indelingslijst opgenomen in de bijlage bij titel I van het VLAREM, in kolom 8 een vermelding van O, A of B hebben staan aan de Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
- Alle toezichthouders bezorgen een kopie van het proces-verbaal aan het Agentschap Inspectie Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid en Onroerend Erfgoed wanneer ze vaststellen dat er een reliëfwijziging op terreinen is aangebracht die een schending inhoudt op het Materialendecreet of het Bodemdecreet
- Alle toezichthouders bezorgen een kopie van het proces-verbaal met betrekking tot ingedeelde inrichtingen aan de afdeling Milieuvergunningen

Verder worden de burgemeesters bij ieder milieumisdrijf ingelicht waar het misdrijf werd gepleegd en wie er werd aangeduid als vermoedelijke overtreder.

In het geval het een proces-verbaal betreft inzake bedrijven die vallen onder het samenwerkingsakkoord van 21 juni 1999 tussen de Federale Staat, het Vlaams gewest, het Waals Gewest en het Brussels Hoofdstedelijk Gewest betreffende de beheersing van de gevaren van zware ongevallen waarbij gevaarlijke stoffen betrokken zijn, gebeurt die melding aan de betrokken deputatie en aan de provinciegouverneur.

Op grond van artikel 16.3.24bis DABM (nog niet in werking) zullen de gemeentelijke toezichthouders die in kader van de VCRO werden aangeduid ook een vaststellingsbevoegdheid krijgen voor de milieuvergunningsaspecten van de omgevingsvergunning. Wanneer de gemeentelijke VCRO-toezichthouders hiervan een schending vaststellen zullen ook zij verplicht zijn om een afschrift van het PV te bezorgen aan de gewestelijke milieuhandhavingsactoren. De Vlaamse Regering bepaalt welke overheden een afschrift ontvangen.

4.3.1.2 Verslagen van vaststelling

Door een wijziging van artikel 16.3.23 DABM in de toekomst zal de Vlaamse Regering kunnen bepalen welke andere overheden een kopie zullen ontvangen van verslagen van vaststelling van milieu-inbreuken.

Een gelijkaardige regeling werd voorzien in artikel 16.3.23bis (nog niet in werking) waardoor gemeentelijke toezichthouders die op grond van de VCRO werden aangeduid, een kopie van hun verslagen van vaststelling inzake de milieuvergunningsaspecten van de omgevingsvergunning zullen moeten overmaken aan door de Vlaamse regering nader te bepalen gewestelijke milieuhandhavingsactoren.

4.3.1.3 Bestuurlijke maatregelen

Ook wat betreft de bestuurlijke maatregelen is het geregeld wanneer er andere entiteiten op de hoogte moeten worden gebracht.

Zo stelt artikel 61/1 van het Milieuhandhavingsbesluit dat de toezichthouders aan de provinciegouverneur en de burgemeester moeten meedelen als zij een bestuurlijke maatregel hebben opgelegd.

Ook de burgemeester en de provinciegouverneur brengen elkaar op de hoogte wanneer zij bestuurlijke maatregelen hebben opgelegd.

4.3.1.4 Veiligheidsmaatregelen

Ingevolge artikel 79/1 van het Milieuhandhavingsbesluit moet een kopie van het besluit houdende veiligheidsmaatregelen onmiddellijk bezorgd worden aan het college van burgemeester en schepenen, de deputatie. Ook andere gewestelijke overheden ontvangen een kopie als het besluit betrekking kan hebben op diens bevoegdheid.

Indien relevant, is het tevens mogelijk om een kopie van het besluit te bezorgen aan andere overheden.

4.3.2 Aanbevelingen

De handhavingsactoren botsen soms op een muur als zij, om hun dossier te kunnen samenstellen, informatie nodig hebben van andere overheidsdiensten. Dit is niet zozeer het geval tussen de verschillende milieuhandhavingsentiteiten met bevoegdheden in het Milieuhandhavingsdecreet, maar komt eerder voor bij het opvragen van informatie van andere gewestelijke en federale overheidsdiensten.

Het al dan niet verkrijgen van deze informatie hangt in vele gevallen af van de goodwill van de betrokken dienst. Een goede persoonlijke band geeft vaak de doorslag. In vele gevallen wordt er echter geschermd met privacy-regels en weigert men deze informatie mee te delen.

Er bestaat derhalve een noodzaak om een kader te creëren waarbij informatie tussen de verschillende diensten vlot opvraagbaar is indien deze relevant is voor milieuhandhaving.

Informatie verkrijgen van andere gewestelijke overheden

Voor de samenstelling van een dossier is vaak informatie nodig van andere gewestelijke overheden, maar er wordt niet altijd even vlot meegewerkt.

Om informatie over mogelijke overtreders te verkrijgen botst men op de nogal stringente regels inzake de bescherming van de persoonsgegevens, zoals beschreven in de wet op de privacy[22] en het decreet betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer[23].

Persoonsgegevens, zeker als deze zullen worden verwerkt in het kader van gerechtelijke of administratieve geschillen die aanleiding kunnen geven tot een vervolging of een administratieve sanctie, zijn op basis van deze wetgeving beschermd en kunnen niet zomaar worden meegedeeld aan andere instanties voor zover dit niet decretaal is geregeld.

Voor het uitwisselen van processen-verbaal, verslagen van vaststelling, bestuurlijke maatregelen en veiligheidsmaatregelen is reeds een rechtsgrond voorzien. Voor andere nuttige gegevens bestaat er vooralsnog geen decretale grondslag, waardoor deze gegevens vaak niet worden verstrekt.
De VHRM beveelt dan ook aan om te onderzoeken of het niet mogelijk is om voor de handhavingsactoren een ruimere decretale grondslag te voorzien voor het opvragen van gegevens bij andere Vlaamse overheidsdiensten om de uitoefening van hun toezichtsopdrachten mogelijk te maken.

Indien het voor bepaalde gegevens noodzakelijk is om systematisch, via elektronische weg gegevens op te vragen kan er overwogen worden om daartoe gezamenlijk een machtiging aan te vragen aan de Vlaamse toezichtcommissie voor het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer.
Eventueel kunnen vervolgens op de afgeschermde omgeving voor toezichthouders op de website van de VHRM toegangspunten tot bepaalde informatie worden gecreëerd, en kunnen er linken worden gelegd tussen bestaande gewestelijke databanken.

Informatie verkrijgen van de politie

Met betrekking tot informatie die door de politie aan andere overheden kan worden meegedeeld bestaat er sinds kort een wettelijk kader.

Met de wet van 18 maart 2014 betreffende het politionele informatiebeheer wordt aan de politie de mogelijkheid gegeven om persoonsgegevens mee te delen aan Belgische openbare overheden die door de wet belast zijn met de toepassing van de strafwet wanneer deze ze nodig hebben voor de uitoefening van hun wettelijke opdrachten.

Het meedelen van dergelijke informatie kan echter pas na gunstig advies van een controleorgaan dat in oprichting is.

Een herhaalde of volumineuze mededeling van persoonsgegevens of informatie vergt bovendien een protocolakkoord tussen de federale politie en de betreffende overheid.

De VHRM beveelt aan dat bij de gewestelijke handhavingsactoren gepolst wordt welke gegevens zij van de politie wensen te verkrijgen, zodat het controleorgaan vervolgens kan onderzoeken hoe

[22] Wet van 8 december 1992 tot bescherming van de persoonlijke levenssfeer ten opzichte van de verwerking van persoonsgegevens
[23] Decreet van 18 juli 2008 betreffende het elektronische bestuurlijke gegevensverkeer

deze informatie tussen de gewestelijke milieuhandhavingsactoren en de politie kan worden uitgewisseld. De VHRM kan vervolgens faciliterend werken bij het afsluiten van protocollen indien een dergelijke gegevensopvraging op bestendige basis nodig is.

De VHRM wijst ook op het belang om bij de politie te kunnen beschikken over één aanspreekpunt (cf. centrale dienst Leefmilieu van de FGP). Dit aanspreekpunt faciliteert o.m. door het onderhouden van geprivilegieerde contacten in deze, de wederzijdse informatie-uitwisseling en de coördinatie binnen de politiediensten via het uitgebouwde politiemilieunetwerk.

4.4 BELEIDSAANBEVELINGEN

Zoals decretaal voorzien formuleert de VHRM beleidsadviezen aan de Vlaamse Regering en aan het Vlaams Parlement.

4.4.1 Met betrekking tot de thema's water, afval en informatie-uitwisseling

Samenvattend uit de thematische bespreking inzake water, afval en informatie-uitwisseling kunnen de volgende beleidsadviezen worden geformuleerd:

Harmonisering van de handhaving van de wetgeving met betrekking tot onbevaarbare waterlopen.
Momenteel bestaan er in de verschillende wetgevingen rond onbevaarbare waterlopen aparte regelingen in verband met toezicht en handhaving. Op het terrein heeft dit voor gevolg dat er nog steeds verschillende soorten handhavers met verschillende toezichtsbevoegdheden aanwezig zijn.

De volgende wetgeving werd nog niet onder de koepel van het Milieuhandhavingsdecreet gebracht:

- Wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen
- Koninklijk besluit van 5 augustus 1970 houdende algemeen politiereglement van de onbevaarbare waterlopen
- Koninklijk besluit van 29 november 1968 houdende vaststelling van de procedure bij de onderzoeken de commodo et in commodo, voorgeschreven door de wet van 28 december 1967 betreffende de onbevaarbare waterlopen.

Door alle wetgeving rond waterlopen onder het Milieuhandhavingsdecreet te brengen, wordt meer duidelijkheid en transparantie gecreëerd, wat zal bijdragen aan een efficiënt en effectief toezicht rond de waterloop.
De VHRM beveelt aan dat er initiatieven worden genomen om te onderzoeken hoe de wetgeving rond de onbevaarbare waterlopen geharmoniseerd kan worden onder de koepel van het Milieuhandhavingsdecreet.

Ruimer decretaal kader voor het opvragen van gegevens

Het uitoefenen van de toezichtopdracht kan worden verbeterd doordat de toezichthouders beschikken over afdoende informatie. Er is momenteel een decretale grondslag voor het uitwisselen van PV's. De toezichthouders zouden daarnaast over meer informatie van andere overheidsdiensten moeten kunnen beschikken. De VHRM beveelt daarom een onderzoek aan naar de mogelijkheid voor een ruimere decretale grondslag voor het uitwisselen van allerlei gegevens bij het uitoefenen van toezicht.

Opname afvalzwendel nieuwe Kadernota Integrale Veiligheid

In het nationaal veiligheidsplan 2011-2015 is de strijd tegen afvalfraude reeds als prioritair criminaliteitsfenomeen aangeduid. De VHRM dringt erop aan dat dit zo blijft in de nieuwe kadernota integrale veiligheid, zodat politie en parket de nodige opsporingsonderzoeken kunnen (laten) verrichten, en de zware afvalvalcriminaliteit door het parket kan worden aangepakt door een strafrechtelijke vervolging. De Vlaamse Regering heeft sinds kort de mogelijkheid om een insteek te leveren bij het opstellen van de federale Kadernota Integrale Veiligheid, in deze insteek zou het thema afvalzwendel moeten worden opgenomen. In het nationaal veiligheidsplan 2016-2019 is als prioriteit op genomen voor het brede spectrum van leefmilieu (afvalfraude, dierenwelzijn, eco-fraude, bedreigde dier- en plantensoorten), het verder organiseren – samen de partners – van een geïntegreerde en multidisciplinaire aanpak.

4.4.2 Met betrekking tot het ruimere handhavingslandschap

4.4.2.1 Risicogericht toezicht

Definitie

Het werkveld van de handhavingsactoren is zeer ruim, zelfs als dit wordt afgebakend binnen hun eigen bevoegdheden. Handhavingsactoren worden dan ook geconfronteerd met een hele waaier aan te controleren activiteiten terwijl de middelen en de capaciteit voor die handhavingsactiviteiten beperkt zijn.

Het doel is een handhavingsstrategie uit te werken om, met de beperkte beschikbare middelen, zoveel mogelijk het nalevingsgedrag te doen toenemen en een maximum aan milieuwinst te realiseren.

Een efficiënt en effectief handhavingsbeleid betekent dat er binnen het werkveld met het oog op toezicht doelgericht gezocht wordt naar die risico's die er het meest toe doen. Door het uitvoeren van een risicoanalyse worden de potentiële risico-situaties en activiteiten in kaart gebracht die de meeste impact hebben op het te beschermen leefmilieu.

Dit kan bijvoorbeeld betekenen dat in plaats van alle activiteiten binnen een bepaalde sector even vaak te controleren, in te zetten op die situaties die de grootste bijdrage leveren aan een bepaald risico.

Risicogericht handhaven heeft als doel dat de beschikbare handhavingscapaciteit gericht en slim kan worden ingezet en dat de prioriteiten die hieruit voortvloeien goed zijn onderbouwd.

Een activiteit kan als risicovol worden beschouwd omdat de kans op een overtreding groot wordt geacht of omdat de mogelijke schade bij normovertreding groot of onherstelbaar zou kunnen zijn.

Uiteraard dient ex ante risicogericht toezicht te worden gecombineerd met ex post gegevens over de normovertreding door bepaalde doelgroepen. Een onderzoek van het nalevingsgedrag kan immers resulteren in de aanpassing van de toezichtfrequentie en het heroriënteren van de prioriteiten. Een ex post evaluatie van de effecten van de handhavingsstrategie sluit alzo de handhavingscyclus, waarbij er periodiek, met hernieuwde inzichten, een aangepaste programmering kan worden uitgewerkt.

Ook de Vlaamse handhavingsactoren hebben de voordelen van risicogericht toezicht ondervonden en zetten doorheen hun eigen individuele programma's uiteen hoe zij invulling geven aan dit begrip.

ALBON geeft aan dat zij bij de jaarlijkse schouwingen en controle-opmetingen van actieve ontginningen op basis van een risicoanalyse die ontginningsgebieden in kaart brengt waarvoor een hogere controle noodzakelijk is.

De risico's worden bepaald aan de hand van de volgende criteria:
- ontginning in de nabijheid van beschermingsstroken en taluds
- ontginningen die de maximaal toegelaten ontginningsdiepte benaderen
- specifieke bijzondere milieuvergunnings-voorwaarden

Ook **MI** werkt met een risico-gebaseerde aanpak.
Op basis van de Richtlijn Industriële Emissies wordt een risico-gebaseerde inspectie-frequentie toegepast voor de onder de richtlijn ressorterende installaties. De milieurisico's van de GPBV installaties werden volgens de IRAM-methodologie van het Europese handhavingsnetwerk IMPEL in kaart gebracht. Dit gebeurde op basis van impact- en risicocriteria en operatorperformantie criteria. Toepassing van deze criteria resulteert in een gedifferentieerd beeld qua inspectiefrequenties voor de GPBV installaties uit de industrie, terwijl bijna alle GPBV landbouw installaties de laagste inspectiefrequenties hebben gekregen.

Niet alleen voor de GPBV-installaties maar ook voor de Seveso-bedrijven wordt de frequentie van de bezoeken ter plaatse vastgelegd op basis van een systematische evaluatie van de risico's. Voor elke inrichting wordt een gepaste basisfrequentie bepaald met een gevarenindexeringsmethodiek gebaseerd op de brand- en explosie-index en de toxiciteitsindex van elke installatie met risico's voor zware ongevallen.

Ook voor de controles op de EVOA verordening (overbrenging van afvalstoffen) is momenteel een risico-gebaseerde aanpak in ontwikkeling.

Naast de Europees gereglementeerde verplichtingen tot risico-analyse gaat MI ook voor andere regelgeving en bij andere sectoren controleren op basis van meerdere risico-criteria zoals impact, aard van de activiteiten, complexiteit van regelgeving, klachten over hinder, omgevingskwaliteit, aanwezigheid van milieuzorgsysteem, aanwezigheid gevaarlijke stoffen, ongevallencasuïstiek, ervaringen uit eerdere controlecampagnes, naleefgedrag, nieuwe regelgeving, enz. Op basis hiervan worden jaarlijks handhavingscampagnes uitgewerkt voor specifieke sectoren of specifieke problematieken.

Gezien risico-gebaseerde handhaving een dynamisch gebeuren is stelt MI in haar streven naar een efficiëntere en effectievere handhaving haar meerjarenprogramma uitdrukkelijk het doel voorop om in de komende jaren verder werk te maken van de optimalisering en actualisering van haar risico-gebaseerde aanpak. Hierbij zal het volledige bevoegdheidspakket wordt geviseerd zodat de resultaten hiervan gebruikt kunnen worden voor een eventuele bijsturing van het meerjarenprogramma.

Het succes van een risico-gebaseerde en evidence based benadering moet resulteren in een betere naleving van de te controleren regels.

AMV heeft aan de hand van een risicobenadering een prioriteit toegekend aan alle mogelijke schendingen van het VLAREL en de certificeringsbesluiten om op basis hiervan de milieuhandhavingsactiviteiten te plannen.

De risicoanalyse is toegepast op alle mogelijke milieu-inbreuken en –misdrijven in verband met erkenningen met betrekking tot het leefmilieu. Om hier toe te komen werden alle gebruikseisen, waarop AMV toezichtsrechten heeft in beeld gebracht. Vervolgens werd om het risico (R) te bepalen voor elk van deze gebruikseisen ingeschat wat de ernstgraad (E) is als deze niet worden nageleefd en hoe waarschijnlijk (W) het is dat deze niet worden nageleefd door de erkende personen. Vervolgens werd hierop de formule $R=E^2*W$ toegepast om ten slotte prioriteiten toe te kennen.

Ook **ANB** heeft haar prioriteiten bepaald aan de hand van een risicoanalyse. Deze risicoanalyse kadert binnen het concept 'programmatisch handhaven' zoals uitgewerkt door het Nederlandse ministerie van justitie.

De eerste stap in dit proces is het vaststellen waar de beleidsdoelen het meest worden bedreigd, met behulp van een risicoanalyse die in 2013 werd uitgevoerd.

Op basis van de impact van overtredingen op de natuurwaarde en het naleefniveau, is vastgesteld welke groepen het hoogste risico voor de natuur vormen. Aanvullend is gekeken naar de bestuurlijke en maatschappelijke gevoeligheid van overtredingen. De handhavingsinspanning kan op die manier gerichter en slimmer worden ingezet op de doelgroepen die het grootste risico vormen voor de natuur.

Op die manier werden van een aantal doelgroepen is vastgesteld dat hun overtredingen én geregeld voorkomen én grote schade toebrengen aan de natuur. Daarom zijn deze overtredingen door deze doelgroep geselecteerd als prioriteit.

In een volgende stap worden de handhavingsactiviteiten die als doel hebben de naleving te bevorderen uitgewerkt.

De **OVAM** ambieert om de handhaving binnen haar toezichtsbevoegdheden maximaal in te vullen via risicogestuurde controles. Specifiek voor grond en stenen zal er een actieplan handhaving worden opgemaakt en een risicoanalyse worden uitgevoerd voor deze sector. De OVAM werkt in dit kader samen met de betrokken sectoren en handhavingsinstanties om de risicoanalyse en het actieplan uit te werken.

De **VLM** organiseert haar VODKA-controles in die weken dat de meeste risicoactiviteiten doorgaan. Voor de traditionele gewassen is dit vooral de mestuitrijperiode in het voorjaar. Voor volle grondgroenten en fruit varieert dit. Via een risicoanalyse worden minstens 10 bedrijven per gemeente geselecteerd voor een omgevingscontrole.

De VLM waardeert de meerwaarde van risicogericht toezicht. De uitwerking van een meerjarenplanning maakt een risicogestuurde handhaving beter mogelijk. Na afbakening van de kritische doelstellingen worden de beschikbare middelen gericht ingezet. In gebieden met bijvoorbeeld een goede waterkwaliteit kan de controledruk beperkt blijven tot steekproeven terwijl in geselecteerde zones zichtbaar en intens controles worden uitgevoerd. Bij eenzelfde controle-intensiteit is het absoluut aantal inbreuken ondergeschikt aan de procentuele evolutie van het aantal inbreuken. Het succes van het gericht toezicht wordt bepaald door de betere naleving van de rechtsregels.

Ook de **VMM** zet haar handhavingsactiviteiten gericht in op die plaatsen waar dat het meest nodig is. Prioriteiten worden waar mogelijk en nodig vastgelegd met specifieke aandacht voor de speerpuntgebieden, aandachtsgebieden, speciale beschermingszones, de prioritaire gebieden voor een gebiedsgericht bronbeschermingsbeleid drinkwater en de grondwaterlichamen in ontoereikende toestand.

Op basis van de individuele programma's van de gewestelijke handhavingsactoren kan worden vastgesteld dat er reeds behoorlijk aandacht wordt besteed aan het risicogericht handhaven. De VHRM zal een risicogerichte aanpak blijven faciliteren en ondersteunen waar mogelijk.

Aanbeveling
De VHRM waardeert de inspanningen die de handhavingsactoren leveren om hun handhavingscapaciteit in te zetten op die plaatsen waar dat er ook echt toe doet.

In tijden waar er gesnoeid wordt op inzetbare middelen is het meer dan ooit noodzakelijk dat handhavingsactoren aan de hand van een risicoanalyse hun prioriteiten bepalen. Efficiënt en effectief handhaven noodzaakt om in te zetten op die schendingen van rechtsnormen die objectief en maatschappelijk gezien het meeste aandacht vereisen. In een milieuhandhavingsprogramma betekent dit dat de meeste aandacht moet gaan naar die schendingen die het meest bedreigend zijn voor het leefmilieu en dat meer ingezet moet worden op die sectoren en doelgroepen die weinig naleefgedrag vertonen.

Handhaven is onvermijdelijk verbonden aan het stellen van prioriteiten. Hoe slimmer deze worden bepaald, hoe efficiënter de resultaten zullen zijn. Overeenkomstig operationele doelstelling 14 'verdere uitwerking van een gericht handhavingsbeleid' van de beleidsnota omgeving 2014-2019 beveelt de VHRM dan ook aan om te blijven inzetten op prioriteiten die gebaseerd zijn op een goed uitgewerkte risicoanalyse.

4.4.2.2 Uitwerking van kwaliteitsvol toezicht op klasse-2 bedrijven

Op 17 juli 2015 werd door de Vlaamse Regering in het kader van het kerntakendebat beslist dat:

> *"Wat milieu-inspectie betreft wordt voorgesteld het toezicht op de klasse 2-inrichtingen af te bouwen. zowel wat het planmatig toezicht als het reactief toezicht op klasse 2-inrichtingen betreft..*
> *De afbouw zal geleidelijk verlopen zodat gemeenten eerst voldoende ervaring kunnen opdoen met de nieuwe procedure. en er zal worden ingezet op structurele ondersteuning van de gemeenten. Hiervoor worden 6 VTE ingezet voor ondersteuning van de handhaving."*

In de zomer van 2015 besliste de Vlaamse Regering in het kader van het kerntakendebat dat het planmatig toezicht klasse 2-bedrijven door de gewestelijke overheid moet afgebouwd worden en aan de lokale overheden moet worden overgedragen, maar ook dat de gewestelijke overheid structurele ondersteuning moet geven aan de lokale overheden om deze taak te kunnen waarmaken. Verder is er nog het principe van geleidelijkheid naar voren geschoven, niet plotsklaps dus.

De voltooiing van deze omslag wordt voorzien tegen het eind van de huidige legislatuur (2019), zodat gemeenten eerst voldoende ervaring kunnen opdoen met de nieuwe procedure. Er zal hierbij worden ingezet op structurele ondersteuning van de gemeenten die ook na 2019 blijft bestaan.

De ondersteuning door de afdeling Milieu-inspectie kan bestaan uit toelichting, opleiding, ter beschikking stellen van checklists, uitwerken van inspectiecampagnes, ondersteuning op het terrein, enzovoort. Ook de opleiding voor de lokale handhavers wordt bijgestuurd en verstevigd. Er zijn mogelijkheden voor kijkstages. In de praktijk zullen een aantal toezichthouders van de Milieu-inspectie ook op vraag ondersteuning bieden aan gemeenten. Dit is ingeschreven als een toezichtrecht voor een gemeentelijke toezichthouder in het Milieuhandhavingsdecreet.

Ondanks het feit dat zal worden ingezet op structurele ondersteuning van de gemeenten, bestaat het risico dat met deze bevoegdheidsoverheveling, bij sommige lokale overheden het planmatig en reactief toezicht op klasse 2-inrichtingen niet of niet naar behoren zal kunnen worden uitgevoerd. Op gemeentelijk niveau is er immers niet steeds voldoende personeel om deze taken uit te voeren en is vaak onvoldoende specialisatie mogelijk. Het gegeven dat deze overdracht zal gebeuren zonder structurele financiering – zoals dit voorheen wel het geval was in het kader van de Samenwerkingsovereenkomst Milieu 2008-2013 – draagt bij aan dit risico, hetgeen een impact kan hebben op de kwaliteit van het leefmilieu. Deze elementen kwamen reeds aan bod in de studie 'De implementatie van het Milieuhandhavingsdecreet op gemeentelijk niveau'[24] die in 2012 in opdracht van de VHRM werd uitgevoerd. Ook het rapport 'Milieutoezicht 75.000 klasse 2-bedrijven: Ombudsman bezorgd'[25] van de Vlaamse Ombudsdienst. kan in deze context worden vermeld.

Voor de lokale overheden die, ondanks de voorziene structurele ondersteuning, er niet in slagen om naar behoren het klasse2-toezicht uit te oefenen, kan begrip worden opgebracht dat zij bijkomende financiële middelen wensen om deze controletaak adequaat te kunnen uitvoeren.

Omdat het in tijden van besparingen noch voor de Vlaamse overheid, noch voor de gemeenten evident is financiële middelen te voorzien meent de VHRM dat er naast de reeds voorziene structurele ondersteuning ook ingezet kan worden op andere elementen om een kwaliteitsvol toezicht op de klasse 2 – bedrijven uit te werken:

- Intergemeentelijke samenwerking
  Het Milieuhandhavingsdecreet biedt gemeenten de mogelijkheid om inzake milieuhandhaving intergemeentelijk samen te werken. Personeelsleden van een intergemeentelijke vereniging kunnen immers worden aangewezen als toezichthouder. Een dergelijke organisatie van het toezicht op de milieuwetgeving kan een aantal voordelen bieden. Het intergemeentelijk samenwerken van gemeenten zou kunnen leiden tot een schaalvergroting en synergiën op vlak van expertise, specialisatie en ruimtelijke inzetbaarheid van de toezichthouder(s). Daarnaast kan de aanstelling van intergemeentelijke toezichthouders leiden tot professionalisme in die zin dat deze toezichthouders zich voltijds zouden kunnen toeleggen op handhaving, hetgeen bij gemeentelijke toezichthouders niet altijd het geval is. Sinds de inwerkingtreding van het Milieuhandhavingsdecreet in 2009 neemt de rol van de intergemeentelijke verengingen in het milieuhandhavingslandschap steeds toe. Uit het Milieuhandhavingsrapport 2015[26] en de individuele milieuhandhavingsprogramma's van de responderende intergemeentelijke verenigingen in dit programma (2.3.3) blijkt dat deze vorm van handhavingsorganisatie zich echter nog in volle ontwikkeling bevindt. Een actieve stimulering en (financiële) ondersteuning van de intergemeentelijke verenigingen om zich in te zetten voor de handhaving van de milieuregelgeving is dan ook noodzakelijk opdat intergemeentelijke samenwerking een mogelijke garantie zou kunnen zijn voor de uitwerking van een kwaliteitsvol toezicht op klasse 2 bedrijven.

[24] https://www.milieuinfo.be/dms/d/d/workspace/SpacesStore/669b4208-2075-45c8-a907-9918b7b591e2/adv-12.3.7001-eindrapport-studie-lokale-milieuhandhaving.pdf
[25] http://www.vlaamseombudsdienst.be/ombs/nl/nieuws/pdf/rapport_201602.pdf
[26] http://www.vhrm.be/milieuhandhavingsrapport

- Optimalisatie bevoegdheidsverdeling
  Een andere mogelijkheid om een kwaliteitsvol toezicht op klasse 2 bedrijven te waarborgen, is een optimalisatie van de bevoegdheidsverdeling van de gewestelijke toezichthouders. Rekening houdend met het beginsel van de subsidiariteit, waarbij beslissingen moeten worden genomen op het meest geschikte niveau, kan het zinvol zijn om aan bepaalde gewestelijke actoren bijkomende bevoegdheden toe te kennen bij controle van klasse 2 inrichtingen. Omdat zij in het kader van hun huidige controleopdrachten kunnen stuiten op andere onregelmatigheden die zij met hun expertise zouden kunnen vaststellen is een gerichte uitbreiding van hun bevoegdheid aangewezen. Een slimme en heldere bevoegdheidstoewijzing van bepaalde taken aan de meest geschikte actor zorgt ervoor dat de controletaak van gemeenten op die punten kan worden verlicht. Zo zou aan de VLM bijvoorbeeld de bevoegdheid kunnen worden toebedeeld om ook vaststellingen te kunnen doen inzake lozingen van silosappen in het oppervlaktewater.

Als overlegforum tussen de diverse handhavingsactoren kan de VHRM eveneens bijdragen aan het opzoeken en uitwerken van opportuniteiten tot een gerichte transformatie van bevoegdheden door deze en andere oplossingspistes uit te werken en erop toe te zien dat de gemeenten daadwerkelijk kunnen rekenen op de voorziene structurele ondersteuning met als doel de taak van de lokale toezichthouder te verlichten. Hierbij dienen evenwel principes van duidelijke bevoegdheidsverdeling en een minimum aan overlappende bevoegdheden overeind te blijven.

4.4.2.3 Afstemming tussen de programma's en activiteiten van de handhavingsactoren.

Zowel bij de opmaak van de handhavingsprogramma's als in de praktijk wordt er reeds afgestemd tussen de verschillende actoren. Om de zichtbaarheid van deze samenwerkingsverbanden te verhogen, beveelt de VHRM aan om in toekomstige (meerjaren)plannen van de individuele actoren duidelijk aan te geven met wie en hoe er concrete samenwerkingsafspraken worden gemaakt.

Verder wordt in het kader van het jaarlijkse Milieuhandhavingsrapport onderzocht op welke wijze het mogelijk is te rapporteren over die controles waarbij de toezichthoudende instanties ondersteuning bieden aan andere toezichthoudende actoren en waarbij er dus samenwerking op het terrein heeft plaatsgevonden.

De VHRM formuleert in dit meerjarenprogramma overkoepelende aanbevelingen met betrekking tot de thema's water, afval en informatie-uitwisseling, alsook enkele ruimere aanbevelingen met betrekking tot het handhavingsbeleid.

De VHRM ziet opportuniteiten om met betrekking tot deze thema's alvast een aantal gezamenlijke knelpunten te kunnen wegwerken. Deze overkoepelende aanbevelingen worden geformuleerd opdat de handhavingsactoren, naast hun individuele milieuhandhavingsactiviteiten, eveneens gezamenlijke werkpunten hebben waar in de komende jaren kan op worden ingezet.

De VHRM beveelt dan ook aan dat de handhavingsactoren deze opportuniteiten omarmen door een opname van deze aanbevelingen in hun jaarlijkse handhavingsprogramma's.

Daarnaast betekent het feit dat verschillende actoren actief zijn met betrekking tot dezelfde thema's dat er enige mate van afstemming moet zijn tussen de handhavingsactoren. Bij de planning van handhavingsactiviteiten moet vermeden worden dat dezelfde activiteiten binnen een korte tijdspanne meermaals worden gecontroleerd. Overlappingen en hiaten in de diverse planningen moeten zo veel mogelijk voorkomen worden. Het is bij de planning van de handhavingsactiviteiten dan ook aan te bevelen dat de andere actoren die eveneens werkzaam zijn in dat domein bij die planning zoveel mogelijk worden betrokken. Een goed uitgewerkt systeem van informatie-uitwisseling met betrekking tot uitgevoerde en geplande controles dat voor alle betrokken actoren raadpleegbaar is, zou kunnen worden opgezet. De VHRM heeft alvast een studie opgestart om de krijtlijnen uit te zetten waarbinnen een dergelijke informatie-uitwisseling kan plaatsvinden.

Het bevorderen van de concrete samenwerking van de handhavende entiteiten op Vlaams niveau, met andere bestuursniveaus en handhavingspartners is tevens een van de componenten van het project coördinatie handhavingsbeleid zoals op 5 februari 2016 goedgekeurd door de Vlaamse regering.

In het kader van dit project zullen de bestaande handhavingsprocessen worden geanalyseerd om mogelijk gelijklopende, ondersteunende, belemmerende, tegengestelde of tegenwerkende processen in kaart te brengen. Er zal tevens een analyse gebeuren van de data die elk handhavingsproces enerzijds vereist voor opsporing en vaststelling en anderzijds oplevert in de loop en bij het einde van het proces. Zoveel als mogelijk zullen deze data, waar nuttig, worden gedeeld via een 'digitaal inspectiedossier', zodat inspectiediensten alle mogelijke data in verband met een te inspecteren 'object' kunnen raadplegen. In de eerste plaats wordt dit ingevoerd op Vlaams niveau, om daarna stelselmatig uit te breiden naar andere niveaus.

4.4.2.4 Afstemming van het systeem van de evaluatie van de omgevingsvergunning op het handhavingssysteem voor de omgevingsvergunning

Handhaven en evalueren van de omgevingsvergunning zijn twee processen die fundamenteel een verschillende inhoud hebben.

Handhaven van de omgevingsvergunning betekent het controleren van de naleving van de vergunningsvoorwaarden en nagaan of de omgeving niet wordt geconfronteerd met onaanvaardbare hinder, verontreiniging en risico's

Evalueren van de permanente omgevingsvergunning betekent nagaan of de vergunningsvoorwaarden nog voldoende accuraat zijn om onaanvaardbare hinder, verontreiniging en risico's te voorkomen en is dus toekomstgericht. Mogelijks moeten de voorwaarden ook worden bijgesteld naar aanleiding van bijgewerkte BBT conclusies en door de Vlaamse Regering relevante goedgekeurde programma's en plannen. De procedures omtrent de

evaluatie maken een onderscheid tussen de algemene evaluatie voor specifiek de GPBV-installaties en de gerichte evaluaties voor ingedeelde inrichtingen of activiteiten van klasse I en klasse II.

Het is duidelijk dat de huidige regelgeving voorziet dat bij de uitvoering van de algemene en gerichte evaluaties van de omgevingsvergunning de bevoegde dienst van de gemeente, de provinciale omgevingscommissie (POVC) en de gewestelijke omgevingscommissie (GOVC) informatie kunnen vragen bij de exploitant of bij de bevoegde toezichthouder.

Bijkomend stelt de Vlaamse Regering dat voor het uitvoeren van de evaluaties gebruik wordt gemaakt van de bij de monitoring of bij inspectie verkregen gegevens waarover de overheid beschikt.

Specifiek voor de planning van de algemene evaluatie van de GPBV-installaties stelt de regelgeving dat de evaluatie zal worden uitgevoerd op basis van een voortschrijdend meerjarenprogramma dat jaarlijks wordt geactualiseerd, onder meer door afstemming met de programmatorische aanpak milieuhandhaving.

Sowieso zal het in de toekomst belangrijk zijn om goede informatie-uitwisseling te organiseren tussen de toezichthouders enerzijds en de bevoegde diensten voor de uitvoering van de evaluaties op lokaal, provinciaal en gewestelijk niveau anderzijds.

Deze informatie-uitwisseling moet niet alleen het planningsproces inhouden maar even belangrijk is het ter beschikking stellen van inspectie- en monitoringgegevens.

De VHRM ziet erop toe dat er ter zake duidelijke en werkbare afspraken worden gemaakt tussen de betrokken actoren opdat deze informatie vlot kan worden gedeeld.

SLOT

De VHRM heeft met dit eerste – en ondertussen reeds geactualiseerde – meerjarenprogramma getracht een overzicht te bieden van de handhavingsprioriteiten van de verschillende milieuhandhavingsactoren voor de komende jaren. Daarnaast werden tevens de eigen strategische en operationele doelstellingen aangegeven.

Op basis van deze twee elementen werden een aantal overkoepelende aanbevelingen geformuleerd, zowel aangaande de eigen werking van de VHRM als aangaande de werkzaamheden van de handhavingsactoren en het gewestelijke, provinciale en gemeentelijke milieuhandhavingsbeleid. Enerzijds zijn dit thematische aanbevelingen, meer bepaald inzake water, afval en informatie-uitwisseling. Anderzijds worden er aanbevelingen geformuleerd aangaande het ruimere handhavingslandschap en de actuele aandachtspunten in dit landschap.

De VHRM ziet opportuniteiten om de wetgeving rond onbevaarbare waterlopen te harmoniseren, onderstreept de noodzaak om belemmeringen inzake informatiedeling weg te nemen en is verheugd dat het thema afvalzwendel opnieuw werd opgenomen in het nationaal veiligheidsplan.

Het uitwerken van een handhavingsstrategie over meerdere jaren betekent onvermijdelijk keuzes maken. Een verantwoorde keuze voor bepaalde prioriteiten veronderstelt dat deze risicogestuurd worden geselecteerd. Schendingen die het meest bedreigend zijn voor het leefmilieu en sectoren en doelgroepen die weinig naleefgedrag vertonen vereisen de meeste aandacht. De VHRM stuurt er dan ook op aan dat de handhavingsactoren bij de opmaak van hun toekomstige planning hier verruimde aandacht voor blijven hebben.

De VHRM suggereert dat een kwaliteitsvol toezicht op klasse 2 bedrijven door de gemeenten kan worden ontwikkeld indien wordt ingezet op een optimale bevoegdheidsverdeling en er verder wordt onderzocht of intergemeentelijke samenwerking schaalvoordelen en synergiën biedt en professionalisme stimuleert.

Bij het opstellen van toekomstige handhavingsprogramma's en het uitvoeren van handhavingsacties beveelt de VHRM aan dat onderling overleg tussen de handhavingsactoren voldoende aandacht krijgt. Een betere afstemming van de geplande acties zorgt ervoor dat controles efficiënter worden ingezet zodat de controledruk kan worden verminderd. De VHRM kijkt er naar uit wat het project coördinatie handhavingsbeleid in de komende jaren op dit punt zal verwezenlijken.

Ook wat betreft de implementatie van de omgevingsvergunning is het noodzakelijk dat de betrokken actoren hun planning op elkaar afstemmen, in het bijzonder wat betreft de afstemming van het systeem van de evaluatie van de omgevingsvergunning op het handhavingssysteem voor de omgevingsvergunning. De VHRM ziet erop toe dat er ter zake werkbare afspraken worden gemaakt en dat er vlot informatie kan worden gedeeld.

BIJLAGE 1. BELEIDSNOTA OMGEVING 2014-2019

SD3. Eenvoudige en doeltreffende instrumenten.

Ik investeer in moderne, eenvoudige, doeltreffende en flexibele instrumenten, om gebiedsgericht beleid te realiseren en nieuwe, innovatieve vormen van ruimtegebruik te ondersteunen. Vanzelfsprekend ga ik uit van rechtszekerheid en een gelijk speelveld binnen Europa, waarbij nu en in de toekomst in gelijke

omstandigheden dezelfde spelregels gelden. We gaan voort op de weg van de vereenvoudiging en de versnelling van administratieve procedures en de vermindering van administratieve lasten door onder andere digitalisering, de bouw van het uniek loket en een integratie van de handhaving. Dit alles komt

bijvoorbeeld mooi samen bij de implementatie van de omgevingsvergunning. We onderzoeken ook de mogelijke toepasbaarheid van de lex silentio.

OD14. Verdere uitbouw gericht handhavingsbeleid.

Gerichte en rechtvaardige handhaving vormt een sluitstuk van het omgevingsbeleid. Consequente handhaving heeft baat bij een zo vroeg als mogelijk optreden om curatief optreden te kunnen vermijden. Dit betekent ook dat regelgeving, procedures en voorschriften zo eenvoudig en transparant mogelijk zijn, zodat burger en actor duidelijk weten wat kan. Bestaande en nieuwe regels worden getoetst op hun eenvoud, transparantie en handhaafbaarheid. Niet handhaafbare regelgeving moet worden aangepast. We spitsen handhaving toe op de belangrijkste niet regulariseerbare overtredingen in termen van impact, omvang en duur.

De Vlaamse Hoge Raad voor de Milieuhandhaving (VHRM) stelt een strategisch meerjarenprogramma op dat de individuele milieuhandhavingsprogramma's en -prioriteiten bundelt en daarnaast overkoepelende aanbevelingen formuleert. De VHRM wordt omgevormd naar een Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu, die de Vlaamse Regering ondersteunt in de uitbouw van het omgevingshandhavingsbeleid.

In het Handhavingsplan Ruimtelijke Ordening van 2010 werd de basis gelegd voor handhaving ruimtelijke ordening als beleidsinstrument binnen het Vlaamse ruimtelijke ordeningsrecht.

Vanuit een doelmatige ruimtelijke ordeningsbeleid moet de wisselwerking met de andere facetten van de ruimtelijke ordening - plannen en vergunnen -versterkt worden. Handhaving betekent aanwezigheid op het terrein en kan zo een belangrijke bottom-up signaalfunctie hebben naar vergunnen en plannen. Anderzijds is het aangewezen om bij een planningsproces of bij vergunningverlening de gevolgen of verwachtingen inzake handhaving mee te nemen.

De bestaande instrumenten van bestuurlijke handhaving in het Milieuhandhavingsdecreet worden optimaal ingezet. Ook de toepassing van het nieuwe instrument bestuurlijke dwangsom zal

worden geëvalueerd. De depenalisering van milieuschendingen wordt, waar zinvol, methodisch verder

uitgebreid. Ook wordt de wisselwerking tussen handhavers en beleidsmakers geoptimaliseerd in functie van een verbeterde toepasbaarheid en handhaafbaarheid van (nieuwe) regelgeving. De toepassing van het

milieuschadedecreet en zijn uitvoeringsbesluiten wordt maximaal afgestemd op de uitvoering van het milieuhandhavingsdecreet.

Naar aanleiding van de omgevingsvergunning en het daaraan gekoppelde handhavingsdecreet werd het handhavingsinstrumentarium in ruimtelijke ordening uitgebreid met de mogelijkheid tot bestuurlijke handhaving en de decretale verankering van 'zachte' handhavingsinstrumenten, naar voorbeeld van het Milieuhandhavingsdecreet. De concrete aanwending van die instrumenten leg ik binnen het handhavingsprogramma ruimtelijke ordening vast. Daarbij staat een effectieve en efficiënte handhaving, gericht op het voorkomen van bouwmisdrijven en -inbreuken enerzijds en zo spoedig mogelijk herstel anderzijds, voorop.

Handhaving is niet de taak van één overheidsdienst, maar van een cluster van partners (Hoge Raad voor Handhaving, IVA Inspectie, lokale besturen ...)die zich op verschillende beleidsniveaus situeren. Het subsidiariteitsprincipe binnen ruimtelijke ordening en de toekomstige invoering van de bestuurlijke handhaving brengt enerzijds een taakverschuiving tussen de verschillende partners met zich mee (deze zal weerslag vinden in het handhavingsprogramma) en anderzijds de noodzaak aan bestuurlijke vernieuwing (intergemeentelijke samenwerking, financiering). Met oog op complementariteit leg ik op voorstel van de Vlaamse Hoge Raad voor Ruimte en Milieu en in overleg met de diverse partners de rol van diverse handhavingsactoren vast. Ik zal in samenwerking met de andere actoren een meer gestroomlijnde omgevingshandhaving ontwikkelen. Hierin maken de (gewestelijke) handhavingsactoren (risicogestuurde) strategische meerjarenprogramma's voor controles op en stemmen ze af met de rollende meerjarenprogramma's voor evaluaties van omgevingsvergunningen en met de programma's voor periodieke evaluaties in het kader van de Richtlijn Industriële Emissies.

Samenwerking, afstemming en informatie/data-uitwisseling tussen de verschillende handhavingsactoren wordt gestimuleerd, zowel binnen mijn eigen beleidsdomein als beleidsdomein- en bestuursniveau-overschrijdend. Dit zal in het bijzonder gebeuren in uitvoering van het decreet handhaving omgevingsvergunning, dat uitwisseling van bevoegdheden met betrekking tot toezicht, maatregelen en bestuurlijke sanctionering tussen milieu en ruimtelijke ordening inhoudt. Het decreet wordt geïmplementeerd door de opmaak van uitvoeringsregelgeving.

Handhavingspartners dragen dezelfde visie uit en treden uniform op. Ik investeer mee in een permanente kennisuitwisseling tussen de handhavingspartners. Vanuit dat partnerschap kan kennis op een optimale en gepaste wijze, structureel op maat, verspreid worden, zowel tussen partners als ten aanzien van burgers.

Op het vlak van handhaving staan eveneens oplossingsgerichtheid en klantvriendelijkheid centraal. Complementariteit met de gemeentelijke bevoegdheden op vlak van inspectie en ondersteuning - als kennisorganisatie - van de lokale besturen in hun handhavingsbeleid staan centraal in de kerntaken van de Vlaamse inspectie die geïntegreerd wordt in het departement.

Het samenwerkingsakkoord tussen de federale Staat, de gemeenschappen en de gewesten betreffende het strafrechtelijk beleid en het veiligheidsbeleid wordt geïmplementeerd. Ik zal een reële inspraak in het strafrechtelijk vervolgingsbeleid van de parketten en een betere afstemming tussen strafrechtelijke en bestuursrechtelijke sanctionering van milieumisdrijven organiseren en uitvoeren via een geformaliseerde deelname aan de expertisenetwerken leefmilieu en strafrechtelijk beleid van het parketgeneraal.

BIJLAGE 2. BELEIDSNOTA ALGEMEEN REGERINGSBELEID 2014-2019

SD1. Een vlotte en betrouwbare dienstverlening voor de Vlaamse Regering, een innoverend procesmanagement voor de besluitvorming en uitwerking van de Vlaamse Justitie

OD1.4. Uitvoering van het samenwerkingsakkoord betreffende het strafrechtelijk beleid en het veiligheidsbeleid voor een meer coherente vervolging van overtredingen:

Vlaanderen heeft heel wat bevoegdheden met strafrechtelijke aspecten, zoals leefmilieu, stedenbouw, werkgelegenheid, verkeersveiligheid, wapenhandel, jeugdbescherming en leerplicht. Ik zal het samenwerkingsakkoord betreffende het strafrechtelijk beleid en het veiligheidsbeleid uitvoeren zodat overtredingen met betrekking tot Vlaamse bevoegdheden met strafrechtelijke aspecten op een meer coherente manier kunnen worden vervolgd. Na de zesde staatshervorming krijgt Vlaanderen meer instrumenten om de eigen regelgeving te handhaven en om een eigen vervolgingsbeleid te ontwikkelen.

Ik zal de samenwerking met het College van Procureurs-generaal zo snel mogelijk opstarten. Ik zal de vergaderingen van het College van Procureursgeneraal actief bijwonen en erover waken dat de beleidsprioriteiten van de Vlaamse Regering zo snel mogelijk vertaald worden in richtlijnen voor het strafrechtelijk beleid. Ik hanteer daarbij als principe dat strafrechtelijke vervolging het best alleen gevraagd kan worden voor de meest strafwaardige overtredingen (strafrecht als ultimum remedium).

Om de richtlijnen voor het strafrechtelijk beleid voor te bereiden is het belangrijk om vertegenwoordigers aan te wijzen in de verschillende thematische expertisenetwerken en in horizontale expertisenetwerken, zoals het strafrechtelijk beleid en de strafrechtspleging.

Ik versterk de samenwerking met het federale niveau in het kader van het veiligheidsbeleid en lever een actieve bijdrage aan de Kadernota integrale veiligheid en het nationaal veiligheidsplan.

OD1.5 Uitbouw van een Vlaams inspectie- en handhavingsbeleid door de versterking van de efficiëntie van en de afstemming tussen alle inspectie- en handhavingsdiensten en de stroomlijning van processen en procedures.

Ik zal de fundamenten leggen voor een Vlaams inspectie- en handhavingsbeleid, met dien verstande dat de afzonderlijke inspectiediensten zullen blijven bestaan Daartoe voer ik de aanbevelingen uit van de thema-audit over handhaving van Audit Vlaanderen. Binnen de administratie is al een traject opgestart om aanbevelingen uit te werken over een beleidsdomeinoverschrijdend inspectie- en handhavingsbeleid. Ik onderzoek hoe de werkzaamheden van die werkgroep worden voortgezet om concrete voorstellen uit te werken voor efficiëntieverhoging en meer samenwerking en afstemming tussen alle inspectie en

handhavingsdiensten. Het leidend principe daarbij is dat inspectie- en handhavingsdiensten in Vlaanderen moeten voldoen aan zes principes van goed toezicht: selectiviteit, slagvaardigheid, samenwerking, transparantie, professionaliteit en onafhankelijke werking.

Ik zet ook een specifieke projectgroep aan het werk die zal onderzoeken hoe we de inspectieprocessen en procedures in de bestaande Vlaamse handhavingsregelingen kunnen stroomlijnen. Voor de inspectieprocessen denk ik bijvoorbeeld aan de duur en frequentie van controles, gemeenschappelijke controles door verschillende diensten en de beperking van de toezichtslasten. Ik streef er ook naar om een decreet voor bestuurlijke handhaving uit te werken dat de processen en procedures voor het opleggen van administratieve boetes en maatregelen stroomlijnt.

Ik verhoog de klantvriendelijkheid van inspecties en verminder de toezichtslasten van gecontroleerden. Als tijdens een controle onregelmatigheden worden vastgesteld, geven inspectiediensten informatie aan de geïnspecteerde over hoe die alle verplichtingen kan nakomen. Sancties worden pas opgelegd als de overtreding blijft bestaan. De mogelijkheid voor onmiddellijke bestraffing blijft bestaan voor ernstige inbreuken.

Ik laat methodes om spontane naleving te verhogen inventariseren op basis van literatuur en bestaande praktijken. De inspectie- en handhavingsdiensten worden op een systematische en structurele wijze betrokken bij de opmaak en aanpassing van relevante regelgeving."

Dat alles wordt uitgevoerd in nauw overleg met mijn collega's die bevoegd zijn voor de materies in kwestie. Daarom zal ik een coördinatiemechanisme opzetten bij de Vlaamse overheid. Dat orgaan heeft als opdracht het strafrechtelijk beleid en het veiligheidsbeleid te ondersteunen.

Via het positief injunctierecht kan Vlaanderen het openbaar ministerie bevelen om, in individuele gevallen, een dossier strafrechtelijk te vervolgen of om een rechtsmiddel aan te wenden. Ik zal dit positief injunctierecht op een verantwoorde wijze en in nauw overleg met de bevoegde ministers van de betrokken materies uitoefenen.

BIJLAGE 3. LIJST VAN RESPONDERENDE STEDEN EN GEMEENTEN

Aalst
Aalter
Aarschot
Affligem
Antwerpen
Anzegem
Arendonk
Asse
Assenede
Baarle-Hertog
Balen
Beernem
Beerse
Begijnendijk
Bekkevoort
Berlaar
Bertem
Bever
Bierbeek
Bilzen
Blankenberge
Bonheiden
Boom
Boortmeerbeek
Borgloon
Borsbeek
Boutersem
Brasschaat
Brecht
Bree
Damme
De Panne
De Pinte
Deerlijk
Deinze
Denderleeuw
Dendermonde
Dentergem
Dessel
Destelbergen
Diepenbeek
Diest
Diksmuide
Dilsen-Stokkem
Duffel
Edegem
Eeklo
Erpe-Mere
Essen
Evergem
Gavere
Geel
Geetbets
Genk
Gent
Gingelom
Gooik
Grimbergen
Grobbendonk
Haacht
Haaltert
Hamme
Hamont-Achel
Harelbeke
Hasselt
Hechtel-Eksel
Heers
Heist-op-den-Berg
Herent
Herentals
Herenthout
Herselt
Heuvelland
Hoegaarden
Hoeilaart
Hoeselt
Holsbeek
Hooglede
Hoogstraten
Hove
Huldenberg
Hulshout
Ieper
Ingelmunster
Izegem
Kalmthout
Kampenhout
Kapellen
Kasterlee
Keerbergen
Kinrooi
Knesselare
Knokke-Heist
Koksijde
Kontich
Kortemark
Kortenaken
Kortenberg
Kortessem
Kortrijk
Kraainem
Kruibeke
Kruishoutem
Kuurne
Laakdal
Laarne
Lanaken
Landen
Langemark-Poelkapelle
Lebbeke
Lede
Lendelede
Lennik
Leopoldsburg

Leuven
Liedekerke
Lier
Lille
Lint
Linter
Lochristi
Lokeren
Lommel
Lubbeek
Lummen
Maaseik
Maasmechelen
Machelen
Malle
Mechelen
Meerhout
Meise
Menen
Merchtem
Merelbeke
Merksplas
Mesen
Meulebeke
Mol
Moorslede
Nazareth
Neerpelt
Niel
Nieuwerkerken
Nieuwpoort
Nijlen
Ninove
Olen
Oostkamp
Oostrozebeke
Opglabbeek
Opwijk
Oudenaarde
Oud-Heverlee
Oud-Turnhout
Overijse
Overpelt
Pepingen
Poperinge
Putte
Puurs
Ranst
Ravels
Retie
Rijkevorsel
Roeselare
Ronse
Roosdaal
Rotselaar
Ruiselede
Rumst
Schelle
Scherpenheuvel-Zichem
Schilde
Schoten
Sint-Amands
Sint-Gillis-Waas
Sint-Katelijne-Waver
Sint-Laureins
Sint-Lievens-Houtem
Sint-Martens-Latem
Sint-Niklaas
Sint-Truiden
Staden
Steenokkerzeel
Stekene
Temse
Ternat
Tervuren
Tessenderlo
Tielt-Winge
Tienen
Tongeren
Torhout
Tremelo
Turnhout
Veurne
Vilvoorde
Vorselaar
Vosselaar
Waregem
Wellen
Wemmel
Wervik
Westerlo
Wevelgem
Wezembeek-Oppem
Wichelen
Wijnegem
Wingene
Wommelgem
Wortegem-Petegem
Wuustwezel
Zandhoven
Zedelgem
Zele
Zelzate
Zemst
Zingem
Zoersel
Zomergem
Zonhoven
Zonnebeke
Zoutleeuw
Zulte
Zutendaal
Zwalm
Zwevegem
Zwijndrecht

BIJLAGE 4. LIJST VAN RESPONDERENDE POLITIEZONES

Aarschot
Arro-Ieper
Assenede/Evergem
Beringen/Ham/Tessenderlo
Beveren
Bilzen/Hoeselt/Riemst
Blankenberge/Zuienkerke
Brasschaat
Buggenhout/Lebbeke
Demerdal
Dendermonde
Erpe-Mere/Lede
Federale Politie
Gent
Grens
Grensleie
Hageland
HANO
Het Houtsche
Kempenland
KENO
Klein-Brabant
Lommel
Lubbeek
Maasland
Mechelen
Midlim
Midow
Neteland
Ninove
Noord-Oost Limburg
Oostende
Polder
Rhode en Schelde
RIHO
Rupel
Spoorkin
St.- Niklaas
St-Gilis-Waas/Stekene
St-Pieters-Leeuw
Turnhout
Voeren
Zottegem/Herzele/StLHoutem

BIJLAGE 5. LIJST VAN GEBRUIKTE AFKORTINGEN

INSTANTIES

AIK	Arrondissementeel Informatiekruispunt
ALBON	Afdeling Land en Bodembescherming, Ondergrond en Natuurlijke Rijkdommen van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie
AMMC	Afdeling Milieuhandhaving, Milieuschade en Crisisbeheer van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie
AMV	Afdeling Milieuvergunningen van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie
AMT	Afdeling Maritieme Toegang van het Departement Mobiliteit en Openbare Werken
ANB	Agentschap voor Natuur en Bos
AWV	Agentschap Wegen en Verkeer
CIW	Coördinatiecommissie Integraal Waterbeleid
DAH	Directie van de Wegpolitie
DJSOC-F	Directie van de Bestrijding van Economische en Financiële Criminaliteit
DJO	Directie van de Operaties inzake Gerechtelijke Politie
DLV	Departement Landbouw en Visserij
FAVV	Federaal Agentschap voor de Veiligheid van de Voedselketen
FGP	Federale Gerechtelijke Politie
LNE	Departement Leefmilieu, Natuur en Energie
MI	Afdeling Milieu-inspectie van het departement Leefmilieu, Natuur en Energie

OVAM	Openbare Vlaamse Afvalstoffenmaatschappij
PCM	Provinciaal Centrum voor Milieuonderzoek
PIH	Provinciaal Instituut voor de Hygiëne
RWO	Ruimtelijke Ordening, Woonbeleid, Onroerend erfgoed
SCI	Secties Criminele Informatie
VITO	Vlaamse Instelling voor Technologisch Onderzoek
VHRM	Vlaamse Hoge Handhavingsraad voor Ruimte en Milieu
VLM	Vlaamse Landmaatschappij
VMM	Vlaamse Milieumaatschappij
W&Z	Waterwegen en Zeekanaal NV

(MILIEU) TECHNISCHE TERMEN

ANG	Algemene Nationale Gegevensbank
BELAC	Belgische Accreditatieinstelling
BOFAS	Bodemsaneringsfonds voor Tankstations
GIS	Geografisch Informatiesysteem
GPBV	Geïntegreerde preventie en bestrijding van verontreiniging
CDNI-verdrag	Het verdrag inzake de verzameling, afgifte en inname van afval in de Rijn- en binnenvaart
IMJV	Integraal Milieujaarverslag
IED-richtlijn	Richtlijn Industriële Emissies
ISO	International Organization for Standardization
PAS	Programmatische Aanpak Stikstof

PV	Proces-Verbaal
RIE	Richtlijn Industriële Emissies
SEVESO-inrichting	Bedrijven die onder het toepassingsgebied van de Seveso-II-richtlijn vallen
VLAREM	Vlaams Reglement betreffende de Milieuvergunning
VLAREOP	Besluit oppervlaktedelfstoffen
VLAREMA	Vlaams Reglement voor het duurzaam beheer van Materiaalkringlopen en Afvalstoffen
VODKA	Verantwoord Omgaan met Dierlijke mest, Kunstmest en Andere meststoffen